

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre...
félévre

12 kor.
6 kor,

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Elnöki megnyitó.

»Az erdélyi ev. ref. egyházkerületi Egyházi Értekezlet« Sz.-Uvarhelytt 1901 május 30-án tartott első közgyűlésén tartotta

Dr. Gróf Kuun Géza.

A reményt Spinoza, a nagy bölcsész, állhatatlan örömmel nevezi: *inconstans laetitia*, mert a remények közt kellően nem különböztetett. Hogy elég gyakran a remény állhatatlan öröm, kétségtelenül áll. A várakozás és remény közt is van különbség, végzetének beteljesedését az is várja, a ki nem remél többet s talán még nyugtalanul is várja, várakozunk remény nélkül is, de remélnünk nem lehet várakozás nélkül, a remény tehát nemcsak több a pusztán várakozásnál, de annál jobb, vigasztalóbb és örömdelésebb is, és éppen annyival több, a mennyivel jobb. A vallásos ember Isten országát nemcsak várja, de reményli is, és különösképpen reményli. A remény sokkal hosszabb életű, mint a várakozás, messze jövődökre, sőt a siron túli létre is kiterjed, mert sok olyant, a mit arasznyi életünk elfogytáig, beteltéig elvárunk nem lehet, reménylenünk nemcsak szabad, sőt kell, mert szívünk érzése ellenállhatatlanul arra indít, arra vezet s a remény teljesebb is és tökéletesebb is, mint a várakozás, mert hiszen a míg a tökéletességhez való közeledést csak várhatjuk, annak egykori elérését remélni is lehet. De a remények nem egyforma értékkel bírnak, vannak tűnékeny, muló remények, hasonlóak a hulló, elalvó csillagokhoz, feltűnnek s letűnnek s az enyészet sötét tengerében nem keressük, mert hiszen fényük elaludt s a nyomok sincsenek többé, lehet, hogy kedves reményeinket vesztettük el bennök, meglehet, de ki tudja, teljesülésük javunkra lett volna-e? Uram! ne azt add nekünk, a mit balgatag szívünk kíván, hanem add azt, a mi szerinted jó nekünk, mert az az igazán jó. Némely remény hasonlóan a lidérczhez, iszapos

tájon, vesztünkre csábit. Nem az ilyen reményekről van itt szó, nem is azokról, melyek önző indokok szüleményei, csalódásokból erednek, hanem a való javunkra s lelkünk üdvösségére szóló reményekről, a melyek nélkül az élet egy sivár pusztán s czéltalan hánykodás a bölcsőtől a koporsóig. *Jöjjön a te országod!* ez a mi forró óhajtásunk, ez a mi *nagy reményünk* s még életünk hadd lássuk jövőtelét, ha menybéli atyánk így akarja, kinek neve áldassék az égben úgy, mint a földön. Jöjjön a szeretet, az igazság, a boldogság országa s legyen abba nekünk gazdag részünk. A szeretet, az igazság s boldogság gazdagsága merő ellentétje a világi javak gazdagságának s míg ezek könnyen önzővé tehetik az embert s szívét a nemesebb érzések s indulatok elől elzárhatják, addig azok megnyitják a szívet a részvételnek, a kegyességnek s az elmét felvilágosítják a való boldogság tényezői felől és a mi sokak előtt talány és titkok-titka, ezek előtt bizonyossággá válik. Ámde Isten országának mi nemcsak részesei lehetünk, de kell, hogy ennek tényezői is legyünk. Mi lenne velünk, ha csak hallgatag, néma szemlézői lennénk Isten országa eljövételének? Látnók, de a lelki öröm érzete nélkül, mert hiszen az öröm feltételezi a részvételt, a miben nincsen valamiképen részünk, annak örömdelünk sem lehetne, mert a közöny talaja nem alkalmas az öröm virágainak kifakasztására s virágjainak talán mégis az örömdelünk, a ki maga ültette s maga ápolta. A közreműködő munka biztosítja a valódi részvételt. Ha részesei akarunk lenni Isten országának, saját közreműködésünket attól meg nem tagadhatjuk, hiszen a pusztán részesezés másként magában is közreműködés s a jótétemények elsajátítása is az, de még ennél is sokkal nagyobb mérvű közreműködésre van szükségünk, mert hiszen az ember a világosságra van elhivatva s nemcsak elfogadja az igazság világosságát, de annak terjesztésében magának is munkálkodnia kell saját elméje, hasonlóan

a napha tüzfórásihoz, szintén szikrákat termeszthet a világosság gyarapítására. Ha csak óhajtjuk Isten országának eljövételét s ha annak csupán csak szemlélői lennénk, hitéletünknek mind ebből mi haszna lenne? Névszerint volnának keresztyének, de nem valósággal; kiú óhajtás az, mely tárgyának teljesülésétől magát kizárja s elrekeszti s a teljesült óhaj javaiból magának részt nem vesz, részt nem kér s valóban még szemlélői sem lehetnek az igazság eljövételének; az igazság szellemi áramlat, a mely nem egyszerre jön, hanem egymás után, folytonosan, látni csak a lélek látja s a lélek látása az igazságok felfogásában rejlik, a mely lélektani tény nagymérvű részesezés mind azokban, melyeket a felfogás által sajátunkká teszünk. Mi nem a keresztyén név hordozói, hanem a keresztyén hit vallói akarunk lenni s nem tartjuk elégnek a keresztyén nevet örökségképen kapni, hanem azt kiérdemelni törekedünk. Jövel szent lélek s erősíts meg ezen törekvésünk megvalósítására! ez buzgó imánk. A vallási nevelés meg kell, hogy előzzön minden egyéb tanítást, Isten jósága, szeretete s az iránta való szeretet s szent nevének imádása már az öntudatra ébredő gyermek lelkét kell, hogy áthassa, vele egyesüljön s felélessze benne a vallásos érzések velünk született csiráit. A külvilág tárgyairól való fogalmak közlése a maga egymásutánjában nagyban szélesíti a gyermek értelmi látkörét, azt betölti, a lappangó tehetéseket ébresztgeti, de ha mindez vallásos nevelés nélkül történik, a fogalmak gyarapodása daczára, a gyermek lelkében egy kitöltetlen ür marad, egy sötét pont, melynek sötétsége az életidő teltével nagyobbodik, fogyasztja a lelki élet napvilágát, elenyészteti a reménységet, a megadást, felidézi a félelem sötét árnyait, kioltja a szeretet tüzeit. önzővé teszen s az ilyen sivár kedély, a gondatlan anyagi jóllét s a tudományokban való jelesség daczára is magának örömeire nincs, nem lehet, s való örömet másoknak sem szerezhethet. Építsük hát a vallásos életet ideje korán, rakjuk le alapját a gyermek fogékony lelkében, a gyermek lelke nagyon is fogékony az ilyenekre, ezekben találja fő gyönyörűségét, nemcsak Krisztus urunk vonzódott a gyermekekhez, de ezek is erősen vonzódnak hozzája, csak meg kell, hogy ismerjék, a meny nyire a gyermek lelke megismerheti. A szilárd alapokon tovább kell építenünk s az ifjak lelkét mind inkább bevezetnünk az üdv tanainak mélységébe, az ifjak lelke sovárogyja az eszményt, s hol vannak igazibb s magasabb eszmények, mint a keresztyén vallás lát- és létkörében, a a lelkesülésnek hol vannak ennél magasabb céljai? Az érett férfikor nem szűnik meg fiatalága eszményeiért nemcsak tovább lelkesülni, de azokért tenni fokozott mértékben s végül az élet alkonyán a hit világa szelid holdfénykét bevilágítja az elfogyó véghatárait s az öregek szavaí immáron intelmek, imák s áldások.

A keresztyén egyházak a vallásos élet jelen változati fokán ne az ellentéteket keressék egymás közt s azok kiélesítését, sőt inkább figyelmük az összekötő pontokra irányuljon, rokonlelkeket egymástól elidegeníteni ne igyekezzenek, hanem azokat inkább közelebb hozzák egymáshoz, mert hiszen Isten országa eljövételével betelik a régi óhaj az egy akol s az egy pásztorról, a ki Jézus Krisztus Közös ellenségünk az istentagadás, az Isten iránt való közöny, az a tévtan, mely szerint a vallás és tudomány közt ellentét léteznék, a keresztyénség lényegének megtagadása s a mind ezekkel együtt járó pessimismus és szeretetlenség. Ime itt van a küzdter, a fő ellenségeket megneveztem, ezek ellen küzdünk, de a mint keresztyénhez illik, keresztyén fegyverzettel, az igazság és szeretet fegyvereivel, mert az ellenséget nem megtörni, nem lealázni akarjuk, hanem felvilágosítani, a hit igazsága által felmagasztalni és szent megváltónk seregeibe felvétetni — Már Gioberti, a mély értelmű olasz bölcsező, kinek ez év április 28-dikán ünnepelték születése napja századik évfordulóját, „Teoria del soprannaturale“ czimű első nagy művében mesteri vonásokban fejtette ki a vallás és a közmívelődés közt létező szoros kapcsot, összefüggést, a hit és tudás összhangját s hányan tették ugyanezt a XIX. évszázad legjelesebb tudósai közül. Csak a felületes, vagy egyoldalú készületlenség, a tudás negélyezése, a bölcseleti vizsgálat hiánya lát és láttat a hit és tudás közt ellentétet. Vajjon a kutató a természettudományok bármely terén is a tüneteket megmagyarázhatja vagy törvényeiket felfejtheti-e, ha az érzéki észlélésnél tovább nem megy s annak igazságát el nem hiszi, a mit tapasztalatilag bizonyítani nem tud. Az idő és tér, a véghetetlen kicsi és nagy, az erő, az első ok és több más ilyen nemde metaphysikai fogalmak, melyeket, ha a tudományt csak egy lépéssel is előbbre akarjuk vinni, fel kell tételeznünk, el kell hinnünk. Bizonyos területet látunk, de magát a tért látnunk nem lehet, az időt mérjük, részekre osztjuk s ez tapasztalati tény, de a végtelen időt csak hinnünk, feltételeznünk lehet. Ime tehát a tudomány igenis reá szorul a hitre s leginkább ott s akkor szorul reá, mikor a pusztá empirismusból tudománnyá emelkedik. A tünetnyek okait kereső természettudomány hogyan zárkozzék el a végső októl, de ez a végső ok már metaphysikai fogalom, melyhez csak a hit szárnyain emelkedhetünk. Ezért a tudást a hittel mind inkább egyeztessük, Isten mind a kétőben nyilatkozik s mind a kettő, ha valódiak, megismeréséhez vezetnek, nekünk pedig, kik a menybeli atya gyermekei vagyunk, őt kell keresnünk, az élet utjain feléje kell sietnünk. Krisztust Isten fiának ismerjük el és valljuk, hogy ő valóságos Isten. Az üdvösség a megváltás által vagyon, s megváltó csak tökéletes lény lehet, valóságos Isten. Ember, bármily tökéle-

tesség legyen, ha nem maga a tökély eszménye s mint ilyen, már többé embernek nem mondható, hogyan lehessen az üdvnek útja s megváltója embertársainak, ha még a mély fájdalomban vigasztalója sem lehet, pedig bizony teljesen igaza volt Pliniusnak, a midőn egyik levelében annak, a ki valamely nagy bánatában vigasztalni akarta, azt írta, hogy az emberi vigasztalások elégtelenek, a vigasztalásra egy új gondolat kellenék s midőn ezt írta, az új gondolat már megszületett Palaesztinában, Krisztus urunk emberi életének dicsőséges pályáját már megfutotta, tanított s példát adott, mint senki más, teljesen ártatlanul keresztre feszített, az emberi nemet megváltotta halálával, feltámadott s megdicsőült, Örök hála érte, örök dicsőség s magasztalásunk szálljon nevére!

Mi nálunk, de másutt is a vallásos élet hanyatlását látjuk. Isten szent nevét sokaknál csak a nyelv szokás őrzi meg s e névre a szív meg nem dobban. A Krisztus urunk iránti rajongó szeretet sokak szívében kihűlt, példáját nem követik, mert azt megismerni nem akarják, úgy bánnak a hitélet örök érvényű tanításaival, mint azok, a kik megnyirbálják az előfát termése idejekor, lombjaitól megfosztják, leveleit letépi. Krisztus urunkban egyebet nem látnak, mint az erkölcstanítót s vétkez igyekezettel megakarnák fosztani az isteni eszmény örök ragyogású dicskoronájától és erkölcstanát is némelyek a buddhismus forrásaiból akarják eredeztetni, pedig e két tan merő ellentétben áll egymással, a kereszténység útmutatója az örökkévalóság felé irányítja tekintetünket, a buddhismus a megsemmisülés felé, a kereszténység a cselekvő-, a buddhismus a szenvedő állapotot tartja a tökélyre vezetőnek, a kereszténység az optimismus, a buddhismus a pessimismus vallása s kifejezője. Mások túlzó kritikája az elimináció útján az evangéliumokat s az új szövetség többi könyvét foszlányokra tépi, megint mások a keresztényen vallást merőben esztétikai elbírálás alá vetik s ha tőlük függne, a görög pogánykort hoznák vissza. És itt csak a főbb jelenségekre szorítkoztam, mert igen hosszúra nyúlnék az ide tartozókat, mind felsorolnom. És mégis a vallás-történetnek, a vallás-tudománynak némely kiváló művelője azt állítja, hogy a jelenkor kiválóan kedvez a vallásos életnek, mert soha sem volt annyiszor szó vallásos kérdések tárgyalásáról, mint éppen most, könyvekben és hírlapokban, a magántársalgásban s gyűléseken soha a vallás annyiszor nem említettett. Téves okoskodás s ha vigasztalás akar lenni, fogyatékos, gyarló vigasztalás. A ki így okoskodik, mondhatná, hogy az önkény s elnyomatás napjaiban virágzik legszebben a szabadság érzete, mert olyankor van legtöbb szó arról, nem ugyan gyűlésen, mert hiszen azok tartása tiltva van, de a családban és minden társadalmi érintkezés alkalmából, nem ugyan a hírlapokban nyíltan kimondva,

de azok hasábjain annál gyakrabban többé kevésbé érthető vonatkozásokban s a költőknél is találó hasonlatokban. Hiszen, ha valami fogalomnak gyakori említése elég volna arra, hogy az a fogalom aktualitással bírjon, akkor a boldogság s örömeink a fájó emlékezetekben rejlenének. A midőn a vallásos élet hanyatlását látjuk, teljes igyekezettel azon kell lennünk, hogy azt közreműködő munkásságunkkal tölünk telhetőleg felelevenítsük. Ezen célra alakult a múlt évben egyházi értekezletünk is, mely történetileg kialakult, államjogilag szervezkedett egyházunk szellemében hagyományainknak megfelelőleg az egyházi élet kereteinek megtartásával akarja feléleszteni a vallás-erkölcsi életet. Ez a feladat a milyen fontos, megoldása annyira sürgős. Bizony előbb kellett volna hozzá fogunk, de eszközlését halasztanunk semmiképpen nem szabad. Ezt várja tőlünk a magyar protestáns egyház egyeteme és a hívek legigazibb érdeke. Tavalyi első gyűlésünk egyik nagyfontosságú tárgya volt b. e. Molnár Albert elhúnyt egyházi elnökünk felolvasása keretében tett javaslata, illetőleg javaslatai s jelen gyűlésünknek legfontosabb mozzanatát kétségen kívül az ezen javaslatok felett való határozás lesz. Nagyérdemű egyházi elnökünk a czélokát kijelelte, a hozzájuk vezető utakra reá mutatott. A felől köztünk kétség nincsen, hogy egyházi életünkre az eddiginél nagyobb gond fordítandó, többet kell foglalkoznunk Istennel, mint a hogy teszszük s életünk minden napján, nemcsak a vasárnapokon s ünnepnapokon, az isteni tisztelet alatt, ő hozzá kell mind jobban közelednünk gondolatban, érzésben s cselekedetben, szent hitünk tanításait nemcsak ismernünk kell, de azok szerint kell élnünk s Krisztus urunk iránti szeretetünknek dicső példájának követésében is meg kell nyilatkoznia, a vallási oktatásra s a vallási élet körébe vágó üdvös olvasmányokra nagy súly fektetendő. Mind ez az említett javaslatokban bőven kifejtve feltalálható s csak is az eszközlés arányairól, terjedelméről, módállításairól, egymásutánjáról s több ilyenekről lehetnek eltérő nézetek. Fajunk specifikus jellegére, a nemzeti lélekre, egyházi életünk fejleményeire mind ezeknél tekintettel kell lennünk.

Csak a múlt esztendőben változtak át a papi értekezések egyházi értekezésekké, épp egy éve lesz annak, hogy az új szervezkedés megtörtént s egyházi elnökké nt. Molnár Albert theol. tanár, egyházi alelnökké nt. Sylvester Domokos szászvárosi első pap választattak meg. Örvendeztünk annak, s nagy volt a mi örömünk, hogy ily jeles férfiak választattak meg egyhangú választással s a sikeres munkásság egyik nagy biztosítékát ezen egyházi elnökségben láttuk. Molnár Albert nagyszabású előmunkálata betérjesztésével foglalta el székét s ime még egy év sem múlt el s e két jeles férfit a halál kiragadta sorainkból. Hova leszünk, hova

lesz erdélyrészi ev. ref. egyházad Óh Uram! ha ily rohamosan fosztatunk meg egyházi életünk ilyen nagyérdemű férfaitól, ha az előjellekben keressük a biztatást a jövődökre, ilyen tapasztalva óh Uram! minő nagy csüggedés fogja el szivünket. Ámde nem nem zugalódunk s nem szállunk veled szembe Mindenható Isten, kegyelemnek Atya, Te adtad őket egyházadnak, te vetted el magadhoz. Dicsértessék neved örökön örökké. Te tudod, hogy az embernek mikor jó meghalni, teljesedjék szent akaratom! Csak arra az egyre kérünk, hogy a jeles helyett támaszsál újabb jeleseket, hogy a ledölt oszlopok helyére új oszlopokat állíts. világitó tornyokat, magas helyeken messze világitókat, az éj és borulat sötétjét eloszlatókat s őrtornyokat építs védelmünkre, hogy a benned való igaz hitet mindenkor megoltalmazzunk lehessen. Gyászolja egyházunk egyházi értekezletei b. e. papi elnökének, Molnár Albertnek, s alelnökének Sylvester Domokosnak elhunytát s nagy a mi gyászunk; oly rövid ideig bírtuk őket, kiket oly hosszú ideig óhajtottunk volna birni. Indítványozom, hogy elhunytuk felett való gyászunk s érdemeik halás elismerése jegyzőkönyvünkbe ígattassék, 2. hogy részvétünk családjaiknak kifejeztessék, 3. hogy legközelebbi közgyűlésünkön emlékük tartandó emlékbeszédek által mi közöttünk megújittassék.

Ezzel az itt megjelenteket egyháziakat s világiakat üdvözölve, az erdélyrészi ev. ref. egyházkerület egyházi értekezletei első közgyűlését ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

Tudósítás

az erdélyi ev. ref. egyhker. Egyházi-Értekezlet 1901. május 30—31-én Sz.-Udvarhelyt tartott első évi közgyűléséről.

Egyházi-értekezletünk sz.-udvarhelyi közgyűlése iránt már hetekkel azelőtt széleskörű érdeklődés nyilvánult erdélyi ref. híveink minden rétegében. Százakra ment a száma azoknak, kik részvételre jelentkeztek. Az elnökség ez alapon kedvezményes jegyekért folyadott Hegedüs miniszter ő nagyméltóságához, ki azt — hálásan ismerjük el — a legkészségesebben engedélyezte. Mégis az igazolványokkal tavaly is, az idén is annyi kalamitás esett. Az első baj, hogy mindig a legutolsó pillanatban érkeznek meg, úgy, hogy a nehezebb postai közlekedéssel bíró helyekre idejekorán nem érkezhettek el s igénybe nem vehetők. Most pedig még az a baj is hozzájárult, hogy a jegyek a Sz.-Udvarhelyre utazáshoz legalkalmasabb gyorsvonatra nem szóltak. A kolozsvári üzletvezetőség ugyan készséggel ígerte meg oly értelmű körsürgöny kibocsátását, mely az igazolványokat a gyorsvonatokra is érvényesíti, de ezt annyira az utolsó perczben tette és oly rövid időre szabta, hogy a legtöbb utas elesett a kedvezménytől. Pedig bizony a m. á. v.-nak nincs kára az ilyen kedvezmények megadásában s az eféle kalamitásokkal csak magának, de az egyletnek is kárt csinál, csappantván az utazási kedvet. Egyébként teljes előzékenységgel bocsátotta az utazó tagok rendelkezésére egy első- és egy másodosztályú külön kocsit már Kolozsvártól kezdve.

Utazás.

Mint a beleömlő patakokkal hatalmas folyóvá növekedő csermely, úgy nézett ki utazásunk. Kolozsvárról indultak 29-én reggel: Dr. Bartók György püspök és theologus fia, György, Kenessey Béla theol. igazg., ker. közjegyző. Deésy Gyula esperes, alelnök, Sándor József orsz. képvis., világi titkár, Nagy Károly th. tanár, egyh. titkár. Somkerek Miklós esperes, Dr. Sárkány Lajos igazgató, Balázs József, Vajda Ferencz, Waller József lelkészek, később csatlakoztak: Dr. Gróf Kuun Géza v. elnök és neje, Bartha Lajos, Lénárt József. Bedőházi János orsz. képvis. igazgató, Szakács Péter iparkamarai titkár, Ravasz János, esperes, Dr. Elekes Viktor, Tókus Sándor, Szóts Sándor, Benedek Károly, János Albert, Zayzon János stb. stb. lelkészek, tanárok és világiak

Segesvárig, hol át kellett térni Sz.-Udvarhely felé, már tele voltak a kocsik, pedig még csak itt csatlakoztak a belső székely földről jött társaság Révai Pali bácsival élükön: Péter Károly, Kövér András, Bodor Géza esperesek, Bodor János, Veress Károly, Zsigmond Károly, Péchy Árpád, Szabó Jenő, Kiss József. Incze Lajos, Földes György, Czeglédi János, Sándor András, Kovács Sándor stb., stb. lelkészek. (A névsorok fogyatékoságáért elnézést kér a Tudósító.)

Ide jött az érkező vendégek elébe a sz.-udvarhelyi rendező bizottság néhány lelkes tagja élükön *Dr. Kovács Mórincz* ügyvéd elnökkel, ki bámulatos munkával, de példás tapintattal és renddel intézte az egész rendezés munkáját. Legyen szabad neki e helyen is különös köszönetünket nyilvánítani!

Segesvártól *Somogyi István* n.-küüllőmegye alispánja, fiókértekezlet elnök fogadta szép beszéddel az érkező vendégeket. Utalt arra a nemes munkára, melyet egyesületünk maga elébe tűzött, a melyért vezetőink fáradságot nem kímélve dolgoznak s a mely minden jök támogatására érdemre. A vendégek nevében *Dr. Gróf Kuun Géza* világi elnök felelt, megköszönve a szívélyes fogadtatást. A társaság azután, melyhez *Béldi László* főispán, Br. kemény Béla és neje szül. grf. Haller Berta, Sebessi Ákos fő gondnok stb. stb. csatlakoztak, rövid ebéd után az ez alkalomra feldiszipített „Székely-vonaton“ a kisreglett nagy közönség lelkes ovációi közt folytatta útját Sz.-Udvarhely felé. A nemzetiszínű szalagon R. E. É (Református Egyházi Értekezlet) arany betűkkel készült jelvény ott diszlett mindnyájunk mellén, jelöl, hogy »egy testnek vagyunk tagjai.« Vidám beszélgetés közt, folyton emelkedő lelkes hangulattal haladtunk.

Az első állomáson *Héjasfalván Somogyi* Almer nagybirtokos, alelnök tartotta az üdvözlő beszédet. Szép beszédben hangsúlyozván, hogy mily szerencsésnek érzi magát a héjasfalvi egyházközség, hogy szellemi vezéreit a maga körében üdvözölheti. Hitében megszilárdul, reményében megéled és erőben meggyarapszik minden lélek, valamire járnak. Nagy szükség van most az erőnk erkölcsi támogatására, hogy a protestantizmus zászlója győzelmesen loboghasson, mert azzal elválaszthatatlanul van összekötve Magyarország függetlensége, politikai szabadsága és vallás-erkölcsi kulturája. Végül óhajtja, hogy Héjasfalva, mint saját vendégét üdvözölhesse minélhamarabb a főpásztort.

Itt a püspök mondott köszönetet meleg szavakban az üdvözlő szavakra, az elnök a maga s az értekezlet nevében. Igaza van a szónoknak — folytatta tovább — Magyarország s még inkább Erdély politikai szabadsága elválaszthatatlanul össze van növe a protestáns, közelebről kálvinista szabadsággal. S mikor mi elindultunk, hogy szolgáljuk az anyaszentegyház ügyét, a szentlélek mellett a hazaszeretet lelke is vezetett minket. Nincs hőbb óhajtasunk, mint az, hogy mindenki, a kiből a lélek él, adja ide jobb kezét nekünk, vessük együtt a becsületes munkára. Az egyházi élet fellendítése, a hit ápolása, a lelkiismereti szabadság megtartása egyszersmind nagy nemzeti, állami, hazafias célok és érdekek is. Törekvéseinkre tehát, mely az általános közjóra irányul, tá-

mogatásukat, érdeklődésüket kérjük. E támogatás bármely irányból jöjjön, mindegy, csak önzetlen legyen; köszönettel vesszük, s hálával fogadjuk, s annak igyekeztünk kifejezést adni, hogy a mi törekvéseink az ő törekvéseikkel egyesült, — jogosult.

Új-Székelynél, a székely határszélen, *Domokos Andor* udvarhelyi alispán üdvözölte szellemes rövid beszédben az illusztris vendégeket. Udvarhely régi erős vára a protestantizmusnak, most e vár nyitva van s várja legbuzgóbb, leglelkesebb világi papját, dr. gróf Kuun Géza, és egyházfejedelmét, a püspök személyében. *Gróf Kuun Géza* a következő szavakkal válaszolt: Az igaz köszönet nem érvel, nem indokol, nem magyaráz, rövid annak kifejezése, a szívből jövő és szívhez szóló. Ilyen köszönetet mondok mindnyájunk nevében önöknek e kitüntető ünneplésért s azon szavakért, melyeket az alispán úr hozzánk intézni méltóztatott. Ezt a mai napot szívemben ünnepnapnak érzem és őrzöm, ünnepnapnak, mert székely földön vagyok.

Székely keresztúron Cseresznyés aljárásbíró szép beszédben emelvén ki ama nagy eszméket és elveket, melyért mindnyájan küzdünk, s melynek vezérfiait színről színre láthatjuk, kifejezést ad erős reménységének és abbéli hitének, hogy e küzdelmek, hogy ez a sok nemes törekvés nem lesz, nem lehet sikertelen. Isten áldását kéri a munkára és munkásaira.

Erről ismét a *püspök* mondott köszönetet, nagy lelkesedést keltve a székely atyafiak közt, többek között a következő szavaival: örömmel jöttünk azon népközé, melynek úgy szólva kezében van letéve az erdélyi protestantizmus, politikai szabadelvűség jövője, az egész magyar haza története.

Nagy-Galambfalván a falu öreg papja: *Kelemen* János mondott szép magvas üdvözlő beszédet, az értekezlet vezéreinek munkásságát az apostolok fáradozásaihoz hasonlítva. Kiemeli a cél tisztaságát, mely ment minden hatalmi érdektől s „családi kötelesség teljesítése az egész, hogy a család szentélyébe betolakodók távol tartassanak“

A prot. egyház sohse volt támadó, mindig csak védekező, s fájdalom, daczára a 20. századnak, a vallásszabadságnak, jogegyenlőségnek, még most is az.

De hiszi, hogy az igaz ügy elvégre is diadalmat arat.

Dr. gróf Kuun Géza a következőket válaszolta: Tisztelt hitsorsosaim! Fogadják a legmelegebb köszönetemet úgy a fogadtatásért, mint a kitüntető szavakért. Minden gyülekezések közt leglelkemelőbb az, melynek tagjai az Urnak nevében gyűltek össze. Ide vezet a mi útunk és reméljük, hogy most is szép, kívánatos eredményeket érünk el. Hogy ezeket elérjük, nyilvánvaló célja a mi utazásunknak a hívek összesereglésének. Önök biztató jelét adják annak, hogy velünk egyet-értenek, úgy a vallásos élet fellendítésének gondolatában, mint a módok megjelölésében, melyek ezt eszközöndik. — Igen kellemes hatást tett az egész közönségre a gör. kath. lelkész megjelenése, kivel a vezetők szívélyesen szorítottak kezét.

Bögözben Ugron János orsz. gyűl. képviselő ref. koll. főgondnok mondotta el gyönyörű szép beszédét. »Jó helyre jöttök a magvetők ide. Jó talaj van itt. Vallás és vallásszabadság, türelem és erős egyháziasság uralkodik itt.«

Bartók püspök erre a következő beszédet mondotta. Amikor mi utnak indultunk, nem az a vágy vezérelt minket, hogy látunk egy vidéket a maga szépségeivel, hanem utra indított egy nagy nemes cél, egy szent kötelesség teljesítése. Mert úgy tetszik nekem, hogy ez a század, mely ily gyorsan halad előre, nehéz kötelességeket ró minden egyes emberre, a nemzetre, a nemzet fiaira, a társadalomra s annak tagjaira. Arról vagyunk meggyőződve, hogy ha ezeket a kötelességeket nem teljesítjük, akár egy, akár más okból, s közülök csak egyet is, ezt, vagy azt, elhanyagoljuk, akkor a többi nemzetek a míveltség, gazdagság,

felvirágozás útján gyorsan előre haladnak, mi pedig elmaradunk, elenyészünk nyomunk sem marad. És jöttünk azon reménnyel, hogy itt megtaláljuk azokat az embereket, sziveket, lelkeket, kik ezen kötelességek teljesítésében hevülnek és munkálnak, sőt arra is képesek, hogy itt, ebben a népben felgyujtsák a vallás, egyház, haza, nemzet iránti szeretetnek és ragaszkodásnak szent tüzét. Azért jöttünk, hogy önök munkájukból erőt, lelkesedést merítsünk. Mi is hoztunk magunkkal némi-nemű kincseket, de tudjuk, hogy híres ez a hely rejtett és felfedezett kincseiről s mi azt ki akarjuk aknázni. Ezt bizonyítják önök megjelenésükkel, érdeklődésükkel, választott embereik derék munkásságukkal. Bizonyítsák be ezután is, mindig tartsanak meg barátainknak, bajtársainknak!

Nemsokára berobogott a zászlós zöldágas vonat *Székely-Udvarhelyre*, hol óriási néptömeg várt az állomásnál. Ember-ember hátán tolongott, úgy, hogy itt már a legnagyobb sajnálatunkra megszűnt a gyorsirói munka. *Szakács* Zoltán polgármester a híres apa derék fia fogadta az érkezőket gyönyörű beszéddel, melyre *Gróf Kuun Géza* vil. elnök válaszolt, kinek vele érkező nejét, a kegyelmes asszonyt gyönyörű bokrétával lepte meg a rendezőség. A város lobogó díszben pompázott. Hat négyes-fogat után 60 kocsis vitte a vendégeket nagy közönség zsufolt sorfala között a városba, hol a templom és kollegium közt felállított gyönyörű díszkapunál az egyh. megye, egyh. község és kollégium nevében a beteg Menyhárt esperes helyett ifj. *Péter Károly* főjegyző üdvözölte az érkezteteket.

A válaszoló püspök-védnök érczes hangja vizsgáló erősödve verődött vissza a koll. falairól s messze hangzott ajkáról: »... hadjáratban vagyunk; minden igaz, nemes, üdvös törekvések: Isten nevében folytatunk hadat a kislelkűség, széthuzás, gyűlölködés, felekezeti szétszaggatás, az egy haza, egy nemzet fiai közt való ellenségeskedés ellen. Hadat folytatunk saját aléltságunk, közönyösségünk ellen és akarunk belső megújodást a hitben és szeretetben, nemes versenyt a munkában egyházaink felvirágoztatása által a haza felvirágozására. Hogy e munkában való fáradozásunkban Sz.-Udvarhely városa s benne levő ref. intézményeink ily lelkes örömmel fogadnak: biztosíték arra, hogy jó munkában járunk s e célban lelkeik egygyé forrtak a mieinkkel. Ez biztosítéka sikerünknek s abban Isten áldásának.«

Világi einökünket és püspökünket szállásaikra kísérve, ki-ki elvonult szives házigazdájához: lemosni magáról az út porát. Estve *Dr. Domokos Andor* alispán a szűkebbkörű vezetőség tiszteletére fényes vacsorát adott, hol a hájos háziasszony minden szivességgel fogadta és vendégelte meg a társaságot.

A vacsora előtt esti 8 órakor kigyultak a fáklyák s óriási közönséggel előbb *Dr. Kuun Géza* ő nagyméltóságánál, aztán *Dr. Bartók* püspöknél tisztelegtek, az előbbinél *Solymossy* Endre ref. koll. tanár, a másodiknál *Csia* Kálmán etédi pap tolmácsolta a tisztelgést. A gyönyörű válaszok egészen elragadták a közönséget, mely ily ünnepélyes hangulatban oszlott szét ismerkedési estélyre, hogy annak végével bucsuzzék »a holnapi vizontlátásra!«

(Folyt. köv.)

Tudósító.

TÁRGA.

Régi nyomok.

(Felolvastatott az erdélyi ev. ref. egyházkerületi Egyházi Értekezlet 1901. május 30-án Székely-Udvarhelyt tartott gyűlésén.)

Tisztelt Egyházi Értekezlet!

Nagyérdemű Közönség!

Az ind. mythos szerint a paradicsom-kert Ceylon szigetén volt, a melyet egy hosszú föld-nyelv kötött össze a nagy szárazfölddel. Itt élt az első emberpár,

Adimáh és Héva. Minden szabad volt nekik; csak azt tiltotta meg a legfőbb isten Brahma, hogy a száraz földre átmenjenek. S mindaddig boldogan is éltek, míg a gonoszoknak, a Bakchusosoknak fejedelme fel nem költötte Adimáhban a vágyat, hogy nézzen meg, mi van a szigeten túl is. Mikor aztán a szigetet a szárazfölddel összekötő földnyelvhez értek, a Bakchusosok a tulsó partra egy az övéknél sokkal felségesebb, fényesebb, ragyogóbb világot varázsoltak eléjük. Adimáh menni akar ebbe a tündér világba. Héva figyelmezteti a tilalomra; kér, könyörög neki, hogy ne menjenek. Adimáht azonban viszi vágya. A hű nő mit tegyen? — Követi s mikor átérnek, az oda varázsolt világ összeomlik előttök és rideg, sivár kősziklák állanak helyén. Már most mennének vissza elhagyott paradicsomukba; de a mint megfordulnak, a tenger árja már összetörte a visszavezető utat és csak egyes, a hullámokból kiemelkedő szirtek jelzik, hogy merre jöttek át az elhagyott Édenből.

Erdélyi reformált anyaszentegyházunknak is volt egy nagy, fényes, gazdag, ragyogó multja. Nem keresem, nem kutatom, hogy ki volt a Bakchusosok ama fejedelme, a ki kicsábitotta elődeinket a mai meglehetősen sivár és kopár viszonyok közé? Légio volt e gonoszok száma s ma már még csak egyes, idők viharait és a zúgó ár hullámain túlélő, kiemelkedő szirtek mutatják, hogy honnét jöttünk ki; vagy a mennyei jelek népek írójával szólva, „honnét estünk ki?”

Határozottan meg vagyok arról győződve, s meggyőződésemet régi, immár elsárgult foliánsok is erősítik, hogy itt e hazarészben egykor a mi anyaszentegyházunkon is az Isten valami csodás, bámulatos, felséges erőt mutatott meg; a Szent Léleknek egy olyan zúgó áramlata ment át hegyeinken és völgyeinken, az emberek szivein és lelkein, hogy az erő át-átcsikázó rezgéseitől élünk még ma is egyházként is, nemzetként is.

Nem a mult idők dicsérőjeképen, mint „laudator temporis acti“ akarok szólani, a ki abban a hitben él, hogy a multban minden jobb, minden tökéletesebb, minden fényesebb és nagyobb volt. Távol legyen! A multba csak azért révedez vissza tekintetem, hogy keressen meg a jelennek és a jövőnek fundamentumait.

Ha visszanezünk multunkra, igazán, mint egy rembrandti képen, a legsötétebb háttér látszik előttünk. A fény csak egyes alakokra esik; de ez a koncentrált világosság sugarakat vet az egész környezetre s a mellékalakok is megelevenednek és a hoi előbb csak mozdulatlan sötétséget láttunk, ott élet, mozgás kel.

Bod Péter „Smirnai szent Polikárpus“ -ának czímlapján azt mondja, hogy az erdélyi püspököknek történetjüket «ez keresztyénségben végszegelet, sokszor tatár égette, török hammaztotta országnak szennyves köporai közül» szedegette egybe. Tehát „tatár égette, török hammaztotta“ — és mégis éltünk és élünk!

Tofaeus Mihály Apafi és az ország előkelői előtt mondott beszédében nemcsak, hogy ellenmodás nélkül, de oly mély hatást téve hallgatóira, hogy azok könnyekre fakadtak, így festi kora anyagi viszonyait:

„Csodálkozásra és szánakozásra méltó ennek az Erdély-országi reformata ecclesiának siralmas szegény sorsa s abból gyalázatos állapotja.“ — — — „Ha száz esztendőök alatt az Antikrisztus igája alatt sanyargott

volna is, nem lehetne értéktelenebb és szegényebb: mert ennek három pénz érü ezüsti nincs, sőt csak egy pénze is, semmije nincs; hanem egy Tatárországból a raboktól kihozott czondorlott rabtarisznyához hasonló, rossz vászon szennyves zacskója, abban való szakadozott leveleivel: melyek közül a melyik jobb és szükségesebb volna is, úgy elsenyvett, kopott. hogy írása is alig tetszik a nagy gondviseletlenség miatt; csak egy ládácskájok sincs, a melyben tartották volna azokat. Azonban annyi a szükölködő minister és báza népe, hogy csak Isten tudja. Kinek saruja nincs, kinek nadrága, kinek öve, kinek semmi köntöse. semmi költsége, kinek felesége, gyermeke otthon mezítelen és éhelhaló. Hát még ezen felül azok, a kik az Adversariusok között lévő kevés hallgatóknak szolgálnak, amazok miatt szenvednek, éheznek, kiknek egyebűn nem sohonnán tápláltatások nincs, hanem egyedül csak a Generalis ecclesia jó akaratjától függenek; kik is megszűnnek, félő, a nagy szegénység miatt s azonban felesen is vagyunk.“

A lelkészek az egyházaknak esztendőről-esztendőre fogadott szolgálói s ha nem marasztják meg, mehetnek tova egész házuknépével. Vándorolnak is egy helyről a másra. Az egyik visitatio még itt, a másik már az ország más vidékén találja a nyomorult, peregrinálásra kényszerített embert.

És mégis éltünk, sőt virágoztunk. A suprematia a miénk volt az egész „politiában“, úgy hogy Bod Péter tanúsága szerint „Szintén majd a réformatiótól fogva az oláhok ebben a Hazában a vallás dolgában unióba voltak a réformatusokkal és az oláh vladikák, vagy püspökök függöttek a réformatus püspököktől; s ha mi bajok volt, azoktól kérdezték tanácsot, kértek segedelmet és azokhoz való engedelmesre kéz beadással, hit letételével szokták volt is kötelezni magokat. Athanásius is, Veszprémi Istvánnak, mint réformatus püspöknek, bizonyos személyek előtt 1698-ik esztendőben nemcsak hittel kötelezte vala magát, hanem azt is hozzátette vala hogy ha egy pálczával minden nélkül kéntelenítették is kimenni az országból; de soha hitét, a melylyel kötelezte magát a réformatus superintendensnek, meg nem szegi.“ (Sm. sz. Polik. 142. l.)

Ez a suprematia sem kicsinylendő ugyan, — különösen nem nemzeti szempontból, — de mégis csekélyebb jelentőségű a mellett a szellemi suprematia mellett, a melyet nem a világi fejedelemséghez való viszony adott meg, majd pedig vett el ennek megváltoztatásával, hanem a melyet az igazi lelki kincsekben, a szellemi szabadságban való gazdagság, erő és nagyság, a hitelvekhez való hűség és egy tisztult, határozottan kialakult, egységes, nemes világnézet biztosított.

(Vége következik.)

Kenessey Béla.

Lapszemle.

A „*Debreczeni Protestáns Lap*“ 22. száma vezető cikkében a debreczeni egyház megújulásának kérdését bolygatja Dr. *Kőrösi Kálmán*. *Nagy Lajos az országos ev. ef. lelkész nyugdíj-intézet* minél hamarább való fellállítását sürgeti esetleg állami segélyezés, de minden esetre önaúzóztatás útján is. Dr. *Masznik Endre a perikopa rend-*

szerről ir. Ismerteti Dr. Schian dalkauai lelkész művét, melyben a perikopolis igehirdetés ellen nyilatkozik.

A „*Prot. Egyh és Isk. Lap*“ vezető cikkében *Dicső Márton* folytatja elmélkedését a lelkészi pályáról, nagy idealizmussal beszélve róla. Egy lelkészársághoz intézi sorait, kinek fia pályaválasztás előtt áll. Még folytatja. Nagyérdekű cikk benne *Kovács Albert* theol. tanárnak sajtó alatt álló »A praktika theologia köréből« cz. munkájából közölt részlet: »A pap«, melyben a protestáns lelkész egyéni hivatottságát és kellekeit fejtegeti és pedig különbséget téve az abszolút kellekek (testi épség, theologiailag tudományosan képzett ész, nemes szív, mindenek felett benső hivatottság, Istennek és a Krisztusnak szerelme) és relatív kívánalmak közt, melyek a helyi szükségek szerint határolódnak és értékelendők. *Hörk József* tollából közöl *Tárczát*, »Pál apostol és a szociálizmus« czímen, melyben a szociális kérdés megoldását egyedül az Isten ígéjéhez hű keresztényen egyház által tartja eszközölhetőnek. Hogy mi módon, azt később fogja kifejteni.

A „*Dunántúli Prot. Lap*“ »Egyről másról« czímen nyit rovatot, melyben *Fülöp József* igyekszik alkalomszerű eszmék felvetésével élnékníni a lap tartalmát s munkálkodásra hívni fel lelkészársait. A hegyi predikáció szövegéről és a felső dunamellék reformációjáról a közleményeket folytatja

A „*Sárospataki Lapok*“ vezető cikkében »Vidéki« abból az alkalomból, hogy egyik fővárosi napilap a pünkösztü ünnepek alkalmából az 1848. XX. tvczikkal foglalkozott: örömet fejezi ki s ebben a tényben biztosítékot át arra nézve, hogy ez a kérdés napirenden tartatván: előn a teljes vallási jogegyenlőség országa. Tanügyi és történelmi cikkeket közöl még és az aktuális kérdésekkel foglalkozik.

Az „*Evang. Egyh. Szemle*“ 5. számának vezető cikke a spanyol mozgalmak alkalmából elmélkedik hazai protestáns állapotainkról. Nem tartja helyesnek és indokoltnak azt a következtetést, melyet némelyek a spanyol mozgalmakból a hazai kath. mozgalmak ellen levonnak. Mert hazánkban egészen más a katolicizmus helyzete. Míg ott versenytárs nélkül állott: itt folytonosan ébernek kellett lennie. Eltanulta jó tulajdonságainkat minden téren, hibáiktól óvakodott. Emelkedett, mi hanyatlottunk; lázasan működik minden téren: mi tespedünk. — A *szehták* közül a methodistákat és a hatodik nap adventistáit ismerteti *Sadbye Dán* lelkész. Különösebben az evang. egyháztól való eltérésüket tünteti ki.

Különfélék.

A theol. fakultás évzáró ünnepélye folyó hó 6-án d. u. 5 órakor lesz a következő műsorral. 1. *XC zsoltár*. 2. *Ima*: tartja *Tóth Gyula* III. é. th. 3. Igazgatói jelentés: jelentés a pályázatokról; jutalmak kiosztása, a jövő évre szóló pályatételek kihirdetése; egyletek beszámolója. 4. *Riadó Kapi* Gyulától, éneklí a dalkar. 5. Szaval: *Marton Árpád* II. é. th. 6. „*Malom az erdőben*“ előadja az ifj. zenekar. 7. Vig szavalat; tartja *Nagy Elemér* IV. é. tj. 8. Ének.

A debreczeni egyetem ügye mégsem alszik teljesen, mert amint olvassuk, újból napirendre került. Nem valami hivatalos alakban, hanem egy hangversenynyel kapcsolatban. Dr. *Márk Ferencz* indítványára ugyanis elhatározták, hogy még e hó folyamán egy nagyszabásu hangversenyt rendeznek az egyetem javára. A bizottságot már ki is küldötték.

Lelkészi kinevezések. A m. kir. igazságügyi miniszter a lipótvári orsz. fegyintézeti ref. lelkészi állomásra *Dömény Zoltán* illavai fegyintézeti lelkész; — az így megürült illavai orsz. fegyintézeti ref. lelkészi állomásra *Juhász Sándor* hajduszoboszlói segédlelkészt, a budapesti gyűjtő fogházi ref. lelkészi állásra pedig *Sörös Béla* budapesti segédlelkészt nevezte ki.

A katonai lelkész-kérdés a delegációban. A

katonai lelkészek kérdése is szóba került a delegáció hadügyi albizottságának május 30-án tartott ülésén, abból kifolyólag, hogy a hadügyminiszter a vallástanon kívül más tárgyak tanításával is meg akarja bízni őket. Mivel az a hir, hogy csak a kath. lelkészeket akarja megbízni a hadügyminiszter: *Münnich* Aurél meginterpellálta az ügyben. *Pulszky* Ágoston pedig kimutatta, hogy a hadügyminiszteriumnak a prot. és kath. tábort lelkészekre vonatkozó adatai nem felelnek meg a valóságnak s kérdést intézett, hogy hajlandó é a miniszter kellő számu prot. lelkész kinevezésére és azok megfelelő előléptetésére? *Ugron* Gábor szintén a szükséges egyenlőséget hangoztatta és rosszalta, hogy a prot. tábort lelkészek r. kath. püspök fennhatósága alatt állanak. *Szilágyi* Dezső elnök szintén szükségesnek jelentette ki, hogy a bevett egyházakhoz tartozó katonaság aránylagos lelki gondozásban részesüljön és hogy az összes egyházakhoz tartozó lelkészek beosztása a különböző fizetési fokozatokon is arányosan történjék. Nagyon szép dolog, hogy ez megtörtént, de hogy nem sok haszna lett ez idő szerint, mutatja a hadügyminiszter felelete, mely semmi orvoslásról sem szól, hanem csak azon tárgyakat említi meg, mellyel a tábort lelkészek jövőben megbizhatnak. Ezen tárgyak tanítása, mint mondá, azzal az előnnyel jár, hogy az ilyen tanárokat aztán állandósíthatják. Ez a felelet pedig határozottan abban a hitben erősít meg hogy a prot. tábort lelkészek újlag háttérbe szorulnak, mivel a már meglevő hét prot. lelkész még arra is alig elégséges, hogy rendes teendőit elvégezze, nem hogy még új terhet is vállalhasson magára. Egyedüli jogos megoldása a dolognak csak úgy lehetne, ha a prot. tábort lelkészek száma szaporíthatnák, de erre, — mint a felelethől ki lehet olvasni — úgy látszik, nem hajlandó a miniszter.

Tanulmányi kirándulás. A debreczeni ref. tanítóképezde igen helyes, követésre méltó dolgot határozott el. Elhatározta ugyanis, hogy az intézet negyedéves növendégeit ismereteik gyakorlati szaporítása végett időnként egy-egy nagyobb egyház iskoláiba viszi el kirándulásra. Az első ilyen kirándulás már meg is volt. A hajdu-szoboszlói iskolát látogatta meg három tanár 21 növendék kíséretében.

Új tankönyv. *Bereczky* Sándor ág. hitv. ev. főgymn. vallástanár egy új tankönyvet adott ki. Czime: „*A magyar protestáns egyház történelme*“ az evangélikus középiskolák felső osztályai számára. A mű *Kókai* Lajosnál jelent meg, ára 2 korona, terjedelme 180 oldal.

Hivatalos rész.

2389—1901.

KÖRLEVÉL

valamennyi egyházmegye nagytiszt. esperesének és az összes lelkészekhez.

Az 1898 évi XIV. t. cikk értelmében az egyes lelkészeknek állami segélylyel való fizetés-kiegészítése hez csak a tényleges szolgálati időre van igényök, sőt a törvény 16 §-a szerint e kiegészítést csak is a bejelentés napjától kezdve nyerik, minélfogva igazgatótanácsunk feladata a lelkészi állásokban történt személyi változásokat, egyrészt az állammal szemben a már kiutalt vagy kiutalandó jövedelem kiegészítési összegének elszámolhatása, másrészt a javadalomhoz jogosultsággal bíró lelkész részére való folyósítás kieszközlése céljából a legpontosabban nyilvántartani.

Fölhívjuk ennélfogva nt. Esperes aait, hogy a vezetésök alatt álló egyházmegye lelkészi állásaiban történendő minden személyi változást, jelesen a lel-

kész elpályázását, lemondását, nyugalomba lépését, elhalálozását, vagy bármely más okból bekövetkezett állomás üresedést, nemkülönben az üresedésben volt lelkészi állásnak újból való betöltését, az illető lelkész szolgálati napjának megszűnése, illetve az új lelkész szolgálata elfoglalása napjának pontos közlésével minden egyes esetben igazgatótanácsunkhoz sürgősen, de 14 nap alatt multhatatlanul! jelentsék be, fölterjesztvén egyttal a jelentés igazolására szükséges okmányokat is.

Kolozsvárt, 1901. június hó 2-én.

Dr. Bartók György
elnök.

Kádár János
titkár.

2407—1901. PÁLYÁZAT.

Az erdély ev. ref. egyházkerületben a kükülői egyházmegyébe kebelezett *erzsébetvárosi* körlelkész-ség lelkészi állomására ezennel pályázat nyitattik.

Javadalom: gazdasági épületekkel és szép kerttel ellátott lakás; 5 h 1145 □ öl canonica portio hasznából, egyhker. rendszeres segélyből és egyéb készpénzjárandóságokból 1200 kor, a mely összegből 604 kor. 76 fill. áll. kiegészítési összeg; van továbbá ez idő szerint 400 kor. vallástanítási díj és 60 kor. tiszteletdíj az államtól, ez utóbbi a rabok lelkigondozásáért. Végül: stóla.

Kötelességek: I, Az egyházi törvényekben előirt minden templomi és templomon kívüli lelkipásztori kötelesség végzése. 2., Az érvényben álló körlelkészi szabályzat és a helyi körlelkészi utasítás értelmében a körlelkészi teendők végzése 3., Az anyaegyházköz-ségben az összes ev. ref. vallású iskolás növendékek val-lásos oktatása: az állami főgymnasiumban legalább heti 4 órán, az állami elemi fiúiskolában legalább heti 4 órán és a róm. kath. elemi leányiskolába járó ref. vallású növendékek számára legalább heti 2 órán. 4., A kereskedő-iparos-tanonczok és konfirmált növendé-kek számára énektanítással kapcsolatos katechisatio vasárnap délutánonként.

Megválasztandó lelkipásztor atyánkfia köteles fo-lyó évi augusztus hó 1-én állomását elfoglalni.

Pályázati határnap június 28. Minősítvényvel és szolgálati bizonyítvánnyal ellátott folyamodványok a püspöki hivatalhoz küldendők.

Kolozsvárt, 1901. június 4-én.

Dr. Bartók György
elnök.

Kádár János
titkár.

179—1901. PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A nagy-enyedi Bethlen-kollégium főgimnáziumá-nál az 1901—1902. isk. évre három helyettes tanár alkalmaztatik 1600 korona évi fizetés-, az internátus-ban egy külön szobából álló lakás s konviktuson tel-jes koszt javadalmazással.

A megválasztandó tanítási kötelezettségén kívül az internátusi felügyeletben is köteles részt venni.

Pályázhatnak, legalább alapvizsgálatot sikerrel állott ev. reform. vallású tanárjelöltek, kik a termé-szetrajz-, mennyiségtan-, történelem-, vagy német-nyelv- s más ezekkel kapcsolható tárgyak tanítására jogosultak.

Gimnáziumi és egyetemi végzett tanulmányokról, szolgálatról és esetleg torna vagy más rendkívüli tárgy tanítására való képzettségről szóló, okmányokkal kellően felszerelt folyamodásra a Bethlen-kollégium Elöljáró-ságához Nagy-Enyedre f. évi július 15-ig beküldendők.

Nagy-Enyed, 1901. máj. 22.

Zeyk Dániel
főgondnok

Székely Ödön
előlj. jegyző

PÁLYÁZAT.

A *debreczeni* evi ref. colleg. um főgymnasiumában két rendes tanári állásra, melyek közül az egyik a *latin-görög*, másik a *latin magyar* nyelv tanításá-val van összekötve, pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak olyan ev. ref. vallású egyének, kiknek a latin görögből, illetve a latin magyarból közép-iskolai tanári képesítésök van.

A tanszék évi javadalmazása 2400 kor alapfize-tés, 800 kor. lakbér, öt évenként öt izben emelkedő 200 kor. korpótlék, melyre nézve a más tanintézetnél töltött évek beszámíttatnak; később azonban az alap-fizetés 2800, 3200 és 3600 koronára, végül pedig az 1897 évi 183 sz. egyházkerületi végzés teljes végre-hajtása esetén az ötödéves korpótlék is 400 koronára emelkedhetik.

A megválasztott tanár az országos tanári nyug-dijintézetnek jogos és kötelezett tagja.

A pályázni kívánók vallásukra, végzett tanulmá-nyaikra, tanári képesítésükre és eddigi szolgálatukra és egészségi állapotukra vonatkozó okmányokkal fel-szerelt kérvényeiket 1901 június 22-ig a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják be.

A megválasztott tanár tanszékét székfoglaló ér-tekezés tartásával 1901 szept. 1-én tartozik elfoglalni. Debreczen, 1901 május 31.

Kiss Áron
püspök.

730—1901. MEGHÍVO.

Görgényi egyházmegyénk illetékes tagjait, van szerencsém meghívni, az egyházmegye tanácsstermében megtartandó következő gyűlésekre.

1. Jún. 27-én (huszonhét) d. e. 8—10 óráig leg főképen közgyűlési előkészítő *tanácsülés*.

2. Ugyanaznap d. e. 10—12-ig *részvényes öz vegyárvai* gyámintézeti és *temetkezés-egyleti köz-gyűlés*, az alapszabályokban előirt programmal.

3. Július 4-én (négy) egyházmegyei első (tavaszi) *rendes közgyűlés* az alábbi tárgysorozattal:

1. Istentisztelet a szászrégeni templomban. Szol-gálatot végzi Orbán Gábor komlódoroszfái lelkész. 2. Elnöki megnyitó. 3. Megalakulás. 4. Kántortanítók be-kebelezése és eskütétele. 5. Felsőbb leiratok. 6. Jelen-tések: a) Az egyhm. tanács működéséről b) Az egy-házmegyei összes közalapok mult évi számadásairól. c) A jelen évi egyházközségi felülvizsgált költségelő-irányzatokról. d) Az egyhm. közpénztár és az egyház-megye kezelése alatti alapokról. e) Tanügyi előadói jelentés az iskolákról. 7. Stipendiumok kiosztása. 8. »Szeretetházunk« társadalmi uton leendő és lehető mikénti segélyezése 9. »Közhasznu Szövetkezet« megalakulásának bejelentése. 10. Gondnok-jelölés. 11. Tanügyi előadó választása. 12: Folyó ügyek. Indít-ványok.

Lelkész aait tisztelettel kérem, a közgyűlés ide-jét és tárgysorozatát egyházuk világi képviselőivel és a községükben lakó tanító-képviselőkkel, ideje korán közölni sziveskedjenek.

Gernyeszeg 1901 május 29.

Csekme Ferencz
görgényi esperes.

KÉRELEM.

Kérem a széki egyházmegye nagytiszteletű lel-készi karát, hogy jövő évi összes nyomtatványszükség-letét nálam július hó 1-ig annál is inkább rendelje meg, mert az azután és évfolytán érkező aprólékos megkereséseket figyelmen kívül fogom hagyni.

A kik még nyomtatvány árával hátrálékban van-nak küldjek el, mert addig mást nem küldök.

Bálványos-Váralja, 1901 június hó 1-én.

Lőrincz János
nyomtatvány kezelő.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre..... 12 kor.
félvre 6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Harcz és béke.*)

(Gal. 2.: 11—18.)

Irta és elmondotta Sz.-Udvarhelyt 1901. május 30-án az Egyh. ker. Egyházi-Értekezlet közgyűlése a kalmával tartott istentiszteleten

Dr. Bartók György,
erdélyi püspök

Békességet óhajtunk és mégis harczot folytatunk.

Izrael forró vágyódással leste az időt, midőn békesség úti fel állandó sátorát: és mégis évszázakon keresztül vívja a véres harczokat. A bethlehemi bölcső mellett égi karok hirdetik a békét; a Mester a tanítványoktól e szavakkal bucsuzik: „*békességet hagyok nektek*“¹⁾ és mégis a békesség fejedelme alig hagyja el földet: még fokozottabb erővel tör ki a harcz, hogy valóra váljék az Ildvezítő mondása: „*nem azért jöttem, hogy békességet hozzak, hanem fegyvert; ²⁾ azért jöttem, hogy a földön tüzet gyujtsak és szeretném, ha már lángolna.*“³⁾

Azért jött, hogy tüzet gyujtsa; azért jött, hogy fegyvert hozzon! És mégis békességet hagy hátra; tanítványainak mégis az ő békességét adja. Hogyan? Vajjon a tanítványoknak ígért béke nem biztató remény-e csupán: remény a mely megvalósulást e földön nem nyerend soha? Hiszen ha a keresztyénség azon ígérettel lépett be a világtörténelembe, hogy békességet hoz magának; hogy kiengeszteli az egymással meghasonlott népeket: ezen ígértét két ezer év óta miért nem váltotta be? sőt miért lett az egyház maga is pusztító harczoknak, örökös háboruságoknak a színtere, darabokra törve, felekezetekre szakadva, melyek mind annyian a szeretetet hirdetik, de az életben mégis meghasonlást szítanak?

Miért tagadnám: — a keresztyénség harczot

^{*)} Ez egyházi beszéd nemcsak írója állása és egyénisége súlyánál fogva tart számot lapunk első helyére hanem különösen tartalmánál fogva. Egyházkerületünket a lelkiekben vezető püspökünknek s általa egész egyházkerületünknek, intézményeinek és összes híveinek álláspontját fejezi ki e beszéd a mindig tartó, de újabb időben különösen előtérbe lépett ker. felekezetközi küzdelemben. Az *igazságot védő apostoli bátorság* és a *krisztusi szeretet*, mint elválaszthatatlan sarkpontok vannak itt hangsúlyozva. Valóságos irányt jelölő program. Ezért volt hatása oly osztatlan, mély és maradandó híveinkre — sőt, hisz-szük, minden vallásfelekezetű hallgatóra. Szerk.

¹⁾ Ján. 14: 27. — ²⁾ Máté 10: 34. — ³⁾ Luk. 12: 49. —

jelent: a világosság harczát — a sötétség ellen; a szabadság harczát — a szolgaság ellen. Ezért mondja Pál: „*nem vér és test ellen van a mi tusakodásunk, hanem a sötétség urai ellen.*“¹⁾

A keresztyénség. úgy a mint Jézus tanította, — a szabadság vallása.²⁾ — Itt nem Mózesről és az ő szertartásaitól, nem a papoktól és ezek áldozataitól függ, hogy kedvet találj Isten előtt. Mindenki előtt nyitva a menyország kapuja. Hogy bemehess: »nem kell senkitől utlevél. Mert itt nem kérdi tőled senki sem: honnan jöttél, miféle nyelven beszélsz és hol imádod istened? bőjtölsz-e minden héten és a dézmát a papoknak megfizeted-e? — Egy dologra van szükséged csupán: bűn ne szennyjeze lelkedet; és ha mégis bűnnek súlyát érezed: miként a tékozló fiú, a bűnbánat fürdőjében mosd tisztára szivedet.³⁾

A keresztyénség a szabadság vallása. Ámde a ki e szabadságot állandóan birni akarja: annak minden pillanatban új harczot kell érette küzdeni. Ezért volt a Pál apostol egész élete soha meg nem szünő harcz; — egy fenséges küzdelem, hogy össze törje mind ama bilincseket, melyek a Krisztusban hívő lélek szabadságának szárnyait megkötözik.

Ilyen volt az Antiokhiában megvívott harcz is, a melyről a felolvasott ige beszél, és a melyet Pál Péter ellen vala kénytelen megküzdeni. Az apostol a harczot csak néhány szóval írja le. De e néhány szó is bőségesen elég: meggyőzni a felől, hogy Pál ezt a harczot *nemesen*: az igazságot védő apostoli *bátorsággal* és a Krisztus hívéhez illő *szeretettel* küzdötte meg.

1., »*Szemtől szembe ellene állottam Péternek*«, mondja Pál őszintén. És ha kérditek: miért tevél? a feleletet ugyanilyen nyíltsággal adja meg: Mert Péter „*nem egyenesen haladott az evangélium igazsága felé*“; mert Péter „*zsidóskodott*“; mert Péter „*képmutatást üzött*“.

Hogy e súlyos vádak megértésétek, ismernetek kell a különbséget, a mi Pált, a pogányok apostolát és a zsidókeresztyének apostolait egymástól elválasztotta. Jakab, a jeruzsálemi zsidókeresztyének feje és

¹⁾ Ef. 6: 12. — ²⁾ II. Kor. 3:17; Gal 5: 1; Róm. 8: 2. — ³⁾ Luk. 15.

apostoltársai — bár a szeretet evangéliumát hirdették — a pogányt mégis lenézték, megvetették, társaságát kerülték és előtte isten országa kapuit bezárták. És ha az üdvösség forrásából mégis meríteni akart: előbb zsidónak kellett lennie; a pogány a Krisztushoz csak a Mózesi szertartásokon keresztül juthatott.

Péter másként gondolkozott. Ő tudta jól és Pállal együtt vallotta, hogy a Krisztuson kívül senki másban nincs üdvösség;¹⁾ mikor a pogány Korneliust megkeresztelte, maga is nyilván hirdeté: »minden nemzetiség kedves az Istennek, a ki őt félti és az igazságot cselekszi.«²⁾

Péter nem is vetette meg a pogányokat és a pogányokból lett keresztyéneket. Antiokhiában örömezt részt vesz ezek társaságában; velük egy asztalhoz ül; velük eszik és velük iszik. De a midőn Jeruzsálemből zsidókeresztyének érkeznek: otthagyja őket és vissza vonul; velük többé egy asztalhoz nem ül; zsidóskodik, és a pogánykeresztyéneket is zsidóskodásra csábítja, hogy zsidó módra éljenek; hogy a mózesi szertartást kövessék.

Péter képmutatást üzött. Ezért Pál szemtől-szembe állott vele és az egész sokaság előtt nyíltan megdorgálta Pétert, mert méltóvá tette magát a feddésre.

Noshát elítélitek-e Pált e harczi miatt? Avagy elítélhetnék-e magát a harczi, melyben a keresztyén szabadság diadalmaskodott? Mert ne feledjétek, hogy az evangélium, mely az egész emberiség téstáját átjárni, kelésnek indítani vala hivatva, e harczi nélkül Juda szűk határain talán örökre belül marad és egy zsidó szekta vallásává zsugorodik össze; e harczi nélkül az evangéliumi mustármagból terebélyes élő fa talán nem nőtt volna soha. Mert világhódító útjára nem Péterrel, hanem Pállal indult el az evangélium; a kereszt előtt nem Péter, hanem Pál nyitotta meg a pogány városok kapuit; nem Jeruzsálem, hanem Antiokhia volt a keresztyén szabadságsziklavára, melyet ha a Jeruzsálemi oszlopapostolok bevenni képesek nem valának: az az evangéliumban rejlő „isten erő“ mellett főleg a Pál nemes bátorságának vala köszönhető...

2. Péter nem egyenesen haladott az evangélium igazsága felé: zsidóskodott. Péter saját jobb meggyőződése ellen cselekedett: képmutatást üzött. — Ne áldanók-e tehát a gondviselést, hogy támasztott apostolt, ki bátran és tétova nélkül fölvette a harczi; az igazság tekintélyét megvédelmezte és minden emberi tekintély fölébe emelte? És ne áldanók-e Pált, a ki Péternek és a többi zsidókeresztyén apostolnak „egy pillanatig sem engedett“ csak hogy »megma adjon az evangélium igazsága.«³⁾ Megküzdötte a harczi nemes bátorsággal, szenvedély, harag és gyűlölet nélkül, nyíltan, őszintén és szeretettel.

Avagy ezt a harczi másként vívhatta volna-e, kinek egész élete egy »nemes harczi« vala? Az apostol nem ok nélkül inti és figyelmezteti Timotheust: »Harczold meg a hitnek nemes harcziát és ragadd meg az örök életet.«⁴⁾ Mert ő méltán elmondhatá magáról: »Én a nemes harczi meg harczoltam; a futást elvégeztem; a hitet megtartottam.«⁵⁾

A Péter ellen vívott küzdelem is ilyen »nemes harczi« vala. A keresztyén szabadság forog veszélyben; Pál félti és aggódik miatta. Védelmére kel az igazságnak; teljes erővel, minden személyes tekintetet félre téve, küzd érte, de haragot vagy gyűlöletet nem visz magával a küzdelembe; megbántott hiúság, féltékeny irigység lelkében nem szítja a harczi tüzet; Péter nagyságát, apostoli méltóságát készsöggel elismeri, söt egy szóval sem kisebbíti és meg nem gyanusítja. Avagy képes lehetne-e Péterrel szemben nemtelen fegyverekkel ádázi harczi küzdeni, mikor még Jakabbal és a Jeruzsálemi zsidó keresztyén gyülekezettel szemben is a békességes viszony fenntartását, a kölcsönös testvéri szeretet ápolását keresé? Jakabék a Pál apostoli méltóságát kétségbe vonják; útjába gátakat vetnek, ellene kémkednek, őt kisebbítik és üldözik.¹⁾ És Pál? A merre megfordul, a pogány keresztyének között, a jeruzsálemi gyülekezet számára könyöradományokat gyűjt mindenütt.²⁾ Péterrel szemben is szeretetet tanusít. És e szeretetet megörzi még akkor is, midőn utjok végképen elválik. Péter nem képes felemelkedni a keresztyén szabadság ideális magaslataira; nem bír szakítani teljesen a Mózesi szertartásokkal. Ugyanezért apostoli működését is csak Juda határaitra terjeszti ki. — Pál, azon pillanattól kezdve, hogy a Krisztust megismerte, Mózesről és a mózesi törvényekről többé tudni sem akar. A Krisztus evangéliuma idvességet szerzett »minden hívőnek.«³⁾ Ugyanezért ő az egész pogány világ előtt megnyitja a Krisztus anyaszentegyházának kapuit. — Péter és Pál elválnak egymástól: fölfogásban, de mint összetartó kapocs megmarad közöttük: a szeretet.

* *

3. Két ezer éve már, hogy Pál Antiokhiában e harczi Péter ellen megvívta. A küzdelem tovább folyik ma is; csak hogy a változó évszázadokkal a küzdőfelek és a fegyverek is megváltoztak: »nemes harczi« helyett »nemtelen tusára« kelnek az emberek. Ah! ha a kereszténység mindig a Pál példáját követi vala; ha mindig csak az igazság, a keresztyén szabadság érdekében vívta volna harcziát; ha a küzdelemben a szeretet nagy parancsáról soha meg nem feledkezik úgy a népek története ma nem volna annyi vérrel és kínpaddal tele; égő máglyák lángja nem világítana át reánk letűnt századok sötét éjjelén, és nem hallanók a folyvást megújuló vádat és panaszt: a Krisztus evangéliuma békességet hirdetett, de a Krisztus egyháza meghasonlást hozott az emberek közé.

Ámde lehet ezért a Krisztus evangéliuma ellen vádat emelni? Söt nem természetes-e, ha az égi harmat szennyes porral keverve hitvány sár lesz. Avagy a vallást kell-e felelőssé tenni, ha minden időben fölöttebb nagy azok tábora, kik előtt a vallás csak hatalmi eszköz: bilincsbe verni a szabad gondolat jogait? — ha a hitet sokszor árucikknek nézik, a melyért a gazdag a szegénynek megfizet? — ha a vallás csak arra való, hogy a küzdő ember az istenek szent berkeiből dorongot vágjon magának, melylyel ellenfelét agyon ütheti? — ha a zászlóra a Krisztus nevét írják, de a küzdelemben Ilyés harczi bárdját viszik, hogy az ellenfél kiontott vérével pirosra fessék Kison patakának

¹⁾ Csel. 4: 12. — ²⁾ Csel. 10: 35. — ³⁾ Gal. 2: 5. — ⁴⁾ Tim. 6: 12. — ⁵⁾ II. Tim. 4: 7.

¹⁾ Gal. 2: 1—5. — ²⁾ Gal. 2: 10; I. Kor. 16: 1; II. Kor. 8: 1—8. ³⁾ Róm. 1: 16.

kristály hullámain.¹⁾ Valóban, minden eszmény elveszti fenségét, ha rá önző érdek szenyje tapad.

4. És mégis kétségbe essünk-e a jövő miatt? Ellenkezőleg. A kinek bölcsesége örökkévaló czélokot tűzött: elég hatalmas e czélokot meg is valósítani. Érette vannak mindenek. És sem egyeseknek, sem felekezeteknek, sem e föld összes hatalmasságainak, sem a pokol minden seregeinek nem áll hatalmában megkötni a világtörténet haladó kerekét, mely útjában összetör mindent, a mi Isten céljaival ellenkezik. Harcz után béke. A természet életében világosság mellett sötétségre, napsugár mellett viharra van szükség, hogy áldást teremjen a föld. A lelki élet útja szintén ellentéteken vezet keresztül és célját csak akkor érheti, ha az akadályokon diadalmaskodik. A ki élni óhajt: annak nem szabad rettegni a halált. A ki szabadságot akar: annak össze kell törni a bilincseket. A ki béke után sovárogo: annak meg kell küzdeni a harcot. És a ki diadalmat akar venni e világ fölött: annak le kell győznie — önmagát

* *

Ti *protestánsnak* nevezitek magatokat. Nektek az apostol által megkezdett harcot kell tovább folytatni. A ti zászlótok az ő zászlója; rajta a jelszó: a Krisztus evangéliuma. Maradjatok hát hívek a zászlóhoz és a Krisztustól semmiféle hatalom el ne szakítson titeket. Egyenesen haladjatok az evangélium igazsága felé még akkor is, ha egy félvilág üzne körülteképmutatást. *Ti a Krisztus által szabadokká letetek;*¹⁾ vigyázzatok tehát, hogy semmiféle tekintély szolgálás jármába ne hajtson titeket. A ti *szabadságotok* drága kincs: megérdemli, hogy érette minden perczen harcot küzdjétek. Ámde ne feledjétek, hogy a szabadságnak *örök törvénye: a szeretet*. Haragot és gyűlöletet, bűnös vágyat és nemtelen szenvedélyt tehát a harczba ne vigyetek, sőt inkább a szeretetet mind végig megőriztétek, hogy legyen bár az élet szüntelen harcz, örökké tartó küzdelem: — a szeretet égi nyugalma, szent békéje lakozzék bennetek és válják valóra a Mester ígérete: „a világban háborúságotok léssen;”²⁾ én az én békességemet adom nektek.”³⁾ Amen.

Tudósítás

az erdélyi ev. ref. egyhker. Egyházi-Értekezlet 1901. május 30—31-én Sz-Udvarhelytt tartott első évi közgyűléséről.

(Folytatás.)

Azon szerencsés helyzetben vagyunk, hogy mult kori tudósításunk kiegészítéséül itt közölhetjük Solyomssy Endre tanárnak Gróf Kuun Géza vil. elnököt üdvözlő talpraesett beszédét:

Nagyméltóságú Gróf Úr!

Szeretett Vezérünk!

Az elveknek, melyeket Nagyméltóságod képvisel, s Nagyméltóságodnak, hogy itt a székelyföld szívében ez elvekre vetette kezét — hoztuk el hódolatunkat, gyűjtöttünk örömtűzet

Én jól tudom, N.-méltóságod elismerést ezért nem vár senkitől. Az emberek hódolása boldoggá nem teszi! Boldoggá a *szeretet*, a *szabadság*, az *ész* s a *munka* elveinek diadalma, s azok által mindnyájunk boldogulása tesz.

¹⁾ 1. Kir 8: 40. — ²⁾ Gal. 5. 1. — ³⁾ Ján. 16. 33. —
⁴⁾ Ján. 14. 27.

Nagyméltóságodnak élete ez elvek megvalósítására való szüntelen törekvés. Nagyméltóságodnak élete a magyar protestáns egyház törekvéseinek kifejezése! Dolgozni a köznek javán; megtölteni a lelkeket magasztos eszmékkel, nagy gondolatokkal, hogy ébredjen az öntudat; nevelni az öntudatnak szárnyait, a szabadságot és az ést, hogy emelkedhessék az egyén föl a magasba istenéhez! Ez a Nagyméltóságod élete! Ez a mi mai egyházunk rendeltetése! Prot. szempontból Nmélt.-od nekünk fölkenet papunk. Mind isten szolgálói, mind papok azok, kik így juttatják a lelkeket a magasba. Nem isten szolgálói, uszorasok azok, kik a tudatlan, szolgálaleknek drága kölcsönkép adnak dajkamesét, hogy aztán kamatban tőlük az élet végezeljät is elvegyék.

Abban a templomban, mely drága hazánk, melyből az érdek s hatalom 300 év óta számüzött, börtönbe, máglyára, bitófára hurczolt annyi fölkenet papot; abban a templomban az áhitatos hívők millióinak Nmélt.-od ma békén hirdetheti, példaadásával terjesztheti mindnyájunk boldogulásának elveit.

Nagyméltóságodat megérti e székely nép! Régóta ismeri családját, nevét! Tudja, hogy az Aron nemzetiségéből való.

Vallásfelekezeti különbség nélkül azért hoztuk el hódolatunk, hálánk, s szeretetünk. Azért kívánjuk egy szívvel, lélekkel, hogy Gróf Kuun Géza éljen soka!

Másnap, már korán reggel a szokottnál mozgalmasabb képet öltött a kis székely város. Alig volt fél kilencz az óra, már zsúfolásig megtelt a zöld ágakkal, felíratokkal ékes templom. Gyönyörűség volt az Úrnak hajléka mindenkinek, s a lelkek áhítottak hallani az ígét a főpásztor ajkairól. 9 óraker kezdődött az istentisztelet *Deésy Gyula* esperes, alelnök mintaszerű alkalmi imájával. Aztán a püspök lépett a szószékre adta elő gyönyörű beszédjét, melyet lapunk mai száma teljes szövegében közölni szerencsés. Felekezeti összetartásra a protestantizmus lelkében való tántoríthatatlan megmaradásra, annak szüntelen való s minél erőteljesebb érvényesítésére intett, oly finom tapintattal s oly hatalmas erélylyel, megragadó igazsággal és szelid türelmességgel, hogy minden szívet foglyúl ejtett s nem egy katolikus ember szívében keltek mély, nagyon mély gondolatok...

Istentisztelet alatt a gyülekezet énekei mellett gyönyörűen énekelt az udvarhelyi ref. egyházi vegyes dalkar az énekvezér vezetése alatt.

A közönség ott maradt a diszülélen is teljes számmal. A gróf Kuun Géza dr. megnyitóját éhes mohósággal szívta magába mindenki. Most el is hagyjuk jellemzését, mert mikor e sorokat írjuk, már e lap olvasóinak lelkében ott élnek, munkálnak e szavak.

Majd a *Nagy Károly* titkári jelentése következett. Nem statisztika volt az, hanem hü, objectiv és pontos kép az Értekezlet egy esztendei életéről. Határozottan körvonalozta az Egyh. Ért. célját, irányát, munkálkodását, úgy hogy csak rosszakarat vagy felültetés értheti félre ezután törekvéseinket — Felsorolta azt a nem sok, de annál fontosabb s a kezdetnél fogva nehezebb munkát, melyet az Értekezlet megindított s kifejezte azt a reménységét, hogy a most még csak szörványoson jelentkező lelkesedés és a munkában való buzgó részvétel mihamarább általánossá lesz

Végül jött a diszülés végső, de egyik legszebb pontja, a *Kenessey Béla* theol igazgató felolvasása, melyet lapunk tárczarovatában közlünk. Felolvasásában annyi tudás, historiai és irodalomtörténeti ismeret oly éles megfigyeléssel s a szent léleknek erős ihletével párosult, hogy biztosan megtalálja az útát a hallgatók szívéhez. — Az Ocskay vitézének kárja, kardja régi. csak a szíve nem. Így vagyunk — mondá — mi is. Az Isten adjon új, a régihez hasonló szívet régi kardunkhoz — fejezte be. Bizton hisszük, hogy ad is, ha még több alkalommal nyerhetünk módot rá, lát-

hatni, hogy karunk, kardunk a régi. Az ilyen ünnepek, mint ez volt annyi erőt, önbizalmat, lelket oltanak belénk, hogy csak amugy dagad szívünk. Ahol ilyen emberek vannak, a hol a szellemi erőnek ekkora supremáciája fényeskedik, ahol ily erős karok az igazságnak ily régi győzhetlen kardjával viaskodnak, ott a szív is, az is a régi lesz. A Lélek példaadásra hív: örállók járjatok elöl!

Diszülés után tisztelgések voltak az elnöknél, védnöknél. Örömmel jegyezzük fel itt a protestáns egyházak jó viszonyának illusztrálására, hogy bár Püspökünk most nem hivatalosan járt Sz.-Udvarhelyt, a nála tisztelgők sorában ott láttuk az unitárius egyház küldöttségét is. Bizony helyes, hogy a prot. egyházak közt kölcsönösen ápolassék az összetartás érzete!

Azután a kollegium újonnan épült szép tornacsarnokába gyűltünk össze társas ebédre. 300 terítéknél több nem fért a teremben, s így bizony a kik még közbe szúrni nem tudták magukat, nagyszámmal kiszorultak. 10 pohárköszöntő tartatott; az első a királyra szólt, Dr. Gróf Kuún Géza ajakáról, mit a közönség állva hallgatott végig. Azután Ugron János Kuún Gézára, Gönczi Lajos Bartók György püspökre, Sándor József Hollaki Arthur főispánra és Damckos Andor alispánra, Nagy Károly az egyh. megyei és kollegiumi gondnokra és vezetőkre, Bod Károly a vendégekre stb. A pompás hangulatban folyt lakomát csak egy kellemetlen incidens zavarta meg egy perczre: Gyarmathy Dezső gondnok az egyh. ker. főgondnokokért üritendő pohara köszöntőjébe oly módon vegyítette bele a nyugatról hozzánk is átszármazó veszedelmes irányzatokat: jezsuitizmust stb. a mi a pohárköszöntő határát jó lépéssel túlhágtá. A lidercnyomáson már csaknem túl estünk, midőn II József „kalapos király“ törekvéseit elismerő szavaira Ugron Zoltán meggyőződésében sértődötten felugrott és elítélő szavak kíséretében eltávozott. Jól esik jelenthennünk, hogy Ugron Zoltán a dél utáni igazg.-választmányban napirend előtt felszólalva sajnálkozását fejezte ki heveségén, de egyben mindnyájan hozzájárultunk azon óhajtságához, hogy vajha eljöne az idő, midőn társadalmi mozgalmainkból és érintkezéseinkből kiküszöböljük kölcsönösen azt, a mi tövisekkel sért, izgat, keserít, de a közügyeket előbbre ugy sem viszi, legfennebb az idegenkedést növeli. *Sua viter in modo, tortiter in re!*

6. óraker volt vége a díszlakomának, bár a választmány tagjai már 5 óraker gyűlésre ültek, ahol a másnapi tárgysort, s egy pár folyó- és keblí ügyet intéztek el.

Este a vármegyeház dísztermében fényes *egyházi estély* volt. Az óriási terem zsufolásig megtelt, még a karzaton is szűk volt a hely. De olyan műsort nem élvezett még soha Udvarhely városa. Művészi magaslalon álló zenepontok, sikerült karének a prot. vegyes dalkör által, Háromszék költő papjának, *Szabó Jenőnek* művészi elragadó szavalata és költeménye, *Szabolcska Mihály*, a mi kedvelt, kedves poétánk, s végül Erdély mézédés szavu mesemondójának, *Benedek Eleknek* felolvasása, búbjajos ódon zamatu nyelvvel, érdekesítő meseszövéssel, aktualis és mélységes alapeszméjével volt az estély nagy érdekessége. (Benedek Elek szives volt felolvasását a „Vasárnap“-nak átadni közlésre, miért e helyen is köszönetet mondunk neki.) „Ilyet még nem ettél székel“, mondá Udvarhely öreg humoristája társának. Találó, talpraesett kritika volt. Ki kell emelnünk *Gyarmathy Dezsőné* gyönyörű zongorajátékát s azt a páráját ritkító művészi élvezetet, melyet *Damokos Andor* alispán hegedűjátéka szerzett *Varró Berta* k. a. által szépen kísérvé zongorán.

Az estély — mint halljuk — kielégítő összeget hozott az értekezleti közgyűlés összes költségeinek fedezésére.

(Folyt. köv.)

Tudósító.

Adatok a Görgény-üvegcsúri áttéréshez.

Lapunk ez évi 21. számában a „Különfélek“ rovatában megemlékeztünk egyik néppárti újság hirtelése alapján arról, hogy a nevezett községben 7 család 28 taggal áttért egyházunkból a róm kath felekezetre. Egyben kérdést intéztünk a lelkes urhoz és esperes úrhoz, hogy mi van ezzel a dologgal, való-e ez, mi a baj, mi az oka? Felvilágosítást kértünk, hogy a nyilvánosság előtt tisztázhassuk, hogy ki ebben a dologban hibás vagy minő befolyás működött itt közre? Jeleztük, hogy hallottunk valamit ottani felekezeti iskolánk államosításából következő bajokról, sőt ezt a kifejezést is használtuk, „ugy hallottuk, hogy itt is becsapódtunk iskolánk államosításával“.

A ki e hirünket elfogulatlan értelemmel olvasta, lehetetlen el nem ismernie, hogy mi sem volt távolabb tőlünk, mint az illető lelkes vagy esperes meggyanúsítani akarása; hogy tollunkat semmi más, mint egyházunk és vallásunk *közérdekének* védelme vezette, hogy — bár hallomás alapján — előre is hajlandók voltunk a baj forrását iskolánk államosítása folytán előállott viszonyokban keresni. Ha a mint sejtettük — ebben van a baj forrása: mi természetesebb, mint az, hogy e dologban teljes világosságot akarunk, hogy reá mutathassunk a magis közoktatásügyi kormánnyal és közegeivel szemben arra, hogy mi okozza azt az általuk „érthetetlen“-nek nevezett újabkori *idegenkedést és bizalmatlanságot*, a melyet a leghagyabb felekezet. a reformátusok is tanúsítanak iskoláik államosításával szemben. S mi természetesebb, mint az, hogy ebbeli törekvéseinkhez egyfelől pozitív, biztos, *hivatalos* adatokra volt szükségünk, másfelől az aktákból megismerhetetlen tényleges helyzetnek olyan teljesen megbízható feltárást, a melyet csak az ottani körülményekkel egészen ismeretes emberek adhatnak, mint a lelkes és esperes. Ezért fordultunk felvilágosításokért hozzájuk és nem a róm. kath. paphoz vagy harangozóhoz.

Elképzelhető e nélkül, hogy mily elszomorítóan és leverően hatott a szerkesztőre, midőn szóban és írásban több oldalról a görgényiek közül kifogásolták azt a *támadást* (sic!), melyet a lap a görgényi egyhm. esperese és a g.-üvegcsúri beszolgáló lelkes ellen intézett.

Uraim, uraim! Honnan ez a valóban érthetetlen érzékenykedés?! Mióta nem tudunk vagy nem akarunk különbséget tenni a közügy és személy között? Helyes-e, szabad-e, jó-e egyházunk közügyeire nézve ezeknek bolygatását személyi ürügyek alatt elhallgattatni akarni? Vagy nagy munka és az egyházközségek áldozata alapján miért tartjuk fenn lapunkat, ha belőle közügyeink tárgyalását kizárni akarjuk? Vagy lapunknak nincs más feladata, mint hivatalos körözüvényeket, pályázati hirdetéseket, gyűlési meghívókat és köszönetnyilvánításokat tenni közzé s garnirungnak egy-egy felolvasást adni, hogy ha az utolsó oldalon a «Hivatalos rész» megtekintetett, felvágatlanul porfészeknek felredobassék? — Bocsánatot kérek, de én lapunknak feladatáról és hivatásáról más véleménnyel vagyok s ha e véleményem egyházkerületünk intézőfőrfiai véleményével nem találkozott volna, ma bizonyára nem én szerkeszteném a lapot, mert egy határozott irányt, czélutadatos elveket, konkrét feladatokat nélkülöző, megkeseredett limonádé lapot szerkeszteni, nem tartom érdemesnek a munkára.

Azonban a mily feltétlenül hozzá tartozik lapunk irányához a közérdekű kérdéseknek sine ira et studio megbeszélése: ép oly föltétlenül ki van zárva belőle minden személyeskedés. A jelen esetben pedig az illetők iránt táplált személyes érzelmeim is kizárták volna azt. A görgényi egyházmegye ifju espereséhez *Csekme Ferencz*hez nemcsak régi és zavartalan barátság csatol, hanem az a nagyrabecsülés is, melyet

munkássága és kormányzó talentuma iránt táplálók s a melyről tudom, hogy mily súlyos próbára van téve éppen most a görgényi egyházmegye vezetésében, ügyei intézésében. A g-üvegcsüri beszolgáló lelkész, **Székely Ferencz** görgény szentimrei, papot pedig ha személyesen nem ismerem is, azt rég tudom róla, hogy egyike azoknak a lelkipásztoroknak, a kiknek mindig első egyházuk és híveik anyagi és szellem előhaladása, a kik 36 évet tudnak ellakni a rozoga paplakban, míg amellet megújul a templom, iskola, kántori lak; a kik szegényes fizetésen tudnak keresztül élni egy sok megpróbáltatással teljes életet és sírba szállva vagyon nélkül hagynak hátra egy családot, de anyagilag is megerősödvé hagyják hátra egyházukat és az egyházi terhektől megszabadított vállakkal híveiket. Ilyen emberekkel szemben a személyes animozitás részéről levele ki volt zárva. Csak egy fele lősség alól nem voltak feloldhatók, a melyet azonban nem a lap, hanem hivatali állásuk rótt reájuk s ez az: voltak-e idejekorán tájékozva a készülő veszedelméről és megtettek-e a maguk részéről mindent, a mi tehetségükben állt annak elhárítására, vagy végső esetben hivat-e segítségül az egyh. kerületi főhatóságot? Ha ezt megtették — s bizonyos vagyok benne, hogy ez megtörtént — akkor ők Isten és emberek előtt fel vannak mentve a további felelősség alól.

A dolognak az az oldala azonban, melyet lapunk tisztázni akar: az, hogy ottani iskolánk államosítása folytán előállott viszonyok mennyiben és mi okból folytak be az aversióra, még nincs tisztázva a nyilvánosság előtt Erre nézve kértünk és vártunk tájékoztató felvilágosítást az esperestől és lelkésztől. Az egyházi főhatóság bizonyára be fogja kérni hivatalos jelentéseiket s a maga hivatalos útján eljár a dologban és ha sérelem van, azt orvosolni megkísérli. Ámde az a meggyőződésem, hogy egy ilyen ügynek nem szabad eltemettetnie a poros akták közzé. Egy ilyen dolognak tanulságai vannak, melyhez köze, joga van a nyilvános egyházi közvéleménynek is. Mi ezt a tanulságot akarjuk megkapni s míg egyfelől magunk akarunk okulni, másfelől rá szeretnénk pirítani arra, a kinek közreműködésével a felekezeti béke folyton zavartatik. Ezért kértünk nyilvános tájékoztásokat. E helyett kaptunk vádat, privát leveleket. E levelek közül az egyiknek **Székely Ferencz** beszolgáló lelkészének közérdekű részét az alábbiakban közöljük, megjegyezvén és kérvén lelkésztársainkat, hogy midőn ily ügyben irnak, kegyeskedjenek irásukat úgy szerkeszteni, hogy az ne hozzánk, hanem az olvasó közönséghez szóljon és nyomdába abban a conceptusban legyen adható, a melyben ők maguk szerkesztették.

Székely Ferencz beszolgáló lelkész a következőket írja:

Görgöny-Üvegcsür az anyaegyháznak Görgöny-Szent-Imrénének filiája, melytől tavasszal és összele alig járható uton 11 klm.-re fekszik. Települt nép, melyet a 70-es évekig fennállott állami üvegyár vont oda és

telepített meg az állam által a Br. Bornemissza csa ládtól megvett területen. Midőn a kincstár az üzemet beszüntette s a lakosokat ki akarta telepíteni, Székely volt az, a ki nem kis anyagi áldozatokkal összeköttetések szerzett, deputációkat vezetett Kerkápoly miniszterhez, felségfolyamodványokat nyújtott át Ő Felségének, állandóan napirenden tartotta a kérdést a hirlapokban, míg végre hat évi nehéz küzdelem után sikerült kivívnia, hogy a kincstár minden telepes családnak átengedett 5 hold külsőséget, 1 hld. belső telket házzal, az egészset összesen 20 ezer forintért 20 évi törlesztés mellett Sikereit a téren elsőnek könyves szemekkel az egyezséget kötő törvényszéki bíró ismerte el, aztán oláh és katolikus lakosság — panaszozolja író — de legkevésbé hívei és felsősége.

Ugyanekkor szerzett a ref. filia számára a kincstártól 18 hold cziheres erdőrészt, melynek 16 kr évi jövedelemadója van. Ez erdőt 20 éves turnusokra osztva ő és a kántor élvezik két, illetőleg egyharmad részes arányban

A község 1119 lakójából az 1900-iki népszámlálás adatai szerint 873 róm. kath., 183 ev. ref., és 99 gör. kath. vallású. A telepen régi idő óta állt egy egyszerű kis ref. templom két haranggal, czinteremmel; a buzgó hívek vallásos szükségseit a 6 hetenként feljárni kötelezett g-szentimrei pap és kántor tartoztak szolgálni, a miért a hívek rendszeresen megállapított papbért és stólat tartoztak fizetni.

Az elhagyatott községben, melyben 1873 ig iskola egyáltalában nem volt: kulturalis érdekeinket biztosítandó, Székely ernyedetlen fáradozással kijárta, hogy 1873-ban ref. elemi népiskolát állíttatott s bele egy ref. lévita-tanítót alkalmaztatott. Helyiségül a kincstár adott át egy épületet és évi 150 frtot a tanítófizetésre, a fizetés másik 150 frtját a ref. egyház szorította ki az államsegélyből. **Benkó János** esperessége alatt az első lévita **Török Lőrincz** volt, ki a *kath.-sokkal való tapintatlan bánás módja miatt* 3 év múlva onnan elhelyeztetett és jelenleg tusoni lévita.

Később a **kincstár még haszonbérért sem levén hajlandó a község egyetlen iskolája számára helyiséget adni**: az egyházmegye 92—1873. sz. határozatával megbizta Benkó esperest, hogy **Filip Albert** tanfelügyelő megkeresésére, vele az iskola államosításáról tárgyaljon. Az üvegcsüri leányegyház 272—1873. sz. határozatával kimondta, hogy iskolája államosításába belemegey azon kikötéssel, ha egy **tanító** mindig ev. ref. vallású lesz, ki az egyháztól kapandó külön honoráriumért köteleztetik a ref. levitai teendők végzésére. Ily alapon köttetett meg az állammal a szerződés, mely **okmány azonban az egyházközséghez soha meg nem küldetett**. De ez alapon és ezen kötelezettséggel neveztetett ki az első állami tanító **Varga József** volt dicső-szent mártóni ref. lévita 1876-ban. A második tanító **Torday László** róm. kath. lett.

(Vége köv.)

Nagy Károly,
szerkesztő

T Á R C S A.

Régi nyomok.

Felolvastatott az erdélyi ev. ref. egyházkerületi Egyházi Értekezlet 1901. május 30-án Székely-Udvarhelyt tartott gyűlésén.)
(Folytatás)

Tofaeus Mihály a XV zsoltárhoz irt magyazázában azt mondja a többek közt „Híssz-e az Isten beszédének te, a kit majd executiora visznek, avagy mindjárt meghalsz?” s idézi folytatólag a Héb VI. 16—19 verseket „Minden versengésnek. perpatvar-

»A Szent Soltárok Resolutioja« és azoknak az erdélyi fejedelmi evangelica reformata udvari szent ecclesiára lélek és igazság szerint való szabása. Kolozsvárott, 1683. esztendőben.

nak a vége az esküvés: Mely dologban az Isten bőségesen akarván megmutatni az ígíretnek örökösinek az ő tanácsának változhatatlanságát, ígíretibe esküvést vete közbe, hogy a két változhatatlan dolog (ügymint ígíreti és esküvése) által, melyekben lehetetlen dolog, hogy az Isten hazudgjon, erős vigasztalásunk legyen minékünk, hogy az előnkbe adott reménységet elvegyük, mely a mi lelkünknek bátorságos és erős vas-macsckája, mely bémégyen mindazokig, a melyek a kárpiton belül vadnak, hová a mi előttünk járó mi érettünk bément.“ (.Ez szórul szóra így vagyon a Cháldi bibliájában, mégis csudálkozásra méltó dolog, hogy ebből lelkek vigasztalására következő boldogulások felől bizonyosak nem lehetnek a Pápista atyafiak ő

kegyelmek). — — — „Az Isten a te leikednek megesküdt, melyet nincs soha oly teremtett állat, a ki felboncson, se halál, se ez a fegyver: Tudta az Isten ezt a perpatvart, versengést, villongást, kételkedést, a melyet az ürdög, a világ, a bűn szokott a lélekkel cselekedni, hogy azért ezt eligazítsa, az Isten megesküdt, hogy semmi kételkedésed ne lehessen.“ Hb. (86. l.)

Ebben, a keresztyén embernek az üdvösség a »következendő boldogulás« felől való bizonyosságában, a melyhez kétely nem férhet, mert neki az Isten megesküdt, ebben van az egyházhoz csatoló és az egyházat fenntartó erő akkor is, mikor az egyháznak »három pénz ezüsti sincs.« Az, a ki az üdvösség felől feltétlen bizonyosságot tud adni az köti magához az üdv után sovárgó lelkeket s ezeket tőle semmiféle hatalmasság el nem szakíthatja. És az, a ki az örökkévalóság szempontja alá helyezi e való világnak összes viszonyait, szellemileg szabad, erős, bátor, egyenes; mint Tofaeuszól mondja Bod Péter, hogy ő valamint a dolgot értette, mind az urak s mind a fejedelem előtt minden személyválogatás nélkül ki mérte mondani, az észrevett hibákról mind a fejedelmet, urakat, udvarikat minden tekintet nélkül keményen megfeddette, úgy hogy mindnyájan félnének tőle s mégis minden rendbéli emberek szeretnék. — — — Közönséges helyen a prédikációban is kimondotta, a mint neki tetszett. — — — A szóllások formái pedig, a melyekkel élt, hathatóságok voltak, mint a vasszegek érezhetőleg szúrások; most is az olvasó érzi azoknak ösztönöző erejét; hát mikor szóllotta élő nyelvvél az Istennek az a nagy embere?!“

Egyik kiváló angol történetíró, *Froude* a vallást úgy határozza meg, hogy az nem egyéb, mint amaz erő irányában való felelősség érzése, a ki bennünket teremtett. Mint minden a vallás lényegére vonatkozó ilyen egységes, rövid tételbe foglalt meghatározás tulajdonképpen a vallásnak csak egy mozzanatát emeli ki, de magát az egész gazdag vallási életet egyáltalában nem meríti ki: úgy ez a meghatározás is bár egy igen fontos momentumra mutat rá, — csak épen egy érzést érvényesít a sok közül. Azt azonban hangsúlyoznunk kell, hogy tényleg ennek a felelősség érzetének az érvényesítése, határozott, szinte a kategorikus imperatius erejével ható tudata nélkül az egyház és annak szolgálói elvesztik a társadalomra szóló hatását, az emberek világnézetének, az élet összes viszonyainak kialakulására való befolyásukat.

A lelkipásztor, annál a magas méltóságnál fogva, a melyet neki az Isten igéjének sáfársága ad, a népnek, a nemzetnek a lelkiismerete úgy fölfelé, mint lefelé. Ő neki kell azt a felelősséget, a miről *Froude* beszél, a legélenkebben éreznie. És hogy mi itt e bérczes kis hazában egykor azzal a suprematiával birtunk, a melyről fentebb szólottam és a mely szerint az egész közgondolkodás a mi kálvinista világnézetünk szerint alakult ki, annak mindenesetre egyik legközvetlenebb oka az volt, hogy prédikátoraink közül igen sokan egész komolyan meg voltak győződve felelősségükről és úgy érezték, hogy csakugyan ők a nép és nemzet lelkiismerete s e kötelességük teljesítésében szinte az ó testamentumi próféták bátorságával, rettenthetetlenségével jártak el.

Keserői Dajka Jánosról írja Bod Péter, hogy püspökségének kezdetében közönséges gyűlést tartván Küküllőváron az egész vigyázata alatt való papokkal Boldogasszony havának 9. és 10-ik napján 1619. esztendőben, a holott XIII pontokban rendelkezéseket tőn a föld népének Isten előtt való maga megalázásáról, bűjt-hirdetésről, könyörgésről, az isteni tiszteletben való nagyobb buzgóságról, a szegénység terhének megkönnyebbitéséről, muzsikának, táncznak, dombolásnak megszűnéséről; latroknak, gonosztévőknek nem erszényekben, hanem személyekben való megbüntetésekéről, hogy így ezekben Istenhez való igaz megtérésében jó jelét adván az emberek, az Istennek következendő ítéletét elfordítanak. — — — «Mely rendelkezéseket a fejedelem eleibe adott és kérte, hogy az egész országban kihirdettesse a penitentia tartást s az emberek életének Isten törvénye szerint való megjobbítását. *Akadékoskodván holmik körül a fejedelem, merő azon Ambrosiusi lélekkel és buzgó bátorsággal a fejedelmet megintette, hogy nem csak bevétette másokkal, hanem magán- és egész udvara népén kezdje el, mint a Ninive királya mennél hamarább, a ki egyebekben első a nép között legyen ebben is; a melyet véghez is vitt a fejedelem nagy maga megalázásával.*»

Vagy ott áll Tofaeus Mihály, Apafi Mihály fejedelem udvara előtt; hallgatói maga a fejedelem és felesége Bornemisza Anna, körülöttük az ország legelőkelőbbjei. A LXXXII-ik zsoltárt magyarázza s mint egy második Náthán próféta veti szemükre bűneiket. „Ez az Istennek itéleti vagyon a mi Urainkon, kiknek annyi van, hogy az egerek s az ebek el nem fogyaszthatják, mégis jó ízüt addig nem ehetnek, míg a szegény embernek valamiét el nem vészik, tyúkját, lúdját, malaczát el nem vitetik s az a legjobb izü falat.“ — — «Bizony rámára vonson az Isten benneteket, ha most nincsen is senki, a ki megbüntessen. Valami rossz alávaló deákokból, tudatlan mendikásokból urakká, nagy emberekké, öt-hat esztendő alatt ország birájivá leszték, gazdagságot, pénzt, jószágot, köntöst, tisztet, becsületet annyit ad az Isten, hogy sem magatok, sem más nem reméltette volna: húztok vonszotok magatoknak s torkatoknak; de meghidgyétek, hogy bizony megítél az Úr Isten benneteket, magatok sem élhettek keresményetekkel, maradékokra sem száll, időnap előtt elerőtlenedtek, betegesedtek, sárgultok, sem ehettek, sem állhatok, az halál kinéz a szemetekből, a mi pedig maradékokra szállana is, olyan léssen, mintha Aspis kigyónak a mérgét nyelte volna el.» (436. l.)

(Vége következik.)

Kenessey Béla.

Lapszemle.

A „*Debreczeni Protestáns Lap*“ 23. sz. vezércikkében Dr. *Kőrösi* Kálmán folytatja a debreczeni ref. egyházi állapotok javítását tárgyaló cikkét. A mostani siralmas állapotért nem a személyeket, hanem a *rendszer*t vádolja. A debreczeni egyház nehezen mozgatható s így nehezen kormányozható nagy tömeg, egyházi uradalmi gazdálkodás, a szükséges intenzív kerti-művelés helyett.

Az orvoslás: parokhiális körökre osztás, külön pappal, külön templommal, külön iskolákkal, — az egésznek egy Debreczen városi egyházmegyévé szervezésével. Így lesz belsőleg jól tagolt külső egység is, hozzá a lelkek belső egy-

ségével, melyet csak az így lehetséges intenzív cura pastoralis biztosíthat. E szükséges reformot a hívek lelkében elé kell készíteni. Hogyan? — arról a jövő czikke szól. — *Barcsa János a vallásos oktatásról* szólva öntudatos református szellem teremtését tartja főszükségnek. Erre ref. iskoláink megtartását tantervünk és tankönyveink e célra alkalmazását sürgeti. Nem elég csak a vallás óra vallás-tanítás, az Olvasókönyvekbe is bele kell vinni a ref. szellemet. Krisztusról és az apostolokról szóló népies elbeszélések, reformátorok, Bocskay, Bethlen, stb. életrajzai, kiemelve benne azon részleteket, melyben igazi kálvinista voltuk és hívhűségük legjobban kidomborodik. Mutassa be az olvasókönyv az igaz ref. magyart a családi életben, egyházi és társadalmi életben. — A Történelem tankönyve is ref. szellemű legyen, mely domborítsa ki a protestántizmusnak a magyar alkotmány fentartása körül szerzett érdemeit. Sőt még itt sem kell megállni, hanem az összes kézikönyveket át kell gyurni ref. vonatkozásokkal. — A jó tankönyv még a gyengébb tanítót is inspirálja.

A „*Prot. Egyh. és Isk. Lap*“ 23 számában *Diósi Márton* befejezi a ref. lelkészségről írott leveleit. A pro és contra érvek felsorolása után oda jut, hogy a lelkesi pálya a szellemi és erkölcsi oldalt nézve határozottan az első pálya s a mi az anyagi oldalt illeti: annak a felfogása relatív dolog. A fizetés elégséges volta nem az összeg nagyságától, hanem a javadalmazott meglegedettségétől függ. Csak belső hivatottság kell a papi pályához: akkor aztán lesz minden egyéb is. — *Hörk József* folytatja „*Pál apostól és a socialismus*“ cz. értekezését. Pál a Gal. III. 28. ből láthatólag a faji elzárkózottság, az osztály és nemi különbségek tekintetében sürget krisztusi reformot. E szakasz az elsőt tárgyalja: „nincsen itt sem zsidó, sem görög.“ Ezen kijelentés szerint a Krisztus szelleme elenyészte a nemzetiségi különbségeket, melyek oly nagy válaszfalat vontak a keresztyének közé. Ez nem kozmopolitizmus, hanem követelése annak, hogy az emberiség magasabb céljai szolgálatában a faji kizárólagosságnak el kell tűnnie. A lelkek vágyódása magasabb javak iránt belső békét szül s egyedül ez teremtheti meg a külső békét is.

A „*Dunántúli Prot. Lap*“ vezércikkét a „*Vallásos nevelés*“ érdekében *Takács József* írta meg igen lelkesen. A mindenütt rémítgető vallástalanságnak a jövő nemzedék vallásos nevelésével akarja orvosolni, s azt hirdeti, hogy minden tárgyat vallásos színezettel és erkölcsi czéllal vagy tartalommal tanítsunk.

A „*Sárospataki Lapok*“-ban *Pataki Lajos* szóvá teszi a prot. tábori lelkészek ügyét, melynél oly kevéssé áll fenn a paritás elve, hogy szinte lázító. Ujabban tett némi ígéretek a hadügyminiszter. A delegáció pedig kimondta, hogy papok történelem tanítására nem alkalmazhatók, szerzeteseknek pedig az oktatás szervezetében egyáltalában helye nincs!

Az „*Evang. Egyház és Iskola*“ (Szerk. Veres József — Orosháza) 23. sz. ban *Hetvényi Lajos* vallásánár ír a középiskolai vallásitanítás tervéről. A hivatalos tervezet azon pontja ellen küzd, mely a gimn. V. osztályába »Bibliásmertetést« tesz. Ilyen kompendiumszerű Bibliái irodalom-történet helyett a biblia ismertetést úgy óhajtja a tantervbe vétetni, hogy *olvasatás* kapcsán a négy alsó osztályban *vallásos tartalma*, — az V—VI ban pedig *történeti ismertetése* úgy történjék, hogy az egyháztörténelemre menjen át, melynek a reform. utáni része a VII. o. anyagát képezné, a VIII-ra pedig Hit- és erkölcsstan maradna.

Az „*Evang. Egyh. Szemle*“ (Szerk. Szeberényi Lajos, B.-Csaba) 5. sz. »*Spanyolország és hazánk*« című czikke azt fejtegeti, hogy az a következtetés, hogy a katholicizmus a román népeket tönkretévén, nálunk sem fog uralma sokáig tartani — nem állhat meg, mert »a hazai katholicizmus nem egy az olasz és spanyol katholicizmus-sal«. Ott kizárólagos uralma megbénította fejlődését, nálunk — mint Németországban is — a protestántizmussal való küzdelmében átvette erőnk külső fegyvereit s mert a mi benső erőnk elhanyagolt, s vallásos életerőnk politikai aprópénzekre váltottuk fel s tényleg pápista életelvek szolgálatába estünk: ezért győzedelmeskedik felettünk. Legyünk

protestánsok nemcsak szóval, hanem étellel is s erőnk fel-újul. — További czikke „A szektákról“ szól s a *methodistákat* és *adventistákat* ismerteti.

A „*Magyar Szó*“ közelebbi számai „Protestáns ügyek“ rovatában *Vadosfai „Prot. egyházunk és a zárdák“* czímen fejtegetve a kath. zárdák munkásságát, a nevelés kath. szellemében sürgeti minden ref. kerületben prot. nőnevelő intézetek felállítását — vallásos, egyházas nevelésre. — Egy másik „kielégítetlen jogosult“ a konvent eljárását teszi keserű kritika tárgyává a „káplántartási átalány“ ügyében. — A legutóbbi számban *Dombi Lajos* elmélkedik a róm. kath. felekezet sikereiről s ennek okairól — az anyagi eszközök sokoldalúságában találva azt.

Különfelek.

Főtiszt. Dr. Bartók György püspök urunk Budapestre utazott, hol a Baldácsy-alap kezelő bizottságának ülésén fog részt venni.

Az **egyh. ker értekezlet** megüresedett tisztségeibe elnöknek *Deésy Gyula* kolozs-kalotai esperes, értekezleti alelnököt, alelnöknek *Bod Károly* ref. koll. tanárt, udvarhelyi ehm. értekezleti elnököt, jegyzőnek pedig *Vajda Ferencz* sz. lónai lelkészt választották meg. Nagy reménységgel tekinthetünk az értekezlet jövő munkássága elé, mivel az újonnan választott tagok mindegyike igen lelkes és tehetséges munkása egyházkerületünknek, kik elődeiknek méltó örökösei és az Értekezlet minden irányú érdekeinek lankadatlan munkálói lesznek.

A **theol. fakultás** évzáró ünnepélye 6-án délután folyt le **Főt. Dr. Bartók György** püspök és szép számu intelligens közönség jelenlétében. A közönség éneke után *Tóth Gyula* th. mondott szép alkalmi imát, melynek végeztével *Nagy Károly* th. tanár tette meg a tanár-kar jelentését a jelen tanévi pályázatok sikeréről és olvasta fel a jövő évre kitűzött pályatéteteket. Pályadíjakat nyertek: *Lovass Aladár*, *Szabó András* IV. é., *Tóth Gyula* III. é., *Izsák Aladár*, *Megyasay Mihály* II. é., *Bartók György*, *Gyenge János*, *Szolga József*, *Demény Miklós* és *Gyárfás Sándor* I. é. theologusok. A minden évben kiosztani szokott szorgalomdíjakat *Bálint Ferencz* III. é. és *Kiss Albert* II. é. theologusok kapták. Ezután az egyletek beszámolója következett *Szathmáry Jenő* tj. az Ifjusági Egyletről, *Márton Árpád* th. az Önképzőköréről, *Tóth Gyula* th. a Theologusköréről és *Farkas Károly* th. a zene-egyletről számolt be. Az önképzőköri pályadíjakat *Ravasz László*, *Szolga József* I. é. és *Márton Árpád* II. é. theologusok nyerték el. A beszámolók végeztével az énekkar adta elő igen sikerülten *Kapi Gyulától* a *Riadót*. *Mockovcsák János* tj. karnagy vezetésével. *Márton Árpád* th. *Vörösmarty Vén* cigányát adta elő hatással. A zenekar a „Malom az erdőben“ cz. zenedarabot adta elő nagy sikerrel. Meg is ujráták. Ezután *Nagy Elemér* tj. víg szavalata következett. Úgyesen összeállított egyveleget adott elő a közönség folytonos derült sége és nagy tétszése mellett.

Kenessey Béla theol. igazgató igen szépen emlékezett meg ezután a lefolyt év eseményeiről s lelkes szavakkal bocsította utnak a már végzett növendékeket. Az emelkedett hangulatú ünnepély a dalkar énekével ért véget.

Pap választás. A szilágy-somlyói papi állásra *Incze Lajos* nagy-borosnyói lelkész választatott meg. Helyesebb választást nem is tehettek volna a somlyóiak, mivel épen az Incze Lajos búzgó lelkesedésére és talentumára volt szükség a régóta elhanyagolt és anynyira vesztett szilágy-somlyói egyházközségben. Isten áldása kísérje a tevékeny lelkész működését új állásában. — A görgényi ref. egyhm.-ben levő *szászrégeni* nyugalmaztatás folytán megüresedett papi állomásra ez év jun. 9-én tartott választás alkalmával egyhangulaf tiszt. *Kovács István* körösfői lelkész aa. választatott meg.

Dr. Bartók György püspöknek az egyh. ker.

értekezleten kifejezett óhajta, hogy az egyházközségek lépjenek be az értekezlet alapító tagjai közé, nem hangzott el hiába, mert a nagy-enyedi egyházközség jó példával járván elől, 100 koronával az értekezlet alapító tagja lett. Vajha mindenik egyházközség követné e példát, a melyeknek módjában áll.

A szeretetház növendékeinek e hó 9-ikén volt évről vizsgája a francia és német nyelvből és zongorázásból. A szépen sikerült vizsga dicséretére válik *Krompecher* Berta kisasszonynak, az említett tárgyak tanítónőjének.

Mulatságok. Úgy erkölcsileg, mint anyagilag igen sikerült mulatságokat rendeztek a köznapokban Szász Lónán a Tanítók háza javára, Koronkán gr. *Toldalagi* László parkjában a ref. temp. om renoválási költségeinek a fedezésére és a theol. ifjusága a lövöldében saját pénztára javára.

Elháltak: Dr. *Farkas* Gyuláné, egyetemi tanárné Kolozsvártt és *Barabás* Dánielné Magyar Láposon. Utóbbiban *Barabás* Samu lelkészársunk édes anyját gyászolja.

A debreczeni akadémia jövő tanévi rectorául Dr. *Óreg* János. a főgymnasiumban vallástanárul *Elek* Lajos helyére, *S. Szabó* József választatott meg.

Hivatalos rész.

2476—1900.

KÖRRENDELET.

Valamennyi egyházi és iskolai hatósághoz, az ingatlanok adásvevésénél követendő eljárásra vonatkozólag

Az egyházközségek, illetve iskolák és kollegiumok által eszközölt ingatlan eladások, avagy vásárlások esetén az újabb időben igen gyakran figyelmen kívül hagyatnak igazgatótanácsunknak ide vonatkozólag még az 1890. évben, 295. szám alatt kiadott és a Protestáns Közlöny 1890. évi 7. számában közzétett körren delében részletesen megállapított útásításai, minél fogva az ily szerződések főhatósági megerősítése, a különféle fölvilágosítások utólagos beszerzése által hátráltatik és mindamellett a főhatóság sincs soha kellőleg tájékozva az ügyállás részletei felől.

Figyelmeztetjük ennél fogva az összes egyházi és iskolai hatóságokat, hogy jövőre csakis az idézett körrendelet kívánalmai szerint fölszerelt adásveteli szerződések fogadunk el, minél fogva a közvetítő hatóságok más mintázat szerint kiállított és az útásításnak megfelelően föl nem szerelt szerződést ne is küldjenek föl megerősítésre.

Különösen fölhívjuk a figyelmet arra, hogy az eladó-, vagy vásárló-alap czime (egyházközségi alap, papi vagy kántori, esetleg templomi-, kepeváltási alap stb.) a szerződésben is határozottan kitüntetessék, hogy a telekkönyvi átírások is aszerint legyenek esz közölhetők és így egyik, vagy másik alap rövidséget ne szenvedjen.

Szerződési űrlapul is az igazgatótanácsunk által kibocsátott és nyomtatvány raktárunkban kapható, blanquetta használandó, melynek hátlapjára az idézett útásítás szövege egész terjedelmében rá van nyomtatva. Kolozsvártt, 1901. június hó 8-án.

Dr. Bartók György
elnök.

Kádár János
titkár.

812—1901.

KÖRLEVÉL

az erdélyi ev. ref. egyházkerület valamennyi nagytiszt. Espereséhez.

Az „Erdélyi Protestáns Lap“ m. é. 50. számában 4364—1900. igazgató-tanácsi sz. a. megjelent körlevélre hivatkozással fölkérem n. t. Esperes aait, hogy az esperesi vizsgálati jegyzőkönyveket, valamint az ehez kapcsolt jelentést évenként a tavaszi egyházmegyei közgyűlések után közvetlenül, minden további fölszó-

lítás nélkül püspöki hivatalomhoz fölterjesztetni sziveskedjenek.

Kolozsvártt, 1901. június hó 11-én.

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök.

Sz. 831—1901.

PÁLYÁZAT.

A romániai missiói egyházmegyén bekebelezett *bukaresti esperes-lelkészi* állomásra pályázat hirdettetik

Ezen állomás a következő javadalmakkal és köteleességekkel van összekötve:

I. *Javadalma.* 1. Három szoba, konyha, kamara és pinczéből álló lakás. 2. Az egyház pénztárából évi 2370 frank, havi utólagos részletekben fizetve. 3. Stola mintegy évi 300—350 frank 4. A központból évi 600 korona u. n. misszionáriusi fizetés, évnegyedi utólagos részletekben. 5. 200 korona esperesi kárpótlás a valóperi javadalmak elvesztéséért.

A javadalom összes értéke 2600 frank és 800 korona. (Egy frank értéke körülbelül egy koronával.)

II. *Köteleessége.* 1. Minden papi teendőt a fenálló törvények értelmében végezni.

2. Az elemi iskolában hetenkint 6 órán tanítani s a fiú és leány iskola igazgatásával járó teendőket teljesíteni. A leányiskolának a törvények értelmében külön igazgatónője van, de mintbogy ez nem tud románul, a román miniszterhez és tanügyi hatóságokhoz teendő mindennemű felterjesztést és beadványt a lelkész köteles a leányiskola részére is megkésztíteni s az igazgatónővel aláírtni.

3. Az esperesi teendőket az érvényben lévő törvények és adandó utasítások értelmében végezni

4. A Románia egész területén lévő egyházak meglátogatása alkalmával az uti költséget, valamint a levelezésekkel járó posta díjakat úgyszintén az egyházkerületi közgyűlésekre utazása alkalmával az utiköltséget a „missionáriusi fizetés“ czim alatt nyert jövedelemből fedezni.

A román miniszteriummal és más hatóságokkal való hivatalos érintkezések miatt a román nyelvnek beszédben és írásban való tudása feltétlenül szükséges

A ki ezen kívül a német nyelvet is bírja, előnyben részesül.

Ezen I. osztályu állomásra pályázni kívánók lelkészi minősítvénynyel és szolgálati bizonyítványnyal kellően fölszerelt folyamodásaikat alólirt püspöki hivatalhoz f. 1901. évi július hó 4-éig küldjék be.

Kolozsvártt, 1901. június hó 11-én.

Dr. Bartók György,
erd. ev. ref. püspök.

179—1901.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A nagy-enyedi Bethlen-kollégium főgimnáziumánál az 1901—1902. isk. évre három helyettes tanár alkalmaztatik 1600 korona évi fizetés-, az internátusban egy külön szobából álló lakás s konviktuson teljes koszt javadalmazással.

A megválasztandó tanítási kötelezettségén kívül az internátusi felügyeletben is köteles részt venni.

Pályázhatnak, legalább alapvizsgálatot sikerrel állott ev. reform. vallásu tanárjelöltek, kik a természetrajz-, mennyiségtan-, történelem-, vagy németnyelv- s más ezekkel kapcsolható tárgyak tanítására jogosultak.

Gimnáziumi és egyetemi végzett tanulmányokról, szolgálatról és esetleg torna vagy más rendkívüli tárgy tanítására való képzettségről szóló, okmányokkal kellően fölszerelt folyamodások a Bethlen-kollégium Előljáráshoz Nagy-Enyedre f. évi július 15-ig beküldendők.

Nagy-Enyed, 1901. máj. 22.

Zeyk Dániel,
főgondnok

Székely Ödön,
előlj. jegyző.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők. az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre.
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Istentiszteletünk magyar jellege.

A tapasztalat, a gyakorlat tanított meg arra, hogy a mi kálvinista egyházunk és vallásunk egy a magyar egyházzal és vallással. Ha ez a föld, melyet Magyarországnak nevezünk, megszűnik magyarnak lenni, és ha többé nem lesz magyar e földön: magyar vallásunk és egyházunk is megszűnik. Mi kálvinisták hozzá vagyunk növe ezen földhöz és néphez, ezek nélkül mi is megszűnünk. A román görkeleti vallás egyet jelent a románsággal és azt a románt tanítsuk meg bármely nyelvre, az mindig román marad vallásánál fogva. Erre különben meggyőző például szolgálhatnak a mi román testvéreink. Minél jobban emeli a magyar nemzet kulturájokat, annál inkább nő fajszeretetök. A kultúra fejlődésével az anyanyelvüket elfeledett és a magyarság közé beékelt hazai románok nyelvüket újra tanulják és a hol nem volt, román egyházakat emelnek. Szomorú példákat szolgáltatnak erre a székelyföldön elszórva élő román polgártársaink. Hazai egyházaink és vallásfelekezeteink vagy a magyartól eltérő nemzetiségi eszméket szolgálják, vagy pedig határozottan kifejezett nemzetközi, egyetememes jelleget hordanak magukon, még egyes protestáns felekezetek is, miről egyes újabb törekvések szomorúan győzhetnek meg. Egyes egyedüli mi reformátusok vagyunk azok, hitünket, vallásunkat e nép, a magyar nép, lételeéhez kötjük. Itthon egyházi nyelvünk és szervezetünk teljesen magyar, külföldre kerülő honfitársainkra nézve az esetleg létező ref. egyház pedig egyetlen menedéke, mentsvára magyarságuknak. Külföldön élő honfitársaink között tudjuk csak református egyházunknak a magyarok magyarságának megőrzése, megtartása körüli szolgálatait teljes mértékben méltányolni. Ott valláskülönbség nélkül keresik fel egyházainkat, mert ott biztosan magyarokra találnak és nyugodtan áldozhatnak magyarságuknak.

Ilyen a mi ref. egyházainknak magyar jellege és ez a magyar jelleg ami erősségünk

ugy itthon, mint idegenben. Ennek a magyar jellegnek megőrzése és tovább fejlesztése az, mi első rangú feladatunkat kell hogy képezze.

Engedtessek meg azért nekem, mint a mi ref. egyházunk egyik hívének, hogy isteni tiszteleteinkről és azoknak magyaros voltáról elmondjam tapasztalataimat; továbbá azokat az eszméket, melyek szerény véleményem szerint hivatva volnának még magyarosabb jelleget adni azoknak.

Azt hiszem mindnyájan meg vagyunk győződve a felől, hogy Krisztus valódi hitétől még nagyon messze vagyunk. Sok száz, esetleg ezer esztendő szükséges még ahhoz, hogy Krisztus Urunk példájának őszinte követője tudjunk lenni. Hisz dacára a szeretet alapjára épített hitünknek, embertársainkkal szemben mindenre csak a szeretetre nem vagyunk képesek. Szószékeinkről a krisztusi igaz szeretet mindig hirdettetik, de azokat az élet lépten-nyomon megczáfolja. Nem, az egy akol és egy pásztor ideális korától távol vagyunk. még nagyon mi emberek!

Valamint a természetben nincs ugrás, úgy az emberi nem fejlődésében sem képzelhető az el. Az önző embertől az önzetlenig nagy a távolság. A ki családjáért, falujáért, hazájáért nem tud lelkesedni, nem tud áldozni, az nem szeretheti az egyetememes emberiséget sem. Nincs azért más hátra, mint lépcsőről-lépcsőre haladni, fejlődni oda, hogy Krisztus felséges tanai megvalósulhassanak.

Már most, ha ily szempontból vizsgálom a mi isteni tiszteleteinket, úgy találok, hogy azokban a szükséges fokozatot nem találok meg eléggé, mert azok legtöbbször olyan, nem gyakorolható erkölcsöket és erényeket hirdetnek, melyeket mi sem felfogni, sem megvalósítani még képesek nem vagyunk. Szerény véleményem azért odairányul, hogy istentiszteleteink a jelenlegi élet szükségleteihez idomuljanak. Sokszor tanuja voltam szép, fenséges eszmék fejtegetésének, melyek zsidó, görög és római

példákkal meggyőzők is voltak annak, a kinek, de mondhatom, hogy a magyar lelkeket azok nem tudták lebilincselni. A legjobb szándék és a legtisztább akarat sikertelen maradt, meddő munkának bizonyult.

Fanatikusá tenni sok módon lehet az embereket, de önmaga, családja, környezete, nemzete és az egész emberiség iránt melegen érző, öntudatosan nemes tettekre képes emberré csak úgy leszünk, ha minden, ami azzá tehet fajunkban, környezetünkben, önmagunkban megtalálható. Nagyon szépek, nemesek azok a zsidó történetek, sok magasztost találunk a görögök és rómaiak multjában is, de azokon lelkesedni, tettekre buzdulni alig vagyunk képesek mi magyarok; hisz vérmérsékletünk-, gondolat világunk-, multunkban egyéniségünkhöz jobban illő eszközökre, módozatokra találunk, melyek segítségével az egytetemes emberiség végcélját inkább megközelíthetjük. Csak a cél egy, de a módozatok különbözők lehetnek, amint természet szerint különbözők is kell legyenek.

Isteni tiszteleteink alatt a szépen kidolgozott, de legtöbbször idegen légkörben mozgó egyházi szónoklatok hatása alatt elgondolkoztam és kutattam az okát annak, miért hagyja a legszebb, legnemesebb eszme is éritetlenül a magyar híveket; és arra a meggyőződésre jutottam, hogy nem mindig alkalmazkodnak a szónokok hiveik gondolatvilágához Palesztina kegyeletlétől megszentelt berkei, völgyei, városai, népei mind oly távolesők és eszmemenetünkön kívül eső dolgok, hogyha itthoni ismert hasonló fogalmakhoz nem kötjük, nem hasonlítjuk, az azokhoz kötött események jelentőségét sem vagyunk képesek kellőképpen méltányolni. Ily dolgon gondolkozva határoztam el magam arra, hogy lapunk hasábjain elmondom észrevételeim és felkérem lelkészeinket, miszerint tegyék meg azokra észrevételeiket, mert hiszem, hogy mások is vannak, kik az egyházas élet lazulását, az élet erkölcsi értékének csökkenését, valamint általában a vallásos élet iránti szomorú közömböséget tapasztalták.

Igénytelen nézetem az volna, hogy a magyar református egyházi élet nyilvánulásaiba több hazafias, több nemzeti jelleget kellene bevinni. Hitünk ezt nem is zárja ki és sokszor elgondoltam, hogy a karácsonyi szent ünnepek alatt a Megváltó születésének örömnepén mily magasztos, felemelő és hozzá mindenkit érdeklő volna, ha hazánk, nemzetünk megváltási körülményeiből mutatná ki az egyházi szónok megváltásunk szükségességét, és az isteni megváltást. Vagy nagypénteken, Krisztus halála ünnepén nemzetünknek a tatárok általi elpusztítása körülményeit, vagy a mohácsi vészt idézők emlékezetünkbe, hogy husvét ünnepén hazánk, nemzetünk feltámadásáról elmélkedhessünk. Szóval minden isteni tiszteletünk bizonyos magyaros jelleget öltön és azáltal a nép hazafias tovább nevelését eszközöljük.

Szomorú tapasztalataim vannak arra nézve is, hogy népünk mennyire kezdi nemzetünk multját: dicsőségünket és bánatunkat elfeledni, nem méltányolni. A legtöbb helyen a nép amint kikerül az iskolából, ahol járhat az iskolába, többé alig hall hazafias dolgokról, amiért bizonyos nembánomság ver gyökeret a magyar szivekben. Én azt hiszem, hogy e tekintetben is az egyházak volnának hivatva tovább nevelni a népet. Nagyra fogja becsülni az a nép a hazafiságot, mert a templomban, az isten szolgájának szájából hallja fejtegetni a haza, a nemzet dicsőítését és a magyar ember kötelességét hazája iránt.

Nem tudom, hogy összeegyeztethető-e, de én úgy érzem, miszerint a magyar népet közelebb tudók vinni az Istenhez, ha minden magyar pap a szent bibliát együtt forgatná a magyar nemzet történetével és megkeresné és megtalálná annak minden mozzanatát ebben.

Fejtegetésem lehet, hogy magán hordja a tudatlanság bélyegét, de azt tudom és érzem, hogy nemzetem és egyházam iránt érzett meleg szeretetem sugalta minden szavát.

Barabás Endre.

Adatok a Görgény-üvegcsúri áttéréshez.

(Folytatás és vége.)

Varga később a gondnokság által elmozdítottván, helyébe az állam *Hollanda János* névű róm. kath. tanítónót nevezte ki. Székely erről — mint írja — röktön jelentést tett az esperesnek, ez lépéseket tett *Deák Lajos* tanfelügyelőnél, a ki egyszerűen csak annyit felelt, hogy a kinevezés őt is meglepte, mert róla semmit sem tudott. A két róm. kath. tanító ott maradt, ev. ref. pedig nem volt már. Székely lelkész és kántora inentől kezdve (1881) elhatározták, hogy a régi 6 hét helyett 2 hetenként járnak fel Üvegcsúrra, a mint tették is.

Torday 1889-ben áthelyeztetvén, Székely újra megtette jelentését az espereshez, ref. vallásu tanító kinevezését sürgetve. Eredmény nélkül. 1890-be *Gampe* (most *Boros*) Ferencz gör. kel. tanító lett kinevezve, ki írja Székely — a tanítónót nőül vevén, az általi iskolából tiszta pápista intézetet csinált s azóta itt állandó katolizáló propagandát üz. Székely lelkésznek pedig, ki kéthetenként az áll. iskolai ref. növendékek vallásoktatását pontosan teljesíti — sokszor fütetlen tanteremben — semmi tiszteletdíja ezért nincs.

Székely 1897-ben értesülve, hogy az iskolánál egy harmadik állomás is szerveztetik, 109. és 114—1897. számok alatt újra irt esperesnek, tanügyi előadónak, hogy ref. lévitaságra kötelezett tanító kinevezését sürgezzék. Választ írásban nem kapott. Szóval mondták, hogy Deák tanfelügyelő a hivatolt szerződést nem találja. S az eredmény? Az, hogy *Végh* Erzsébet ref. tanítónő lett kinevezve, ki állását ez év szeptemberében foglalandja el.

Kitünt, hogy újra nem lesz ref. lévita. Ekkor — írja Székely — az üvegcsúri ref. hívek magukat újra meg róya és egyéb alapok jövedelmét is hozzávéve. évi 209 koronányi lévita tiszt. díjat biztosítva, 47., 50., 51., 53—1901. sz. alatt sürgősen felterjesztést intézett az esperesi hivatal utján a Főt. Püspöki hivatalhoz, hogy az állami iskolához olyan tanítót kapjanak, ki ref. lévita is legyen. Erre sem kaptak eddig semmi választ. (Itt meg kell jegyeznünk, hogy nem az egyház felterjesztése, hanem a hívek panasza érkezett fel, melyre

az esperes ur nyilatkozata bevétetvén, felterjesztés intéztetett a kultuszminiszterhez. Erre még válasz nem jött Szerk.)

Az áttérésnek oka — írja a lelkész — nem a teher, mert stólán kívül a hívek semmi terhet nem hordoznak. Papi és kántori díjak meg vannak váltva azon 2752 frt központban kezelt tőke kamatjából, mely 36 év alatt keletkezett 44 véka szemes tengeriből. A fenntartási költségeket pedig azon 600 frt kamatja hordozza, a mely 120 rénes forintból nőtt fel. **Az áttérés fő oka az államnak a ref. lévita tanító állammással üzőtt lelkiismeretlen, ha ugyan nem czélszatos katholisáló-törekvésű játéka.**

Ez készítette elő Majláth római püspök ur mult évi akcióját, a melyet ottjártakor kifejtett s a melynek tovább folytatói akadván bizonyos emberekben, kikről talán később szólni fogunk, ezek birták rá nagyobb részt rokonaik családját — kik közül egy már visszatért — az áttérésre. Egyébként keserű lélekkel panaszozza el, hogy míg G.-Üvegcsürön csak az ő papsága ideje alatt két kath. püspök járt és predikált, templomot, szép papilakot építettek és ingyen papot adtak: addig a mi híveinknél még csak esperes sem fordult meg ily missióban: és mikor saját központban kezelt tőkéjük kamattöbbletéből 1891-ben templomkerítés renovációra pénzt kértek, csak dorgatorium kapcsán kaptak.

A jövőre nézve annak a véleményének ad kifejezést, hogy a „teljes áttérés csak idő kérdése, ha a ref. híveknek szép templomuk, állandó levitájuk és ennek lakása nem lesz az ő megterhelhetőségük nélkül. „Az anyagyház megtesz, a mit tehet. Eddig is orgonát, kathedrát, koronát adott nekik, egyik elrepedt harangjukat újra öntette stb, de ez sem tehet többet. Gyors és hathatós segély kell ide.

Eddig Székely lelkész úr levele. A melynek közreadásából világosan láthatja, hogy az ő személyét „meghurcolni, kipellengérezve vád alá vetni“ szándékunk nem vala. Sőt ime, örömmel teszünk nyilatkozatot az iránt, hogy buzgósága ottani híveink érdekében minden elismerésre méltó. Két dolgot azonban kénytelenek vagyunk kifogásolni. 1.) Nem szabadott volna nyugodni addig, míg az állammal való szerződés egy hiteles példánya az egyházközség birtokába nem került. 2.) Semmi áron sem volt szabad csak egy perczig is helenyugodni abba, hogy ref. levitának való embert az állam oda tanítónak ne adjon. Ha a hivatalos felterjesztések eredményre nem vezettek — s ezen is csodálkozunk kell —: ott volt a nyilvánosság fóruma, a melyet a kitelepítés kérdésében igénybe vett, a hirlaphoz, az egyházi sajtóhoz, a püspök személyes megkereséséhez kellett volna folyamodni.

Ime, mi ezt a dolgot felpiszkáljuk és hogy G.-Üvegcsürnek mihamarabb meg lesz a ref. levitája, ha az államosításnál kikötöttet: — arról biztosíthatjuk. Jogainkat nem engedhetjük veszélyeztetni s reá mutatunk a magyar közoktatási kormánylyal szemben arra, hogy az ilyen és hasonló eljárások méltán keserítenek el bennünket, méltán ingatják meg iránta egykor tanúsított, úgy látszik igazolatlan bizalmunkat.

Nagy Károly,
szerkesztő

Titkári jelentés

az erdélyi év. ref. egyh. ker. értekezlet 1900. jun. 3-tól 1901. ápril. 30-áig terjedő első évéről.

Előterjesztette: **Nagy Károly** egyh. titkár.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk alapszabályaink 26. §-a az egyházi titkárnak egyebek mellett kötelességévé teszi azt, hogy „a közgyűlésen titkári jelentést tegyen s összefog-

laló képet adjon az Értekezlet és szervei tevékenységéről.“

A titkári jelentésekből kell a közgyűlésnek évenként megállapítania, hogy az egyházker. értekezlet és szervei: az egyházmegyei és esetleg fiók-egyházközségi értekezletek munkássága mennyiben szolgált azon magasrendű feladatok és czélok megvalósítására, a melyekre egyesületünk alakult: „az ev. ref. keresztyén valláserkölcsei öntudat és egyházi összetartozás érzésének ápolására, a reform. hit és egyházi élet erősítésére, az egyházi és világi elemnek közös munkára való tömörítésére.“ Ebből kell, mint egyházas buzgóságunk egyik-fokmérőjéből megítélni, hogy haladtunk-e? mely irányban? és mennyit? Hol és minő konkrét formában merülnek fel új feladatok és mit kell nekünk a magunk részéről tenni a bajok orvoslására?

Az esztendő, melyről tiszteletteljes jelentést tenni szerencsém van, az első, a kezdet esztendeje egyesületünk életében. Munkája nem minden akadály nélkül indult, sok küzdelem árán végeztetett.

Egyesületünknek már születése nehéz vajadások közt történt. A 7 évvel ezelőtt Maros Vásárhelytől életre-hívott erdélyi ref. papiértekezlet élni már régen nem tudott meghalni — hogy örökebe más léphessen — nem akart. Végre is sikerült a temetést keresztelővel kötni egybe s a halált diadalmason legyőzni az **újja születés** furdójével, kereszttvízével. Papi-értekezletünk alapszabályainak szükségelt átalakításával s a nemes munka sáncaiba az egyháziak mellé világi papjainkat, buzgó híveinket is beszóllítva 1900. június 8-án Kolozsvárt megalakult egyesületünk: „Az erdélyi év. ref. egyházkerület Egyházi Értekezlete.“

A belső vajadáson ezzel túlestünk, de nem az akadályokon. Egyesületünk alakulása pár héten át volt országos érdeklődés tárgya: a napilapok állandó témája. Talán vallás-erkölcsi és magyar nemzeti szempontból, különösen épen e hazarészben, oly fontos missiója képezte a jóakaratu tárgyalás anyagát? Keserűen tapasztaltuk, hogy nem. Ellenkezőleg. Ki voltunk téve a legrosszabb indultat vádagnak, gyanúsításonak. Más felekezeteknek tömörülését, hatékonyabb és pedig igen gyakran nem befelé, hanem kifelé irányuló munkásságát az elismerés tömjénével vették körül: a miénkben, az erdélyi ref. magyarság tömörítésében — veszedelmet láttak. Egyesületünket meggyanusították azzal, hogy a protestáns néppárt melegegya akar lenni, hogy felekezeti türelmetlenséget szít, hogy vallásháborút idéz fel, hogy politikai czélok eszközül szolgál. Az előleges gyanúsítások ellen hiába hangoztatták a legeslegilletékesebb helyeken, hogy nekünk a napi politika muló pártérdekeivel semmi közünk, hogy mi az ev. protestantizmusnak minden pártkérdéseken felül álló nagy elvei egyháztársadalmi megvalósítására törekszünk, hogy egyedüli és kizárólagos czélunk anyaszentegyházunk belső építése, hitélete emelése, szeretetintézményei fejlesztése: az alattomos gyanúsítás csak nem hallgatott el. S mindez történt egy név miatt, mely szeretett főpásztorunkéval együtt egyesületünk homlokán, mint patronus, mint védnök volt és van felírva.

Pedig e név, a **Br. Bánffy Dezső** neve, e vonatkozásban reánk nézve nem jelent többet, de kevesebbet sem, mint egyh. ker.-ünk érdemekben gazdag status kurátorainak Nestorát, a hitéhez és vallásához hű, egyházáért munkás fő at, kinek neve püspökünkével együtt — hivatali állásukból kifolyólag — egyházkerületünk méltóságát, súlyát, tekintélyét és törekvéseit képviseli s a kiknek személyei is — hála a gondviselésnek! — megtestesülései az erdélyi magyar reformátusság vallási, nemzeti és hazafias törekvéseinek.

(Folytatjuk.)

Tudósítes

az erdélyi ev. ref. egyhker. Egyházi-Értekezlet 1901. május 30—31-én Sz -Udvarhelytt tartott első évi közgyűléséről.

(Folytatás és vége.)

Az Értekezlet „Tárgyaló ülése” május 31-én (péntek) délelőtt volt 9—1 óráig. A szép ünnepségek után is nagy számmal vettek részt lelkészek és világiak egyaránt a komoly munkában. Sőt nagy lelki örömmel szemléltük, hogy mint telik meg egymásután a kollegium tornacsarnoka falai melletti lóczasor egyszerű, de értelmes harisnyás székely férfiakkal, szöttesruhás asszonyokkal. Egyik-másik, kezében plajbásszal és papirossal jegyzetett. Mennyi buzgóság, mekkora vallásos hit és egyházi ragaszkodás van a mi székely népünkben! Bizony, nagy gondját kell viselnünk ennek istenáldotta derék népnek!

A tárgyaló-ülés központját *Vajda Ferencs* szász-lónai lelkész nagy tanulmányra való, magvas és alapos felolvasása képezte »A prot. lelkész személyének és működésének jelentőségéről.« A szép értekezést, praktikus határozati javaslatával együtt, melyek részletes tárgyalása és a reájuk vonatkozó határozathozattal a jövő közgyűlésre halasztatott, az egyh. megyei értekezletek véleményének bekérése után, — lapunk közelebbi számai fogják hozni s megjelenik a kiadandó Évkönyvben is. Grf. Kuun Géza elnök mindnyájunk szívéből szólt, midőn szép szavakkal köszönte meg felolvasónak érdekes, élvezetes és tanulságos értekezését.

Ezt megelőzte az Értekezlet igazg.-választmányának a titkár által előterjesztett jelentése és javaslatai feletti határozás. Az Évkönyvben megjelenő „Jegyzőkönyv” részletesen fog tájékoztatni ezekről: mi most csak nagy vonásokban ismertetjük ezeket a következőkben:

Helyeslő tudomásul vette a közgyűlés az Igazg.-választmány azon intézkedését, hogy népünk és ifjúságunk vallás-erkölcsi életének ápolására, hithűsége és egyházas buzgósága fokozására megindította a »Vasárnap« cz. népies családi képes hetilapot s köszönetet mondott egyh. titkárnak, hogy e lap megindításának és szerkesztésének igazán nehéz munkájára vállalkozott, *Vajda Ferencs* lelkésznek, ki főmunkatársként érvényesíti e téren igazán hivatott szép tehetségeit. Deprimáló volt ugyan az a jelentés, hogy e fontos eszközt lelkészeink nagy része nem részesíti abban a támogatásban, sem anyagilag, sem szellemileg, sem erkölcsi propagálással, a mint megérdemlené, de érdemes vil. elnökünk és a Püspök ur lelkes felszólalásai után meglátszott az arcokon a jobb elhatározás s mi e tekintetben várva-várjuk, hogy mihamarább örvendetes fellendülésről adhassunk hírt.

Csakugyan helyeslő tudomásul vétetett, hogy az elnökség megbízott „Vallásos elmékedések és mák” iratására lépéseket tenni, hogy népünk különböző rétegeinek vallásos szükségéi kielégítésének ez által is szolgálatára legyünk. Ilyenek irására boldogult egyh. elnökünk vállalkozott volt, fájdalom — az efélékre leghivatottabb toll oly hamar kiesett kezéből. De a munka ily irányu folytatása kimondatott. Örömmel vette a közgyűlés tudomásul azt is, hogy régi magyar ref. egyházi énekeink szövegének és dallamainak összegyűjtésére *Borsay Sámuel* karnagy dr. *Erdélyi Pál*, *Váró Ferencs* és *Pokoly József* segédkezésével felkérte. Ezzel harmóniás egyházi ének ügyünket kívánja az Értekezlet szolgálni. Addig is a lelkész tagok figyelme felhivatott az Egyh. ker. által kiadott »Buzgóság Lantja« cz. egyházi énektárra.

A pénztárnoki jelentés kapcsán, melynek összeállítása *Molnár Lőrincz* kolozsvári lelkészt dicséri, kimondatott, hogy miután pénztárnok aa állásáról lemondott — a mit a közgyűlés egy olyan munkabíró fiatal ember részéről nagy szomorúsággal vett tudomásul — az elnökség megfelelő pénztárvizsgálat után a megválasztandó új pénztárnoknak a ja át, az évi pénztári felesleget pedig a „Vasárnap” számadásainak megvizsgálása után, a szükséghez mérten a „Vasárnap” deficitjének fedezésére ut lja ki Tu lomással szolgált továbbá, hogy a *Váró Ferencs* felolvasása: „Vallomások és Kérdések” 2000 füzetben kinyomatott, valamint az is, hogy a „Vasárnap” alkalmas cikkeiből külön lenyomatok alakjában „Népies kiadványok” szerkesztetnek füzetenként 4 fillér árral. Ezek kezelésével és értékesítésre lelkész aaihoz való szétküldésével pénztárnok aa bizatott meg.

A jövő évi pénztári előirányzat kapcsán az udvarhelyi egyh.-m. értek. javaslatára alapján kimondta a közgyűlés, hogy jövőre csak egy értekezleti tagságot ismer: az egyh. kerületit, 2 kor. rendes tagsági díjjal. A tagok aztán lakhelyeiken megfelelően képezendők egyh. megyei, esetleg fiók körű és egyh. községi értekezleteket. Az értekezleti tagdíjakat az egyh. m. értekezletek pénztárnokai szedik be és küldik fel az egyh. ker. értekezleti pénztárnokhoz a teljes tagdíjak 25%-ának levonásával, a mi az egyh. megy. értekezletek céljaira tartatik vissza, s amelyből keblű megállapodásaikhoz képest juttatnak az esetleges fiók-, illetőleg községi értekezleteknek. E határozathoz képest az alapszabályok megfelelő paragrafusainak megfelelő módosításaira az elnökség utasítatik; valamint arra is, hogy egyházmegyénként a tagokat bejelentesse az egyházkerületi pénztárnál s ez alapon készítse a jelen és jövő évi költségvetést. A tagok az Évkönyvet ingyen fogják kapni.

Tudomásul szolgált az a bejelentés is, hogy a mélt. Ig. Tanács az Erd. Ev Ref Papi értekezlet nála letétbe helyezett 1150 kor 64 fill összegét az Egyházkerületi Értekezlet pénztárához átutalta. Fölhasználására nézve kimondatik, hogy az összeg annyival is inkább alapítványképen kezelendő s így csak évi kamatai használhatók fel. mert e befizetések után semmi megfelelő ellenértéket a befizetők nem élveznek.

A tárgyaló ülés egyik legfontosabb mozzanata volt a mult évi közgyűlés felolvasásai kapcsán előterjesztett határozati javaslatok feletti döntés az egyházmegyei értekezletektől bekért vélemények alapján; a határozatok csaknem mind egyhangulag hozattak. Így elfogadtattak a távol maradt Várárhelyi Boldizsár helyett *Balázs József* besztercei lelkész referálása alapján *Váró Ferencs* összes javaslatai örvendetes tudomásul szolgálván a Theologiai Fakultás tanárkarának azon kinyilatkoztatása, hogy a vallástanítási gyakorló iskola már a jövő iskolai évtől kezdve életbe léptetetik.

A *Molnár Albert határozati javaslataira* nézve, melyet a távol maradt *Pokoly József* tanár helyett *Bodor János* zágoni lelkész referált — rövid eszmecsere után kimondatott, hogy a kérdés még mindig napi renden tartandó, amige fontos kérdésben az idő és tapasztalat egyöntetű vélemény kiformalódását nem eszközzi; addig is azonban az Értekezlet határozatilag kimondja, hogy fölír a kerület Mélt. Ig.-Tanácsához — kérvén, hogy megfelelő módon odahatni méltóztasson, hogy a nagy gyülekezetek parochiális körökre való osztása a legközelebbi zsinati törvényhozáásban kötelezőleg kimondassék, a presbyterium munkakörébe pedig nagyobb mértékben és részletesebben helyet nyerjen az adminisztratív teendők mellett a hitélet ápolásának alkalmas eszközökkel való szolgálata is s gondoskodjék egyuttal az e tekintetben való hatékony ellenőrzés módjáról is; addig is azonban az Értekezlet egyhangulag kimondja, hogy az egyháztársadalmi intenzív munkálkodás megindítását minden vonalon sürgős szükségnek tartja a helyi viszonyoknak legmegfelelőbb formában s óhajtja, hogy az ez irányú munkálkodásról az egyházlátogatás alkalmával az esperes urak számot kérjenek és tevékenységre buzdítsanak.

A *Jancsó Lajos javaslataira* nézve csakugyan

Bódor János referálása után kimondatik, hogy a vándor predikátorok intézményes alkalmazását egy a parochialis jog, mind a czélszerűség szempontjából kívánatosnak nem tartja — lévén arra gyakorlatilag elég út és mód a helybeli lelképásztor kezében, ha szükségét látja, — ily irányú intézkedésre.

Predikációs füzetes vállalat megindítása helyett czélravezetőbbnek látja a régi „Prédikatori Tár“ esetleges folytatását vagy még inkább és első sorban rövid predikációvázlat-szerű vallásos elmélkedések rovatának megindítását az Erd. Prot. Lapban minek megindítását a lap szerkesztője mindjárt kiadásba is helyezte.

Az **Egerházi** Lajos indítványa, *egyházkerületi papi temetkezési egyesület* alakítása iránt **Péchy Árpád** brassói lelkész referálása után áttétetni határozottatott a Dr. Kádár János ig. tan. titkár huzgorkodása folytán megalakult „*Köszhasznú szövetkezet*“-hez, hogy alapos előtanulmány és szakszerű számítás után társadalmilag, s ha úgy tetszik — kizárólagossággal, de minden esetre köteleztetés nélkül — lehetőleg megvalósítsa.

Nagy fontosságú határozatot hozott az Értekezlet a múlt évben **Pozsonyban Szilassy Aladár** elnökléte alatt tartott belmissiói értekezlet által tervelt *»orsz. belmissziói egyesület«* alakítása tárgyában. A tervelt egyesület alapszabálytervezete a Főtiszt. püspöki hivatal útján vélemény nyilvánításra *»Egyházkerületi értekezletünk«*-hez is megküldetvén, miután nem volt elég idő az egyházmegyei értekezletek véleményének kikérésére, a közgyűlés **Nagy Károly** titkár részletes és beható ismertetése alapján erre nézve a következő határozatot hozta. Az Erd. Ev. Ref. Egyházkerületi Értekezlet „Országos belmissziói Egyesület“ alakítását általánosan és elvileg szükségesnek nem tartja, mivel az egyházkerületi Értekezletek általában ugyane czélt szolgálják és pedig a kerületek autonóm élete körén belül és tapasztalt szükségégeinek megfelelően. A jelen tervezet alapján létesítendő egyesületet pedig éppen veszedelmessé válhatónak is itéli, s tekintve azt, hogy tagsági feltételül kívánt vallásos jellege által nagyon alkalmas arra, hogy a történelmileg kiképződött s államjogilag bevett vallás-felekezetek egyházainak kerületét szétrombolja s a szekták bomlasztásának még inkább kiszolgáltassa: egyházunk hű fiait által támogathatónak nem illeti, sőt a maga részéről egy ilyen tervezet alapján létesülő egyesület belügyminiszteri engedélyezése ellen a magyarországi ref. egyház országos törvényei által biztosított egyházi jog védelmében tiltakozásra hívná fel ref. egyházunk hivatalos órállóit.

Az indítványok során elvetetett **Csia Kálmán** etédi lelkésznek az iránti előterjesztése, hogy az Értekezlet mozgalmat indítson egy, a konvent felügyelete alatt álló, s mind az öt egyházkerület egyházközségei által kötelezően megrendelendő heti egyházi lap érdekében; annál inkább pedig, mert minden kerületnek megvan a maga egyházi lapja, mely a kerület érdekeit szolgálni hivatott, a mi kerületünk lapja pedig éppen legújabbban a más kerületeket foglalkoztató eszmék ismertetésére „Lapszenléte“ indított meg, miáltal indítványnak egyetlen fontos mozzanata a szellemi közönség érdeke kielégítőleg szolgáltatik. — Nem találta még ez idő szerint elfogadhatónak a közgyűlés **Ignác László** kovásznai pap az iránti indítványát sem, hogy az adventi urvacsora osztás elhagyásával, illetőleg áthelyezésével az évenkénti reformációi emlékünnepek Istentiszteletei urvacsora osztással kapcsoltságának össze az egyházi élet konzervativizmusára való tekintettel. Ellenben szükségesnek ítélte egy olyan mozgalom megindítását, hogy a zsinat az évenkénti reformációi emlékünnepek napját hivatalos egyházi ünneppé emelje s államilag is ilyenül elismertesse.

Elhatározottatott továbbá, hogy a Dr. Gr. **Kuún Géza** világi elnök megnyitó beszéde, vele együtt **Dr. Bartók György** püspök úr egyházi beszéde egy füzetben

s külön más füzetben **Kenessey Béla** theol. igazgató felolvasása külön lenyomat képen, lehető olcsó áron terjesztendő, hogy népünk belőle híthűséget, felekezeti öntudatot merítsen. **Sándor József** orsz. képviselő indítványára elhatározottatott, hogy tekintettel arra, miszerint az Értekezlet választmánya nehezen, összehozható, kolozsvári tagokból egy öt-tagú direktorium alakíttassék a sürgősebb és nagyobb felelősséggel járó ügyek intézésére. Indítvány folytán kimondatik, hogy keresse meg az értekezlet boldogult egyházi elnöke és alelnöke özvegyét, hogy férjeik irodalmi hagyatékát, magyar prot. irodalmunk gazdagítására kiadni szíveskedjenek, mire nézve Értekezletünk elnöksége készséggel fog segédkezet nyújtani.

A tárgysorozat utolsó pontjaként nagy egyetértéssel, egyhangú választással megválasztottak: ügyvivő egyházi elnök: **Deésy Gyula** kolozs-kalotai esp. eddigi alelnök; alelnökké az udvarhely-megyei egyházi értekezlet ügybuzgó elnöke; **Bod Károly** koll. tanár: egyik jegyzőnek **Váda Ferencz** szász lónai lelkész, pénztárnokká pedig **Zsigmond Ferencz** kolozsvári kántor hitoktató.

A gazdag tárgysorozatot aránylag igen rövid idő alatt, d. u. 1 órára kimerítettük. Lehet, hogy az idő rövidsége sokakat korlátozott elmondandóik előadásában; különben is ki tudna elég időt adni nekünk papoknak, tanároknak, hogy *«kifejtsük»* eszméinket, gondolatainkat? Több száz emberből álló gyülekezetben, kiket sürget az idő, a kocsis és vasút, bizonyára senki. De lapunknak is több száz olvasója van, az időből is kitélik, hasábjainkat pedig, ha szükség lesz, meg is növeljük, hogy mindenki elmondhassa, ami közlendője van. A szó úgy is oly gyorsan repül, alig-alig köthetjük le, de az irás, melyet nyugodtan olvashatunk, mely felett csendesen el elmélkedhetünk, gondolatokat költ, eszméket ébreszt, lelket termékenyít s egyházi Értekezletünk hatásának eszközei közé, czéljai szolgálatára nem utolsó helyen van kijelölve a sajtó szolgálata is; közvélemény teremtésre, eszmék tisztázására pedig csaknem nélkülözhetetlen út. Annyi nemes eszmét pendítettünk meg — s mennyit vet fel még az élet! — hát tárgyaljuk meg, ne csak barátságos körben szóval, hanem nagy nyilvánosság előtt a sajtóban is.

Erdemes világi elnökünknek üléseink bölcs vezetéséért az Értekezlet köszönetét **Dr. Bartók György** püspök úr fejezte ki ékes szavakkal, kinek viszont megjelenéséért s tanácskozásainkban való bölcs, irányító részvételéért, valamint az összes tagoknak megjelenésükért dr. gr. **Kuun Géza** elnök mondott köszönetet azon forró óhajtalossággal zárva be Értekezletünk első közgyűlését, hogy áldásos hatása terjedjen, hódítsa meg a szíveket, hogy ezáltal is épüljön az igazság, a szeretet, a béke: a Jézus Krisztus és az ő atyja országába.

Az értekezlet szűkebb körű vezetősége s ezek tiszteletére meghívott illustis vendégek számára **Hollak Arthur** Udvarhelymegye főispánja világi elnökünk és püspökünk kedves barátja adott ebédet, ki különben egész értekezletünk folyását a legérdeklődőbb figyelemmel és állandó részvételével kísérte, megmutatva ezáltal is, hogy az igazi magyar nemzeti kulturát szolgáló intézményeknél a felekezeti különbségek nem szabad, hogy elválasszanak. Vele együtt állandó érdeklődő vendége volt értekezletünknek **Bedő Albert** ny. államtitkár unitárius főgondnok is.

A legkitűnőbb hangulatban folyt ebédnek d. u. 3 óra vetett véget: indulni kellett a vasúthoz. A vasúti állomásonál összegyűlt nagy közönség és kollegiumi ifjúság élénk óvácziókkal vett búcsút értekezletünk vezetőségétől: dr. gr. **Kuun Géza**tól és a szeretett Főpástortól.

(Értekezletünk egy feledhetlen epilógusáról jövő számunkban emlékezünk meg.)

Tudósító.

Egyházmegyei élet.

A görgényi egyházmegye egyházi értekezlete folyó évi május 28 án Beresztelkén díszes, intelligens nagy közönség részvételével tartotta meg ez évi rendes gyűlését.

A gyűlés ünnepélyes istenit szöveggel kezdődött, mely alkalommal imát Pap Lajos dedrád-széplaki pap és szépen kidolgozott, hatásos egyházi beszédet Csekme Ferencz esperes mondott.

Istenitisztele után az értekezleti gyűlést Lénárt József ügyvivő elnök tartalmas, korszerű beszéde nyitotta meg, mely nagy hatást gyakorolt a hallgató közönségre. A szokásos megalakulás után, a múlt gyűlés jegyzőkönyve hitelesített, egyhangulag megválasztottak egyházmegyei egyházi értekezleti főjegyzőnek Benedek Árpád vajda-szentiváni pap, aljegyzőnek Mak-kai Kálmán tanító, egyházkerületi egyházi értekezleti képviselőnek ifj. Kis Lajos felfalusi pap.

A parochiális papi könyvtárak felállítása ügyében Pap Lajos véleményes javaslatát magáévá tette az értekezlet, mely szerint a tiszáinenni egyházkerület szabályrendeletének 8 első pontja változtatás nélkül, a 9-ik pont azon változtatással fogadtatott el, hogy az évi 10 korona könyv-beszerzési összegből 5 korona felett az illető egyházak szabadon rendelkezhessenek; a 10-ik pont azon változtatással, hogy a könyvtár ügyeit nem egy egyházkerületi bizottság, hanem állandóan a püspöki szék intézze.

Az Egerházi L.-féle „Egyházkerületi papi temetkezési egylet” felállítása ügyében Lénárt József javaslata, a Molnár Albert féle „Egyházi életünk fejlesztése” című dolgozatban fölfejtettekre vonatkozólag ifj. Kis Lajos javaslata és a Váró Ferencz-féle „Vallomások és kérdések” című dolgozatra vonatkozólag Jánosi Béla javaslata egyhangulag elfogadtattak úgy, a mint egyházi hivatalos lapunk egyik előzetes számában már nyilvánosságra hozattak.

Lénárt József egy „Egyházközségi tegelem

szabályzatot” olvasott föl, melyet ő nagy körültekintéssel állított egybe s indokolt is meg igen helyes érvekkel. E szabályzat is elfogadtatott s érvényre emelés végett, mint illetékes fórumhoz, az egyházmegyei közgyűléshez áttétetik.

Értekezletünk kegyelettel emlékezett meg arról a nagy veszteségről, mely Molnár Albert theol. tanár s egyházkerületi egyházi értekezletünk buzgó ügyvivő elnökének korai, váratlan elhunytával érte anyaszent-egyházunkat. Áldott emlékét értekezletünk jegyzőkönyvileg megörökítette s egy az özvegyéhez intézendő részvét irat szerkesztésével és elküldésével elnök és főjegyző megbizattak.

A jövő évi értekezleti gyűlés Görgény-Szentimrén fog megtartatni, melynek programjáról elnök a maga hatáskörében gondoskodik.

Az értekezleti közgyűlés után a papi háznál gazdag terítékű és vidám hangulat között elköltött közbéd volt, melyen nem volt hiány pohárköszöntőkben sem. Ebéd után az állami iskola udvarán kezdetet vette a népbál s tartott nap lementéig, mely alkalommal az egyes tánczok közötti szüneteket a beresztelki ref. egyházi dalárda szépen előadott négy szólamú énekei töltötték ki s a melynek lelkiismeretes, buzgó vezetéseért elismerés illeti Szegedi Sándor beresztelki ref. kántort. Este 8 órakor kezdődőleg pedig a görgényvidéki tanítói daloskör tartotta meg változatos programmal hangversenyét s tánczestélyét, a mely minden tekintetben igen szépen sikerült. S különösen a legnagyobb elismeréssel adózunk Szász Mártonné sárpataki papnénak, ki ügyes szavalatával; Péter Antalné görgény-szentimrei tanító nénének, ki kellemes ének szólójával aratott méltán kiérdemelt tapsokat és Felméri Sándornak, ki szavalatával s Kertész Józsefnek, ki monologjával nyújtott élvezetet a hallgatóságoknak.

És ki kell emelnünk Jánosi Béla paptársunk felolvasását, ki — mint eddig is minden fellépésével — úgy most is megmutatta, hogy egyházmegyéinknek olyan munkása, kire mindnyájan csak büszkéek lehetünk.

TÁRCSA.

Régi nyomok.

Felolvastatt az erdélyi ev. ref. egyházkerületi Egyházi Értekezlet 1901. május 30-án Székely-Udvarhelyt tartott gyűlésén.)

(Folytatás és vége)

Az elkerülhetetlen felelősség alapja az isteni rendelés; mert „minden magistratus az ő Felsége bővölködő ingyen való jóakarataért állított. Hogy Isten tégedet királyságra, fejedelemségre, hopmest-rségre, tanács-uraságra, kapitányságra, praefectusságra, ispánságra s egyéb tisztre választott, nem azért lett, hogy ő felsége szükölködött volna nálad nélkül, avagy náladnál jobbat nem talált volna; hanem egyedül az ő bővelkedő irgalmasságából cselekedte, te veled inkább, mint mással és a mely véget te benned feltött, azt akarja te általad végben vinni. Engemet is, hogy az én Istenem erre a világ előtt alávaló, becstelen hivatalra, papi tisztre választott, nem azért cselekedte, mintha nálam nélkül szükölködött volna. vagy erre én nálamnál alkalmasabbat nem talált volna; hanem csak az ő egyedül való bővölködő irgalmasságából és a mely véget én bennem feltett, azt akarja végben vinni.” (A szent Soltárok Resolutioja 437 l.)

Az isteni céltudatnak ez érzése nélkül bizony egyetlen egy munkakörben sem lehet az embernek hatása és ereje.

Idézzem-e még e bámulatos erő mutogatására a CIX. zsoltár magyarázatából, a mikor a nép vezetőinek azt mondja, hogy „a szegény embert csak úgy tartjátok, mint az ebet, mint a szemetet, a gazt megutáljátok.” — — „Azt gondoljátok ti, hogy a kit rabságra, tömlőzre vettetek, vasban verettek, megcsapattok, hogy ti néktek féltében nem mér szólni, az Isten előtt is nem mér? — — — Tugyátok meg, ha maga rabságban, vasban van is, szabadon jár a lelke s imádsága Isten előtt, ha előttetek nem szól is a nyelve, szól Isten előtt a lelke.” (622. l.) Avagy rámutassak-e arra a hatalmas beszédre, a melyben a Gilányi testamentumának érvényesítését követeli az özvegygyel, Apafinak az édes testvérével szemben és bizonyítgassam e belőle egyfelől a benne megnyilatkozó felelősség érzetet, másfelől, hogy micsoda komoly és igazán hívő kor lehetett az, a mikor a legfőbb argumentum ez lehetett: „ki prédikál, orál, ritmizál, énekel neki”, — ki temeti el?! (Sm Szt. Polik. 125. l.)

Az emberekre, a társadalomra, a közszellem alakítására csak annak az egyháznak lehet döntő befolyása, a melyben erős a hittani tudat, a dogmatikai meggyőződés; a melynek a kijelentés valóban igazság és a mely ez igazságnak megfelelőleg kívánja alakítani az erkölcsi életet, abból vonja le a gyakorlati következtetéseket. Az az egyház képes csak rányomni a társadalomra a maga bélyegét, a melyik feltétlenül és minden kételkedés nélkül, szent hittel meg van győ-

zödve arról, hogy a Krisztus evangéliuma Istennek ereje minden hívőnek üdvösségére. A keresztyén nagy alapvető igazságokat nem lehet büntetlenül elpárologtatni, elszellemesíteni és az evangéliumi felséges üdvényt nem lehet kártvállás nélkül üres historiákká, avagy épen regékké, vagy mythosokká leszürni.

A régi nyomok között nagyon sokat találtam, a melyekre mind a keresztyénség legsarkalatosabb igazságai vannak felvésve. Prédikátoraink a legszentebb meggyőződéssel hirdetik ez igazságokat erős hittudattal és vésik be koruk társadalmába, a köztudatba s vetik azokat az egész élet fundamentumául. A templomi kathedrálról az Istennek nagyságos csodadolgait akarják az emberek hallani s az isteni titkokra kívánnak feleletet nyerni és nem üres morális fejtegetéseket venni.

Ime Gelei Katona István, a ki egyike volt a leg-hatalmasabb gyakorlati adminisztráló püspökeinknek, a Váltás titkában az első részben 29 prédikációban szól »A Krisztusnak megtestesüléséről«, a második részben »Christusnak születéséről« 20 beszédben, a harmadik részben pedig »kis-karácsony ünnepére alkalmaztatott« 2 prédikációban a Jézus nevééről, míg a »függelékek«-ben 11 beszéd szól »az életnek az új esztendőben való megújításáról«, 4 beszédben a bűjtőlésről, 3-ban »a segítségre hívó imádkozásról« és 4-ben »A Christus színének átalformáltatásáról«, hogy végül a Krisztus névről és a Krisztust Jeruzsálemben »békisérő seregeknek ő hozzája mutatott három ditséretre és követésre méltó kegyes cselekedeteiről« prédikáljon. A mint a »Jóakaró olvasóhoz« intézett előszavában a prédikálás elveit kifejti, a többek között hangsúlyozza, hogy »nemcsak olyan szárazon kell a hallgatókat inteni, hanem ugyan meg kell őket lelkek ismeretiben dobbantani és minden magok mentegetését megelőzni s magokkal kell magokat megszenteltetni« etc. És ugyanez a Gelei Katona írja meg a Titkok Titkát és ír 5 prédikációt magáról az újjászületésről, Jézusnak a Nikodemussal folytatott beszélgetését vévén alapigéül. (Praeconii Evangelici Tomus Secundus. 1640. Albae Juliae). Egy egész nagy cyclus a keresztyén élet alapvető követelményéről. Micsoda erő lehetett az, a mely — mint maga mondja — minden héten háromszor, négyszer, az ünnepeken pedig hatszor-hétszer prédikált »nem lévén Istenen kívül senki segédem« (Váltás Titka 92 – 93)!

Régi, szüette sárgás barna lapokról szól erős hittal és tesz bizonyosságot a Krisztusról és az ő evangéliumáról Szatmár-Némethi Mihály 832 lapos művében »A négy evangelisták szerint való Dominica«-ban, »avagy az Úr Jézus Christustól praedikáltatott és ő Felségéről irattatott historiáknak, régen vasárnapokra rendeltetett evangéliomi leczkéknek praedikatiokban való magyarázattya«-ban (1675. Kolosvaratt). »A praedikállásnak vége ellen vagyom« — mondja, — a kik »nem az együgyü hallgatók épületit, hanem a magok csudáltatását tészik fel.« — — — »Az egész Szent Irás szükséges az Isten hiveinek tökéletességekre«, mert abban »az idvességnek titkai és az hitnek minden ágazati fundamentomusképpen befoglaltatnak.« Azután »stylo simplici, theoretico practice« feldolgozza az Isten népének épületire az egész Kátét (Dominica

Catechetica. Sive Conciones Catecheticae, secundum Catechesin Palatinatam (in Ecclesiis Reformatis receptam) in Dominicis distributam etc. 1677. Claudiopolii).

Vagy itt fekszik előttem Medgyesi Pálnak a »Szent Atyák öröme« című munkája 1640-ből harcias hangjával, hatalmas bizonyítékaival, Vásárhelyi Dániel monostori főjezsuitát támadó és czáfoló, nemcsak, de összemorzsoló erejével.

Ezzel a Vásárhelyi Dániellel szemben védi a maga hitének igazságát Lorántfi Zsuzsánna is, hogy a református vallás 45 hitágazatát igazolja, állítja össze maga a fejedelemasszony »Moses és Propheták« című munkáját (1641) »győzhetetlen igazságtételek« gyanánt, a melyről Medgyesi azt mondja: »hogy is félelhetném Nagyságodnak ama drága szép virágszárait, melyeket figyelmes olvasása közben szedegetett Nagod az Sz. Léleknek idvesség illatu gyönyörűsége virág-kertében és immár az Hitnek ágazati szerént elrendeltetett Nagod.« A Sz. Lélek e virág-kertében »méh módon« való foglalatos ságból állhatott elő az a hit, a melylyel az összeszedetett s az iródeák által leirt »idvességes szép virágokat« maga kezével így subscibálta: »Ebben a hű Pásztoromban hejhezhettem minden holdogságotam és az Sz. Pállal mondom, életemben és halálomban nyereségem a Christus. Kegyelmed azért (t. i. Vásárhelyi D) bizonyítsa meg, vagy hogy nem jó úton vagyunk, vagy hogy nem ezen vagyunk. Kegyelmed pedig ne is fárasztja magát az Páterek írásával, hanem az Sz. Irásból bizonyítson, mert mi a mi útunkat onnét mutatjuk meg melyben, a mint Kegyelmed is megvallá, elégségesképen megmagyarázta az Christus és az Apostolok a mi szükséges volt az idvességre.«

Nézegetem Melotai Nyilas István »Speculum Trinitatis«-át (1622) s bámulom nem a készültséget, hanem azt az erőt, azt a hitbeli bizonyosságot, a melylyel védi hitünk ágazatait s a melylyel megalkotja egységes, igazi keresztyén világnézetét.

Vagy elmélyedek — — — Nem; nem megyek tovább, hiszen nem az egyházi irodalomtörténet megismertetése most a feladatom. Csak épen egy néhány hatalmas szirtre akartam rámutatni, a mely az idők árból kiemelkedve, megmaradva, jelzi az utat, a melyen virágzó, fényes egyházi életünk gyönyörűsége viszonyai közül kijöttünk. Csak egy-két negyed-órára azok közzé akartam visszamenni, a kik »más-szor voltak«, hogy a mit »megvon az élet, adják meg a holtak.« Bizony, hol voltunk?!

A hová jutottunk?! kérdésre nem kívánok már felelni. Kiki feleljen legjobb lelkiismerete szerint.

Az »Ocskay brigadéros«-ban a labanczczá lett kurucz Szörényitől Ocskay azt kérdi, mikor megtudja, hogy az előbb győzhetetlen Ócskay-huszárokat egyszerű botokkal és baltákkal felfegyverzett tótok szétvérték: »Mi történt veled? A kardod nem a régi már? a kardod nem a régi?« s erre Szörényi azt feleli: »a karunk a régi, a kardunk is. De a szívünk nem a régi már!«

Az Úrnak Szent Lelke szálljon alá zúgó szélben s kettős tüzes nyelvekben, hogy legyen megint szívünk is a régi!

Kenessey Béla

Értesítés.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület internátussal kapcsolatos „Szeretetházába“ az 1901—1902. tanévre felvétetnek az erdélyi ev. ref. egyházkerületből ev. ref. lelkészek és gymn. tanárok 10 évet betöltött s legalább 4 elemi osztályt elvégzett leány árvái, a félárvak 100, az egész árvák 150 korona évi nyugdíj járuléku befizetésének kötelezettsége mellett; ugyancsak az erdélyi ev. ref. egyh. kerületből ev. ref. lelkészek és gymn. tanárok leányai évi 240 korona s végül más szülők leányai az ország bármely részéből évi 400 korona teljes ellátási díjért.

Az árvák folyamodásukhoz mellékelni tartoznak: keresztlevelüket, iskolai, orvosi, újraoltási bizonyítványokat, a családi értesítőt (kimutatást) s végül elhalt szülők halálozási bizonyítványát; a fizető növendékek keresztlevelüket, iskolai, orvosi és újraoltási bizonyítványukat. Az árvák kérvénye és mellékletei árvaügyben bélyegmentesek. Az árvák folyamodásukat az illetékes esperesi hivatal útján, a fizető növendékek közvetlenül a „Szeretetház intéző bizottságához“ czimezve Horváth János igazgató kezéhez (Ferencz József ut 55-ik szám. folyó évi augusztus hó 1-ig adhatják be.

Az intézetben alkalmazott okleveles tanítónő a zongorából, német és francia nyelvből magán órákat ad. Zongora magán órák díja havonként 6 korona francia nyelv 6 korona, német nyelv 4 korona. A magán órák díja havonként, az ellátási díj negyedévenként és pedig szeptember hó első felében, november hó 10-én, január hó 25-én és április hó 10-én előre fizetendő.

A fent jelzett ellátási díjon felül orvosi gyógykezelés, (gyógyszer nem) felszerelési díj stb. egész tanévre 20 korona, mely összeg a tanév elején előre fizetendő.

Az árva növendékek tartoznak magukkal hozni legalább 8 inget, 2 lábravalót (bugyi), 2 háló kabátot, 2 téli, 2 nyári alsó szoknyát, 10 zsebkendőt, 4 pár harisnyát, 2 pár cipőt (1 pár új legyen), 3 kötényt, 1 téli és 1 nyári kalapot, 1 őszi és 1 téli felöltőt, 2 rend öltözet nyári, 2 rend téli ruhát.

A fizető növendékek magukkal hozandó ruha, ágyneműi és egyéb tárgyai a következők:

6 ing, 4 lábravaló, 3 háló kabát, 2 barchent és 2 nyári alsó szoknya (fehér), 12 drb zsebkendő, 6 pár harisnya, 2 tarka alsó szonya (1 téli, 1 nyári), 3 asztalkendő (fehér), 4 törölköző. 1 fekete szőr és 3 karton, 2 fehér kötény, 2 pohártörő, 2 mosdótál törő, 3 fejre való kendő, 1 szennyesruhazsák Ágynemű: 1 matracz, 1 tollpárna, 1 paplan. A párnára és paplanra 3 huzat, 3 alsó lepedő, 2 pár bőrczipő (1 nyári, 1 téli) 1 pár papucs, 1 pár sárczipő, 1 napernyő, és 1 eső ernyő, 1 téli nagy kendő, 1 téli felöltő és kalap, 1 nyári vagy tavaszi felöltő és kalap, 1 szövet ünneplő ruha, 2 nyári mosó ruha, 2 iskolai szövet ruha, 1—1 pár téli és nyári kesztyű (a nyári ruhák husvétkor is hozhatók); fog-, haj-, ruha- és czipő-kefe; bontó és sűrű fésű, fésű tisztító kefe; fogszappan vagy por és mozdó szappan; 2 üveg pohár, 1 pár evő eszköz, 1 evő kanál, 1 kávé kanál, melyek az illető monogrammjával ellátva legyenek, valamint a pohár is; 1 szappantartó; gyűszű, varró- és gombostű, kapocs, fekete és fehér varró czérna. A ruhanemű és egyéb tárgy a tulajdonosnak egészen kiirt nevével legyen megjegyezve és darabonként számozva. A jegyzés jegyző tintával történjék. Ezen tárgyak a belépéskor jegyzék szerint átvétetnek az intézetben.

Egyebekben felvilágosítással az intézet igazgatója készséggel szolgál, megfelelő posta bélyeg ellenében.

Lapszemle.

A „*Debreczeni Protestáns Lap*“-ban Dr. Kőrösi Kálmán folytatólag fejtegeti, hogy a parokhialis körökre osztással intenzivebb egyházi munkásságnak kell indulnia. Egész ref. egyházunk a lelkészek részéről a pástorális gondviselést nélküli leginkább. Több a predikáció, mint a cselekedet. Pedig a világiak ez által nyerhetők meg az egyházi életnek. A prot. egyetemes papság elvének nem a laikus predikálásban, hanem a munkában kell érvényesülnie. A debreczeni kath. egyházban ez inkább érvényesül, mint a reformátusban. S ezen változtatni csak a hívőkre gyakorolt személyes ráhatással lehet; azután meg azzal, ha az egyházból száműzzük a politikát, mely szétválaszt, elkeserít s szolgáljuk egyedül az egyház magasabb rendű vallás-erkölcsi céljait. A parokhiákra osztás ezen is segítene.

A „*Danántuli Prot. Lap*“ vezető cikke az »Alkotmány«-nyal polemizál, Bubicss kassai kath. püspöknek az ottani jogakadémián tartott jubileumi beszéde felett, hogy az liberális volt-e vagy reakciónárius? — Balla Dezső a zsinati törvény revíziójáról szóló értekezését fejezi be. A lelkészválasztásról, lelkési minősítésről szóló törvényeket egészen helyesli, de idején valónak tartaná, ha már valahogy a terménybeli adózást meg lehetne szüntetni. Általában az egyházi adózás reformját sürgeti — (A zsinati törvények revíziójához nagy ideje volna, hogy a mi egyházkerületünk papsága is hozzászóljon, hiszen úton-útfelen halljuk ellene a panaszt, de rá kellene mutatni a javítás módjára is.)

A „*Sárospataki Lapok*“ vezető cikke az *egyetemes prot. theol. fakultás* kérdéséről szól. Megvalósításában a prot. önkormányzat csorbítását látja, a mely még a felekezetek egyenjogúságát sem viszi közelebb a valósághoz. Erre különben is más téren kellene törekedni. Hogy tudományosabb papok neveltetnének? — nagy kérdés. De lelkesebb, hitben erősebb bizonyára nem. Pedig ma erre van a legnagyobb szükség. A prot. testvérfelekezetek uniója pedig nálunk még csak álom s különösen a dogmatikai szempontok akadályozzák.

A „*Magyar Szó*“ jun. 18-iki száma vezércikkében a szerkesztőség erősen megszívtelendő dolgot emleget. A küszöbön levő választások alkalmából arra hívja fel minden protestáns magyar embernek a figyelmét, hogy jó volna a jelölt uraktól megkérdezni álláspontjukat az 1848. XX. tcz. végrehajtása tekintetében. Mert a felekezeti egyenjogúság csak írott malaszt, megvalósítva nincs, a mint azt példákkal is kimutatja. És ez nemcsak felekezeti, hanem alkotmányes kérdés is.

Ez által nem törvényesítést követelnek a protestánsok, hanem csak a törvény életbeléptetését, nem revíziót, hanem törvényvégrehajtást.

Ezt a jelszót szeretné bevinni a választásokba, miért is egy csomó kérdést intéz az olvasókhöz, hogy a jogszelem ügyében adatokat szerezzen.

Barabás Endre a romániai magyar esperességről ír s ezzel kapcsolatban a romániai egyház súlyos helyzetére hívja fel a figyelmet éppen abból az alkalomból, hogy az esperesi állás betöltés alatt. Nagy súlyt helyez arra, hogy kivel töltesse be. Hogy pedig arravaló embert kapjanak, arra szük séges a fizetés javítása, mert az eddigi viszonyok mellett megélni nem lehet. Javítsák pedig a fizetést az egyház, az erdélyi egyházkerület és az állam, ez utóbbi azért, mert nemcsak a ref. egyháznak, hanem a magyarságnak is nagy szolgálatot tesz ott a ref. lelkész.

A „*Prot. Egyh. és Isk. Lap*“ 24. sz.-ban értékes cikksorozatot folytat Benke István s.-szentgyörgyi ref. tanár a tanárkörök működéséről a középiskolai új tanterv életbeléptetése óta. Benke István tanügypolitikánk és tanügyi mozgalmaink állandó szemmel tartásában és ismertetésében egyedülálló munkát végez az összes magyarországi ref. tanárok között. Vajha tanáraink közül többen is vállalkoznának ilyen munkára. Tanügyünk fejlődése éppen református szempontból nagyon is rászorul a szemmel tartásra. Ilyen irányu cikkeknek lapunk is készséggel nyitja meg hasábjait. — Hamar István »*Tetemre hívás a belmissió kérdésében*«.

czímen a »Sárospataki Lapok« azon támadására reflektál, mely a b.-pesti theol. tanári kar papnevelése ellen irányul. Belmissiói működését czéltévesztetnek mondja. Pietizmus helyett szerinte a régi tiszta kálvinista kegyességet kellene tanítani. Helyteleníti az egész nevelési rendszert. Ezt a vádat utasítja vissza Hamar István. Nem lehet egyes hibákért az egész rendszert, általános hibáért pedig csak egy nevelési faktort hibáztatni. Speczialiter a papnevelésnél nemcsak a theologia felelős, hanem a megelőző iskolák és az azutáni környezet is.

Megtámadja még a „S. L.« a lap által és néhány b.-pesti theol. tanár által támogatott belmissiót. Erre nem reflektál Hamar. Azt mondja, hogyha czikkíró helyteleníti és jobbat tud annál: lássuk! De ne papíron, hanem buzgó munkában

Különfelek.

30 és 40 éves találkozó. A nagyenyedi Bethlen collegium 1861-ben és 1871-ben érett növendékei a nevezett évek július havának második napján távoztak az érettségi bizonyítvánnyal kezökben, hogy pályát választanak s azután felvegyék azt a sokszor terhes, sokszor gyönyörűséges igát, melyet a nemzet, haza és emberi társadalom javának, fokozatos haladásának munkálásában a legnemesebb kötelességek tudatával hordozunk erőnk fogytáig, nem egyszer utolsó leheletünkig. Azóta egyik osztálynak sem volt tervszerű találkozója. Csak a véletlen vetette a rég elvált társakat egymás útjába. Ilyen véletlen találkozások alkalmával, vagy levélben nyilvánított óhajtások útján határoztuk el a találkozást idei július 2-ik napjára az anyaintézet kebelén. Mi alúlírottak, a kik a találkozó előkészítését magunkra vállaltuk, levélben is értesítettük társainkat az összejövetel céljáról, idejéről és helyéről. Most az értesítést, illetőleg közös óhajtás szülte megállapodást ez úton is közöljük mindazokkal, a kiket illet. Szíveskedjenek válaszukat, a kik még hátra vannak, hozzánk minél előbb elküldeni. Egyben felszólítjuk azokat is, a kik ezen osztályok tagjai voltak, de előbb elszakadtak, vagy máshol tették le az érettségi vizsgálatot: nyilatkozzanak, hogy meg akarják-e osztani a találkozás örömeit azokkal, a kikkel tanulói koruk legtöbb évét töltötték. A válaszokat és nyilatkozatokat f. hó 26-ik napjáig mindenestre elvárjuk. A program legjelentősebb pontja lesz a beszámolás a 40, illetőleg 30 évi sáfárkodás eredményével és ennek emlékiratba foglalása, megörökítése mind magunk, mind az intézet számára. Irja hát le minden társunk a 40, azaz 30 év történetét röviden, nagy vonásokban és hozza magával. Egyebeket közösen fogunk megbeszélni a találkozó előestélyén. A 40 év nevében, *Elekes Károly*, a 30 év nevében *Fogarasi Albert*, collegiumi tanárok.

A kongrua-utalványozás szabályzatát Wlassics miniszter május 29-éről megküldte a kerületeknek. A 12 pontból álló szabályzatot a Mélt. Ig. Tanács saját utasításával kiegészítve hivatalosan közre fogja adni, azért most közlését mellőzzük.

A kolozsvári ev. ref. egyházköztség f. hó 16-án tartotta meg az új szervezeti szabályzat szerint alakuló közgyűlését. Megválasztott pénztárnoknak:

Tömösváry Miklós, gazda-gondnoknak: Kilyén Sándor, számadó gondnoknak: Nagy Pál. A presbyterium szintén e gyűlésen választatott meg. Igen sajnáljuk, hogy a presbiterek közül, — kiknek számok 60 — ki tudtak manipulálni egy-két igazán lelkes, az egyház érdekeit szíven viselő férfiút.

Kongrua irodalom. Valóságos irodalomná növekszik fel az a sok panasz, mit a kongruás lelkészek a „Magyar Szó“ „Prot ügyek“ rovatában összehordanak. Közlelbbi számában »Egy másik kongruás lelkész« helyén valónak találja épen az erd. egyházkerületet tüntetni fel olyannak, mintha a kongrua kiosztás itt volna a legnagyobb rendetlenségben, a hol a kongrua kezelésében odáig mennek, hogy még a hivatalos lap árát is, melyet az egyház tartoznék fizetni, a lelkész kongruájából vonják le. Biztosíthatjuk az »Egy másik kongruás lelkész«, hogy nagyobb lelkiismeretességgel, gyorsaságra való törekvéssel s a kongruás lelkészek méltányos igényei kielégítésével sehol sem kezelhetik a kongrua ügyet, mint az erd. kerületben. Ha véletlenül nincsen tudomása róla, elárulhatjuk, hogy püspökünk — s bizonyára nem a maga érdekében! — heteket töltött fenn Budapesten, személyesen tárgyalva miniszterrel, tanácsossal, előadóval s levelezve direkt és indirekt úton saját jogos érdekeiket is megvédni nem tudó lelkészeivel, hogy állami kiegészítésük méltányos és igazságos megállapítását biztosítsa. Ő úgy tartotta, hogy ez ha nem is betűszerinti, de lelkiismeretbeli kötelessége volt. Sőt többet is tett. Az egyházkerület vezetőségével egyetértve, kiosztotta az első évi kongruát még akkor, mikor az végleg megállapítva még távolról sem volt s így magára vállalta az el és leszámolások összes bonyadalmaikat és felelősségét — papjai érdekében. Sőt nem egy eset volt, hogy a nyugták utólagos bevárása mellett is kiadatta a megszorult lelkészek kongruáját s az ő feje fött, míg hetek múlva be tudta szerezni a nyugtát. Ha az »Egy másik kongruás lelkész« és társai bár betűszerinti kötelességeiket teljesítenék s mint a presbyteriumok elnökei intézkednének azon hivatalos lap árának az egyházköztség pénztárából való beküldése iránt, a mely lap járatásával az egyházköztség őket menti fel a hivatalos körrendeletek lemásolásától stb: akkor bizonyára nem kellene, hogy hivatali mulasztásuk következményeitől saját akaratukon kívül, de javukra, ilyen módon mentessenek meg. Aztán, ha kongruája késedelméről felvilágosítást óhajtott volna, bizonyára előbb megkapta volna az Erd. Egyh. ker. Ig. tanácsától mint a „Magyar Szó“ szerkesztőségétől. Es vádolni kellő alap nélkül hol azt a minisztert, aki *est* a kérdést teljes méltányossággal kezelte és azt a kerületi vezetőséget, mely igazi lelkiismeretességet csinál ez ügy intézéséből, nem válik dicséretére sem a „Magyar Szó“-nak, sem a Kongruás lelkészeknek.

A sz.-somlyói papválasztás epilógusa. Szenzációs ugyan, — mert nálunk az efféle ritka jelenség — de nem botrány. Barabás Samu láposi és Incze Lajos n.-borosnyói papok állottak egymással szemben. Incze győzött. Barabás pedig — egy szép nyílt levelet intézett a somlyóiakhoz, a melyben gyermekkori barátja, Incze tehetségét és kiválóságát elismerve gratulál a somlyóiaknak és kéri párthíveit, hogy a mint az ő lelkében nem maradt semmi keserűség, fogadják szívesen Inczét és legyenek mindig megelégedve egymással. Ez derék; ez papi; ez követésre méltó. Gratulálunk!

Auszüge aus der von den Pápsten Pius IX. und Leo XIII. für die römisch catholische Kirche sanktionirten Moraltheologie des Heiligen dr. Alphonsus Maria de Ligouri. Von Grassmann. — E czímet oly röpirat viseli homlokán, a mely Németországban 2 év alatt 99 kiadást ért meg. Olyan munka ez, a melyben az erkölcsi bűnök és ocsmányságok apróra leírva, és a gyónás alkalmával szabály szerint felteendő szörnyűséges kérdések felsorolva. S ez az, amit

a róm. kath. egyházban moraltheológiának neveznek. Ilyen szellemben és ezen kézikönyv alapján tanítják a katolikus papokat a semináriumokban és az egyetemeken, ezen iratokat kell a lelkész-növendéknek napenként tanulmányozni s azokból a szeméremsertő kérdéseket könnyenélkül betanulni. Pedig ezeknek a kérdéseknek tartalma annyira keresztyénellenes, erkölcs-telen és alávaló, hogy azt a laikust, aki egy nőhöz ilyen kérdéseket merészelné intézni, minden társaság-ból kidobnák s szigorúan megbüntetnék. E munkára még visszatérünk!

Bukaresti hír. A bukaresti ev. ref. egyház tanítóul egyhangulag *Kertész István* szász régeni tanítót hívta meg. A legszerencsésebb választás és megnyugtató dolog a *Kertész* Bukarestbe menetele, ki Szász-Régenben is erős magyarságával, heti lapjával is szolgálta a magyarságot. E törekvések viszik elszakadt magyar hazánkfiak közzé is. Isten áldja meg törekvését, munkáját — sikerrel!

**Felhívás az „Erd. Prot. Lap” árának be-
küldésére.** — Lapunk e számához címzett postautalványokat csatoltunk. Szíves tisztelettel kérjük a presbyteriumok elnökeit, hogy a lap 1901. évi árát — mely a szabályzat szerint az első félév alatt befizetendő — **sürgősen** beküldetni szíveskedjenek. A lap anyagi ügyei, a kiadó változása folytán, még elszámolás alatt állanak s így azon kellemetlen helyzetben vagyunk, hogy a II. negyedévi nyomdai számlát sem tudjuk fizetni.

Felhívásunk természetesen csak a **hátrálékosoknak** szól.

A kiadóhivatal.

Hivatalos rész.

857—1901. PÁLYÁZAT

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a szilágy-szolnoki egyházmegyébe kebelezett **szeéri orgonista-kántor-tanítói** állomásra pályázat hirdettetik.

Javadalom új, megfelelő lakás, melléképületekkel és kerttel. Tanítói javadalom: 600 korona készpénz, évnegyedes előleges részletekben. Kántori javadalom 140 korona készpénz havonként előre fizetve, 2 hold 450 □ öl szántó, 890 □ öl kert, 1 hold 200 □ öl temetői gyümölcsös haszonélvezete és stóla öt évi átlag szerint 25 korona.

Kötelességek: a törvényben előírt kántori és tanítói teendők lelkiismeretes végzése, egyházi jegyzőkönyvek vezetése s a canonicus órákon a lelkész helyettesítése.

Pályázati határidő 1901. július 18.

A pályázati kérvények nagytiszt. Viski Pál esperes úrhoz küldendők Zoványra (Szilágy m.)

Kolozsvárt, 1901. június hó 17-én.

Dr. Bartók György,
ev. ref. püspök.

900—1901. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a kolozs-kalotai egyházmegyébe kebelezett **jákótelki énekvezér-tanítói** állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: jó lakás kerttel, gazdasági épületekkel, 580 kor. államsegély, az egyh. község tagjaitól 240 kor. ért. jövedelem, részint terményben, can. porcióban, részint készpénzben.

Pályázati határidő 1901. július 15. Folyamodványok nt. Deési Gyula esp. afiához küldendők Gyaluba.

Kolozsvárt, 1901. június 19-én.

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök.

835—1901. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben az udvarhelyi egyházmegyébe kebelezett **nagy-buni** egyházközség **énekvézér tanítói** állomására ezennel pályázat nyitattik.

Évi javadalom: lakáson és kerttelményen kívül 170 kor. értékű kepe és kanonika porció haszonélvezete, készpénz 292 kor., államsegély 422 kor. Összesen 884 kor.

Pályázati határidő 1901. július hó 14-e. Folyamodványok nt. Menyhárt András esperes aához küldendők Kecsethe, u. p. Sz.-Udvarhely

Kolozsvárt, 1901. június hó 17-én

Dr. Bartók György,
erd. ev. ref. püspök.

841—1901. PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a kolozs-kalotai egyházmegyébe kebelezett **sárvásári** leány egyházközség **kántor tanítói** állására pályázat nyitattik.

Javadalom lakás kerttel, gazdasági épülettel és 800 kor értékű fizetés. melyből államsegély 578 kor. a többi a hívektől járandó kepe, tandíj és can. porció értéke.

Pályázati határidő 1901. július hó 14-e Folyamodványok nt. Deési Gyula esperes afiához küldendők Gyaluba.

Kolozsvárt, 1901. június hó 17-én

Dr. Bartók György,
erdélyi ev. ref. püspök

40—1901. FELHÍVÁS.

Széki egyházmegye tiszteletes lelkész és sz. gondnok aait tisztelettel kérem fel: szíveskedjenek egyházközségeik részéről, a központi összes fizetendőket, június hó 30-ig hozzám befizetni. Ez időn túl, a hátrálékosok névjegyzékét felhajtás céljából, átteszem a nagytiszteletű esperes urhoz.

Bethlen, 1901. június 15.

Gyánfás Albert,
egyhn. körpéntárnok.

PÁLYÁZAT

A **hajdúánási** hat osztályu ev. ref. gymnasiumban **egy görög latin rendes tanár tanszékre** pályázat hirdetik. Pályázhatnak olyan ev. ref. vallású egyének, kiknek a görög latin nyelvből középiskolai tanári képesítésük van.

A tanszék évi javadalmazása 2400 korona alapfizetés, mely idővel 3200 koronára emelkedhetik, 400 korona lakbér és az államsegélyből öt évenként, öt ízben 200 korona korpóllék

A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és kötelezett tagja.

Ha okleveles pályázók nem lennének a tanszék helyettes tanárral fog betölteni, a kinek összes évi javadalma 1800 korona, ha azonban időközben oklevelet szerez, azonnal a rendes tanári fizetés élvezetébe lép

Azon okleveles pályázók, a kik a tornatanításra is képesítve vannak, esetleg a tornát tanítani fogják, a miért külön díjazásban részesülnek.

A születést, képesítést, netalán eddigi szolgálatot, hadkötelezettségi és egészségi állapotot feltüntető okmányokkal kellőleg felszerelt pályázati kérvények **f. évi július 5-ig** a hajdúánási ev. ref. egyháztanáreshoz küldendők be.

A megválasztott tanár tanszékét f. évi szept. 1-én tartozik elfoglalni.

Hajdúánás, 1901. június 12-én

Kállay Imre,
főgondnok.

Benkő Lajos,
ev. ref. lelkész-elnök.

PÁLYÁZAT

a békés-bánati egyházmegyébe kebelezett **szeghalmi** egyházban szervezett **segéd lelkészi** állásra.

Fizetés 1. Készpénz: négyszáznolcvan korona az egyház pénztárából, évnegyedenként vagy havonként előre fizetve. 2. A lelkészi lakon egy ujonnan épített csinos szoba bebutorozva, fűtéssel és világítással. 3. A lelkésznél — mosáson és ágyneműn kívül — **teljes ellátás.**

Az állomás 1901. év szeptember 1-én foglalandó el. Pályázók augusztus 1-ig jelentkezhetnek alulírott lelkészi hivatalnál

Szeghalom, 1901. június hó 12-én. *Técsy József,*
ev. ref. lelkész.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felélős szerkesztő: NAGY KÁROLY, theol. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 2. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre.
félévre

12 kor.
6 kor,

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Figyelemreméltó symptoma

Lapunk mult száma egy cikket hozott *Barabás* Endre tollából „Istentiszteletünk magyar jellege” czímmel. E cikket tartjuk igen érdekes és figyelemreméltó symptomának. Ebben látjuk jelentőségét, ezért adtuk kész örömmel közre, mert hiszen — alig kell mondanunk, — hogy tartalmával nem érthettünk mindenben egyet. Nem, mintha cikke a »tudatlanság bélyegét« hordozná magán, — a mint szerénységét túlelősen ő maga kifejezi, hanem mert a »laikusság bélyegét« hordozza magán. Ám nekünk most ez esetben épen »laikussága« teszi érdekessé, melynek értékét még növeli az, hogy »egyháza iránti meleg szeretete sugalta.

Mit árul el a cikke? Mi benne az az érdekes symptoma? Azt, a mit gondolkozó, a jelenségeket megfigyelni képes papi körökben is régen elismernek, t. i. hogy *igehirdetésünknek nincs meg a kellő vonzereje és hatása népünkre*. A művelt elem egy jó része „unalmas lámentálás“-nak nevezi predikációink nagy részét, melyet hallgatni nem érdemes; a köznép pedig a templomban tanusított „csendes szunyokálásával“ bizonyítja, hogy a pap beszéde érdeklődését felkölteni, figyelmét lekötöni nem képes. Az embereket nem az Ur háza és igéje utáni szomjuhozás gyűjti a templomba, hanem egyszerűen a megszakás vagy még inkább valami pápistas érdemkeresés és jutalomvágy vagy büntetéstől való félelem.

Hogy igehirdetésünkben nincs meg a kellő vonzó- és hatóerő, ezt papságunk is hol öntudatosan, hol öntudatlanul érzi. Ezen akar segíteni a legtöbb, midőn a *tartalmai* hiányokat formai és előadásbeli előnyökkel igyekszik elfedezni. Innen a predikációban a sok frázis, virág, nagy mondás, az előadásban a súlyt adni akaró páthosz és sokszor a visszatetszésig sok és élénk gesztus, mely predikációinkat és szónokaink igen nagy részét oly nagyon — de nem valami előnyösen — jellemzi.

Barabás Endre mikor igehirdetésünk reform-

ját sürgeti elárulja, hogy nincsen megelegetve vele. Egy világi ember szájából nagy és megszivlelendő figyelmeztetés ez, melyet annál nagyobb köszönettel kell fogadnunk, mert társai sok, nagyon-nagyon sok számmal vannak. Cikkének egyfelől ez adja meg jelentőségét. Különös értéket pedig az kölcsönöz neki, hogy a hibát, vagy a hiányt a *tartalomban* találja. És jól jegyezzük meg: világi híveink legnagyobb része így gondolkodik. Szónokainkkal meg vannak elégedve — a legtöbbnek ízlését kielégíti az előadás —, hanem predikátorainkkal — a tartalommal — nincsenek. Ezért sürgetik igehirdetésünk reformját.

Hogy minő irányban akarják a reformot eszközöltetni arra nézve eltérők a *világiak* véleménye. Csak egy közös vonásuk van: hogy *a magyar nemzet' életet szolgálja*. Innen elágaznak azon mértékben, a mint kiki a nemzeti élet előhaladásának eszközei közül ezt vagy amazt becsüli többre. Az egyik inkább a gazdasági, a másik a nemzeti és faji jelleg, a harmadik a hazafias érzület érdekei szolgálatába szeretné állítani. Még legnemesebb az utóbbi irányzat, melyhez Barabás Endre is tartozik, a mi azonban nem zárja ki, hogy mindannyi egyoldalú, félszeg és hibás. Pedig az, mert mindeniket az jellemzi, hogy az egyháznak és predikációnak nem ismerik el egyetlen önczélját a vallás-erkölcsi, a hitélet szolgálatát, hanem e helyett, egy különben igen fontos, de lényegében reá nézve idegen, vagy mondjam helyesebben: logikailag és elvileg másodrendű cél szolgálatába akarják állítani. Egész magyar ref. egyházunk világi hívei, — sőt hiába tagadnók! — papságunk jó része is abban a hibás felfogásban leledzik, hogy egyházunknak egyoldalúan és csaknem kizárólagosan, mint a nemzeti élet szervének és eszközének tulajdonít értéket. Nemzeti egyház voltunk — ez a nagy nemzeti áldás — így lesz hátrányossá magára az egyház belső tartalmára: a hitéletre. Így következik be más oldalon, hogy a mit a nemzeti élet eszközének tekintenek csupán: az egyházat a nem-

zeti élet szempontjai szerint is igyekeznek kezelni, vagy egy kis, de mindennap ismétlődő és hibás felcserélés következtében, a nemzeti életet vezető államkormányhoz való viszonya szempontjai szerint, — röviden politikai szempontok szerint. Hogy mily veszedelem foglaltatik ebben egyházunkra nézve felesleges taglalni, az utóbbi évek elég szomorúan bizonyítják.

E szomorú következmények alapoka ott van, hogy magyar ref. egyházunknak vallás-erkölcsi önczélját elvesztették szem elöl. Hogy maga a vallás és hitélet értéktelen, inpraktikus valaminek tekintetik, s így organumát, az egyházat valami értékesebb, gyümölcsözőbb praktikus cél szolgálatába igyekeznek felhasználni. Csak így lehet azt mondani, hogy „istentiszteleteinkben legtöbbször nem gyakorolható erkölcsöket és erényeket hirdetnek, melyeket mi sem felfogni, sem megvalósítani még képesek nem vagyunk.“ Csak a keresztyén vallás lényegének és hatásának félreismerése mellett lehet „istentiszteletünknek a jelenlegi életszükségleteihez való olyan idomításáról“ beszélni, a mely a „zsidó történeteket“ messzelevőknek, idegen légkörben mozgóknak tartja és az itthoni ismert fogalmakhoz szeretné kötni. sőt az üdvtörténeti válságtényeket is nemzeti történetünk eseményeiben akarná szemléltetni. Hogy Barabás a „magyar történelem“ tanára, ki azonfelül szomorúan tapasztalja, hogy mint vesznek el igen sok helyt lassan-lassan még a mi egyházunk hívei is a magyar nemzetre nézve, — így gondolkodik: az csak természetes a hazafítól. Hogy a ker. vallásnak a nemzeti történelmivel egészen felületes, külsőleges kapcsolatát említi és látja meg: egy laikustól annál kevésbbé vehető rossz néven, mert hiszen csakis ilyen példákat látott a legelterjedtebb s így legjelesebbnek tartott magyar ref. predikátoroknál is. (Legklasszikusabb példa erre Ilyés Bálint, de különösen *Trsztyenszky* Gyula „Jézus sirja“ cz. husvéti beszéde.) Hanem ev. prot. keresztyénségünk mélységeivel való ismeretségünket, bizony nem valami előnyös világításban mutatják ezek. S ennek oka? —: vallásos nevelésünk, vallástanításunk és igehirdetésünk hosszú idők óta tartó szármalmas tartalmatlansága.

Hogy miként kell ezen főleg az igehirdetésben segítenünk, arra fogunk folytatólag felelni, előre is jelezve, hogy a szerint elég lesz majd téve a Barabás kiválmalmi jogosult részének is.

(Folyt. köv.)

Nyílt levél

Nagytiszteletű Nagy Károly úrhoz, mint az «Erdélyi Protestáns Lap» szerkesztőjéhez.

Becses lapjában ösmertette az egyházi értekezleten történeteket, csekély személyemről is megemlékezett, de sajnálattal láttam, hogy az a tényekkel ellenkezőleg történt és személyemet gondolkodásommal, eddigi tényeimmel ellenkező színbe tünteti fel.

Az egyházi értekezlet közebedje alkalmával az értekezlet vezérférfiaira — és nem a kerület gond-

nokaira — mondott pohárköszöntőmet becses lapja olyannak tünteti fel, mint a mely a czélből lett elmondva, hogy különböző felekezetek között az egyenetlenséget szítsa, a hatás pedig való-ágos „lidércnyomásként“ nehezedett a jelenvoltagekra.

Én politikai meggyőződésemmre függetlenségi, válsomra tántoríthatlan kálvinista, az egyéni és nemzeti életszabadságot, a magyar faj erősödését, egységét tartom eszményképemnek. Már csupán ez okból is a vallás szabad gyakorlatát követelem; tehát mit törődöm, ki minő vallás szerint imádja Istenét? De igenis ellensége vagyok minden olyanoknak, a mi eszményképem ellen tör; így ellensége vagyok az ultramontanizmus és jesuitizmusnak, mely hazánkban kezd fért hódítani és megyénkben, a protestáns megyébe uralkodni akar.

Elveimből kifolyólag hol tér és alkalom kínálkozik, ez ellen szólok, teszek, de evvel józanon gondolkodó magyar hazafit meg nem sérték és felekezetek közötti viszály magvának elhíntését csak az mondhatja, ki vagy nem ért, vagy nem akar érteni.

A nagytiszteletű úr tudósítója beszédemet nem hallotta, nem értette és az információt valószínűleg ellenfeleim valamelyikétől szerezte be.

Közlöm beszédemet szóról-szóra, ítélje meg, van-e benne olyan, a mi az elmondott kritikát vonhatta maga után; van-e benne olyan, a mi bármely vallásfelekezetet bántana? Ha alaptermészetemhez híven nyíltan, leplezetlenül szólok a magyarság és a magyar kálvinizmus legnagyobb ellenségeiről az ultramontanizmus és jesuitizmusról, kérdem: sértem-e vele a magyar katolikust; kérdem a magyar egységért, vallás szabad gyakorlatáért küzdő társaság „lidércnyomásként“ hallgathatta-e beszédemet, melynek egyetlen hibája önk-szerint a nyíltság, szerintem pedig legnagyobb hibája lenne az, ha a jesuitizmust ostromozva azt leplezetten, jesuita fogásokkal tenném.

Különben mellesleg legyen mondva, nyilván látszólag a „lidércnyomás“ elmaradt.

Beszédem következő volt

„Tisztelt uraim! Nyugatról terjed a civilizatio, nyugatról kap a szellemi, gazdasági, ipari fejlődés lendületet; nyugatról jönnek hozzánk a szabadság szent eszméi, onnan tanuljuk meg azoknak gyakorlat alkalmazását: de viszont onnan jönnek társadalmi bajaink, fészegeink; onnan jönnek karöltve a magyar egység legnagyobb ellenségei: az ultramontanizmus és jesuitizmus.

A katolikus Olaszország rég szakított velök, Spanyolország, Portugália ötszáz éves sorvasztó uralom után igyekezik lerázni beteg testéről, tüzzel, bottal és kövel üzi határain tul; Franciaország, az egyetlen erős katolikus állam, szigoru törvényeket szab fejlődésük, terjedésük elé. És ilyen előzmények után fogadja keblébe a lázbeteg Ausztria, honnan, mint minden epidemikus betegség, kezd átterjedni eddig egészséges hazánkra is. Hazánkra, hol — fájdalom — első sorba társadalmunk legfelsőbb rétegét kezdi hatalmába ejteni. fölfedezve azt a pontot, hol az értelem a műveltség legmagasabb fokára emelkedhetik, a nélkül, hogy az ész felszahadulása veszélyeztetve lenne.

Ez invasió többszörös veszélyt rejt magában, különösen ránk, magyarokra nézve, mely ellen oly erős küzdelmet fejtett ki a Rákóczit megelőző kor, sőt maga a katolikus Rákóczi Ferencz, Bercsényi, oly sikerrel dolgozott még a magas szellemű kalapos király, II. József is; mely ellen fellázzadt a magyarságra büszke, önérzete s szabadelvü római katolikus és mely ellen tömörülésre, munkira van készítve a szellem, a gondolat, egyéni és nemzeti élet szabadságának vallása: a magyar kálvinizmus.

Lelki szemeimmel látom, hogy a szabadság eszméjétől áthatva, mint egyesülnek a szabadelvü katolikusok, a protesánsokkal áldást hozó folyamként hőmpölyögve a történelem medrébe, maga előtt seperve a

bacilusokkal telt iszapot, tisztán hagyva maga után a medret.

A szabadság és magyar nemzeti eszme jeles harcossai egyik részének vezérférfait, az egyházi értekezlet élő nagy alakjait, megteremtőit, vezetőit: Br. Bánffy Dezső, Gr. Kuun Géza, Br. Kemény Kálmán ő nagyméltóságait és nagytiszteletű Kenessey Béla, Deési Gyula, Nagy Károly urakat éltetem, kívánom, hogy családok, hazánk és vallásunk erősödésére a magyarok Istene soká éltesse!

Közlését kérve, maradok a nagytiszteletű tanár ur kiváló tisztelője:

Dr. Gyarmathy Dezső,
Udvarhely egyházmegyei gondnok.*

Titkári jelentés

az erdélyi év. ref. egyh. ker. értekezlet 1900. jun. 3-tól
1901. ápril. 30-áig terjedő első evéről.

Előterjesztette: *Nagy Károly* egyh. titkár

(Folytatás.)

Most az első év végén büszkén hivatkozhatunk arra, hogy nyilatkozataink őszinteségében nem volt és jövőre sincs joga kételkedni senkinek. Békés és tisztán egyházi törekvéseink ma már bizonyítgatásra nem szorulnak, ma már mindenki előtt világos, — s csak a rosszakarat vonhatja kétségbe — hogy munkánk kizárólagosan egyháztársadalmi, békés törekvés egyházunk belső építésére, tagjai megerősítésére és sem az állam politikai életébe, sem más felekezetek sáncaiba kívülről betörni nem czélja. Csak azt akarjuk, hogy az az erő, mely a Jézus Krisztus evangéliumában ajándékozott a világnak s a melyet egyházunk és vallásunk a maga hamisítatlan tisztaságában őriz, ápol, terjeszt, az az erő, mely egyedül képes meggyógyítani a beteg sziveket s a nemzeti és társadalmi bajokat, — ez az erő, az evangéliumnak üdvösségre való ereje legyen valahára komolyan véve, megbecsülve, felhasználva, hogy általa az elernyedő tagokba új élet szálljon Egyesületünk egyházunk földjén működik, ott kell teljesítenie hol a kihalt fatörzsek tuskóit tisztító, irtóke szerepét, hol az ige elhintett magjának betakarását végző boronáét. Mi természetesebb tehát, mint az, hogy egyházunk történelmileg kiképzett hivatalos szervezetével a legszorosabb kapcsolatban, annak felügyelete, védelme és erkölcsi támogatása mellett fogott a munkához.

Alakuló közgyűlésünk 1900. jun. 8—9 ik nap jain nagy érdeklődés mellett impozáns módon történt Kolozsvárt, az ódon belfarkas-utcai templomban. Az elfogadott Alapszabályok értelmében védnökeink lettek: *Br. Bánffy Dezső* status kurátor és *Dr. Bartok György* püspök. Világi elnökül sikerült megnyernünk *Dr. Gr.*

*) Készséggel tudunk helyet udvarhelyi egyh. megyénk érdemes gondnoka e nyilatkozatának. Tudósítónknak talán legjobb lett volna tudomást sem venni a kellemetlen incidensről. Tette azért, hogy jövőre óvjon hasonló előfordulásától. E törekvésével a szerkesztőség is egyetértett, ha ítéletével és kifejezéssel nem is mindenben. Egyházi értekezletünk az intenzív építő ref. egyházi munkásságot szolgálja és akarja elszenteni, a miben hathatós védekezés is foglaltatik. Hogy mik ellen? — azt felesleges itt újra részletezni. Társas összejöveteleiben társadalmilag igyekszik tömöríteni a nemesen érző hasongondolkozás elemeket. Hogy pedig aliberalis gondolkozásu kath.-ok ilyenek, az e „Nyílt levél“ is elismeri. Kár volna ezekben idegenkedést ébreszteni magunk iránt. Pedig bizonyos jelszavak gyakran veresposztóként hatnak. Ultramontanizmus és jesusitizmus első sorban a római egyház öröklött betegségei, másodsorban nem kevésbé érinti az állományt, mint prot. egyházainkat. Az ezek elleni küzdelemre hívó szó első sorban a pülikai élet mezőin van helyén — a hol az Egyh.-értekezlet nem foglalatostokodik — ; a mi prot. egyházainknak már létezése élő tiltakozás azok ellen. Mi csak építsük egyházainkat, erősítsük hamisítatlan ker. hitünket, terjesszük a prot. gondolkozást: meg fogja ez tenni minden irányban a maga gyógyító hatását. A kovász is észrevétlenül, zajtalan erjeszt: az élet kovásza pedig az evangélium! Hát szolgáljuk mi csak ezt!

Szerk.

Kuun Gézát, ezt a tudományokban, bölcsességben és istenfélelemben egyaránt ritka főurat, míg az egyházi s így ügyvivő elnöki tisztet *Molnár Albert* theol. tanár vállalta el Alelnökké lettek világi részről *Gr. Wass Béla* és *Dr. Kolozsváry Sándor*; egyházi részről: *Sylvester Domokos* és *Deésy Gyula*. Titkárokká: *Sándor József* világi, *Nagy Károly* egyházi részről. Jegyzők — világi részről: *Gr. Bethlen István* és *Dr. Roér Elek*; egyháziak: *Tavaszi József* és *Bodor Géza*. Pénztárnok: *Molnár Lőrincz*. Ezen kívül 56 választmányi tag egyházunk annyi érdemes gondnokai, tanárai, papjai közül

Alakuló közgyűlésünk *tárgyaló ülése* is értékes és gazdag műsorral tartatott meg: *Molnár Albert* „Egyházi életünk fejlesztésének eszközei“ czímen adott egy nagy arányú egyháztársadalmi szervezkedési tervet, *Fárod Ferencz* Vallomások és kérdések“ czímen a vallástaniás reformjához értékes anyagot, *Bedőházi János* „Hit és tudás“ cz. dolgozatában mélyreható fejtegetéseket és *Legerházi Lajos* egy nagyobb tervezetet „Papi temetkezési szövetkezet“ alakítására nézve. Konkrét javaslatok felett a holnapi tárgyaló ülés lesz hivatva határozatokat hozni.

Alapszabályainkat egyhker.ünk Mélt. állandó Igazgatótanácsa, az egyházker. közgyűlés utólagos, de már megnyert jóváhagyásának fenntartásával. 1900. okt. 7. megerősítette. Ennek alapján felhívtuk az egyházmegyét vagy azok volt papi értekezleteit, hogy az alapszabályok kívánta formában átalakuljanak, illetőleg szervezkedjenek. Felhívásunkra legelsőnek alakult meg, szervezkedett és — legyen szabad ezt már itt jeleznem — vezetett állandóan a lelkes és kitartó munkában mai vendégszerető lelkes házigazdánk: az *udvarhelyi egyházmegyei értekezlet*. Sorban követték a *n. enyedi, orbai, gyulafehérvári, széki, deési, kolozs-kalotai, nagy saji* egyházmegyék; jelen közgyűlésünk folyamán fognak bejelenteni és alapszabályai megerősíteni a görgényi, sepsi, kézdi, erdővidéki, kis küküllői egyházm. értekezleteknek. A marosi egyhm. is jelezte már alakulását, valamint a vajdahunyadi is, de semmi ilyes mozgalmról nem értesültünk eddig két egyházmegyéből. Egyházm. szervezkedésünk lázas gyorsaságúnak tehát épen nem mondható; buzgalmukat talán egy új sikertelen, szalmatüzi fellángolással kezdődő magyar kezdeményezés szokott sorsának gondolata bénította; de a mint a munka foly, bár lassan és csendesen, hiszem, hogy lassanként felmelegednek ezek is s megindul az egész vonalon az intenzív nemes munka. E pontnál örömmel kell megjegyeznem, hogy különösen világi uraink és intelligensebb híveink a legnagyobb készséggel ajánlották fel támogatásukat, munkájukat, agitációjukat a munkára és a legtöbb helyen nemcsak nagy érdeklődéssel hanem személyes közreműködésükkel is gyámoltották az értekezleteket. Kiváló helyet foglal el, követésre méltó szép példa e tekintetben is udvarhelyi egyházmegyénk.

Az egyh. m. értekezletek munkássága a legtöbb egyházmegyében az alakuló- és egy második közgyűlés tartásából állt, a melyen tavalyi közgyűlésünk elé terjesztett különböző javaslatokról mondtak véleményt. De önálló s itt-ott gazdag tárgysorozattal tartottak igen helyesen *vándorgyűléseket* a *n.-enyedi, az orbai, a görgényi, a gy.-fehérvári, széki, n. saji, kolozs-kalotai, sepsi és erdővidéki egyházmegyék értekezletei*.

Igazi nagyarányú tevékenységet fejtett ki *udvarhelyi egyhm. értekezlete*. Az, hogy itt saját otthonában kell minden elismerésben részesítenünk, nem gátolhat meg ebben. *Helyes érzéssel fogta fel, hogy itt nem egy-két központi díszgyűlésről és felolvasásról van szó, hanem az egyh.-megyei Ért. feladata az egyházközségi munka vezetése és elvek által való irányítása*. Az egyhm. központi értekezlet 3 köz és 2 választmányi ülésében ezek felől intézkedett. Örömmel kell jelentenem, hogy a té! fo-

lyamán az egyhm. közel 60 községe közül csak 16 nem mozdult meg, — mint a jelentés mondja — «nyolcznál különböző okokon meg van az elfogadható mentesség, nyolcznál azonban határozottan a nemakarásón mult a dolog». Lelkészek, tanítók és világiak úgy a maguk, mint társaik egyházaiban különböző tárgyú gyakorlati egyházi felolvasásokat tartottak, vallásos iratokot terjesztettek, énekkarokat szerveztek, melyek közt különösen a sz.-udvarhelyi vegyes- és sz.-keresztúri fiók dalkör emelkedtek nagy tekintélyre

(Folytatjuk.)

„Egy kis pihenő”.

(Egyh. értekezleti közgyűlés után)

»Egy kis pihenőre« hívta meg az egyházkerületi értekezlet munkában kifáradt szűkebb körű vezetőségét az egyház javát szíven viselő, igazi, lelkes főur a bőkezű patronus Br. Kemény Béla szt.-erzsébeti kastélyába. Hiányos lenne az egyházkerületi Értekezletről szóló tudósítás, ha nem emlékeznénk meg e „kis pihenő”-ről. Udvarhelyről 31-ér délután indultak el a meghívott vendégek Szt.-Erzsébetre. Diadal-út, virágözön, bandérium: ezekkel jelezhetnők leginkább azt a lelkes fogadtatást, a melylyel, mint mindenütt, itt is fogadtak. A szt.-erzsébeti határon a legények bandériuma fogadta az illustris vendégeket, a főtiszt. püspök Urat, Gr. Kuún Gézát és nejét, Kenessey Béla és Nagy Károly theol. tanárokat. A faluban pedig a helység lelkésze, Kertész Mózes üdvözölte szép beszédben a vendégeket, kik eljöttek, hogy megjelenésükkel hitet, lelkesedést keltsenek, hogy terjesszék a világosságot, az evangélium világosságát. Kedves jelenete volt a fogadásnak az, mikor a főtiszt. püspök urat az igazán híres háziasszony Gr. Haller Berta ő méltósága, gr. Kuún Géza világi elnököt pedig a helybeli tanítónő üdvözölte egy-egy díszes virágcsokrot nyujtva át nekik. A vendégek a szíves fogadtatást megköszönve a lakosság óvácziói között mentek a vendéglátó báró kastélyába. És most... volt alkalmunk látni, hallani oly dolgokat és meggyőződni oly tények felől, a melyekről referálni a tudósítónak legszebb feladat. A házigazda magyaros, szíves vendéglátásán kívül volt még valami ott abban a szt.-erzsébeti kastélyban, amit sohse lehet elfeledni. A mult hagyománya ez, mely örökségképen száll a szt.-erzsébeti patronus családfőben nemzetségről-nemzetiségre, s a mi kikerülhetetlen emléket hagy mindenkiben, aki egyszer e kastély urának vendége volt. Ez az igazi vallásosság, nem a hangoztatott, nem a kikürtölt, mások által dicsőített, hanem igazán a szív mélyében lakozó vallásosság, a mely rabul ejti az embert s elfedhetetlenné teszi a birtokosával való társalgás perceit. Milyen részletes ismeret az egyház dolgaiban, milyen figyelmes részvét az egyház ügyes-bajos dolgaiban, milyen csendben való hathatós munkálkodás, ezek azok, a melyek által az evangéliumi világosság terjed, s a melynek terjesztője épen a nemes báró. Segít, ahol kell, buzdít, a hol lankadást lát, s int mikor a vész fellegei tornyosúlnak, ez az, amit tőle látunk s ezt szeretnők látni prot. fő-uraink mindenikétől.

Legelőll kell vala megemlékeznem a ritka szívélyes háziasszonyról, akiről nem a tollnak kell dicséretet írnia, akiről beszéljenek a tettek.

A község minden egyes lakosának ügyes-bajos dolgait ő ismeri legjobban. Ő viseli gondját az egész gyülekezet szegényeinek, elhagyottjainak. A mit végez a férj, mint patronus a nagy általánosságban, az egész egyház érdekében azt cselekszi, a »kedves feleség« a maga szűk körében.

Tanúi voltunk, hogy hívatta magához a falu főbb embereit, mint adta az utasításokat számukra a díszítésre vonatkozólag. Apróra hogy kérdezett el mindent a mi csak legcsekélyebb összefüggésben is volt az ün-

nepélylyel, a templomdiszitással és élveztük sokszoros elfoglaltság a mellett is lekötelező, figyelmes vendégszeretetét. — Időt tudott szakítani magának arra, hogy személyesen intézkedjék a diszitéseknél, hogy felülvizsgálja, átnézze azokat. S hogyan nyilvánul a falu népének szeretete az ő ügyüket szíven hordó „Méltóságos Asszony“ iránt? Sehol sem lehet oly őszinteséget látni a nép és birtokos között, mint itt s ez a grófnő iránti szeretet kifolyása. Nincs senki, akizhez oly bizalommal járulhatnának, nincs a ki mindenkinek baját oly készséggel meghallgatná, senki, aki oly hamar segítene a szegény ember baján, mint a grófnő. S ő ezt jó szívének, vallásosságának sugallatából teszi. Fő előtte a templom. A díszes öltözködés máskor elmaradhat, de a templomba ünneplőben kell menni, mert ott van az ember a legnagyobb ünnepélyen. Időt tud szakítani magának arra, hogy az ujonnan érkezett vendégeket fogadja; az egész ünnepegy rendezésén még egyszer átnézzen s aztán hogy vendégeivel (akik szombaton és vasárnap érkeztek s ezek Hollaky főispán és neje, Domokos alispán és neje, Ugron J. és neje, Ugron Z. és édes anyja Somogyi J. és neje s még vagy 15 férfi vendég a vidékről) a templomba menjen.

A templomba ott volt az egész gyülekezet apraja nagyja, a vendégek és ezen kívül a környékbeli papok szép számmal. Damokos alispán művészies orgonajátéka után Nagy Károly th. tanár mondott imát, utánna Kénesev Béla th. tanár prédikált tüzzel, lelkesen, az ő tőle megszokott hatással. Végül a püspök kért áldást az egek urától az egész gyülekezetre. A püspök áldástkérő imája után elénekelve a Hymnust, a püspök lábai elé szórt virágúton kijöttünk a templomból és a templom előtt köszönte meg a püspök áldáskérő imáját, a Nagy Károly és Kenessey Béla szép imáját illetőleg beszédjét a gyülekezet gondnoka id. Tordai Pál, a következő szép beszéddel:

Mélyen tisztelt Főtiszteletű Méltóságos Püspök úr!
Nagytiszteletű urak!

Örömréstől fellángoló kebellet hallottuk elhangzani ama magasztos és dicső szavakat, melyekkel megáldották a mi egyházunkat s a felszentelésre előkészítették a mi templomunkat; megáldották a mi halmainkat és völgyeinket. Mi is azt kívánjuk: áldja meg az Isten a Főtiszteletű Méltóságos Püspök urat és nagytiszteletű urakat szerencsés hosszas boldog élettel; adja Isten, hogy legyenek hegyen épített városok, legyenek abban világító tornyok, melyekben égjen és világoljon a hitnek és az evangéliumnak szövétéke, és a városnak kérése legyen az urnak szőlője, hogy az urnak szállójében hiven és fáradhatatlanul munkálkodhassanak, hogy majd mikor elközelget végőrájok, akkor is örömtelt kebellet, meglegedett szívvel mondassák el Pál apostolnak ama szavaival: „ama nemes harczot megharczoltam, futásomat elvégeztem, hitemet megtartottam; végezetre azért eltétezt nekem az örök életnek hervadhatatlan koronája!” — melyre hogy Isten segítse életek fogytáig: ezt szívünkől kívánjuk és óhajtuk.

Az egyszerűségével megható, bibliai nyelvezetű és szívből fakadt beszéd mindenkit meghatott. A főt. püspök ur ezt fejezte ki, mikor így kezdé meg válaszát: »Első sorban engedjék meg, hogy kulapot emeljek szónokuk előtt...« Ez sokat mond. Ez röviden elmondja, hogy a mi népünkél jó kezekben van a biblia, hogy az az erő, a melynek birtokosa a népünk, az evangélium által nem kicsinylendő, hanem a legszámottevőbb tényező népünk életében.

De — megeredt az eső. A vendégek siettek szálásukra. Egy pár tisztelgés után, melyet a püspök ur fogadott vidám, emelkedett hangulatban folyt le a díszes ebéd, melyben egymást érték a szebbnél szebb és bensőségteljes köszöntők, főként a páratlanul szíves háziasszonyra. De az idő sürgetett: a püspöknek és

kiséretének utazniok kellett s d. u. 4 órakor az egész község lelkes ovációi közt távoztak egy feledhetetlen nap emlékét vivén és hagyván maguk után.

Valóban szép pihenés volt, mint az Idvezítőé a bethariai Mária és Mártha házában! Áldja meg az Isten, a kik előkészítették!

n.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1901. jun. 20. 21.

Elnökolt: Br. Bánffy Dezső, egyhker. főgondnok úr öngyméltósága. Jelen voltak: Zeyk Dániel, főgondnok, Dr. Bartók György, püspök, Kenessey Béla, főjegyző, Parádi Kálmán, Bartha Lajos, Szász Dénes, Deésy Gyula, Becsek Lajos, Lészay Ferencz, Herczeg Lajos, Sándor János és Dr. Sárkány Lajos, ig.-tanácsosok és a hivatalnokok.

Az ülés megnyitása után elnököl főgondnok aa. bejelenti, hogy megbízatásához képest tárgyalást kezdett a br. Radák-féle hagyaték ügyében, Gróf Teleki József örökösével egyházkerületünk utóöröklési jogának méltányos megváltására nézve, de e tárgyalások eredményes folytathatása céljából a hagyaték tárgyát képező birtokoknak megbecsülése szükséges, melynek eszközésére mélt. Lészay Ferencz, ig.-tanácsos aát ajánlja fölkérni. Ig.-tanácsunk köszönettel tudomásul vevén elnök aa. buzgó fáradozását, a továbbiak eszközölhetése céljából Lészay Ferencz aát a részletes becsü megejtésére fölkérte.

Kolozsvári Kollégiumunk előjárósága bejelentette, hogy a miniszteri kinevezés útján betöltendő magyarlatin és magyar-német tanszékekre beérkeztek a pályázatok, melyeknek megvizsgálása alapján az elsőre Seprődi János, a másodikra Dr. Imreh Sándor, h-tanárokat ajánlja kinevezésre.

Ig.-tanácsunk elfogadva az előjáróság javaslatát, ily értelemben tette meg előterjesztését a kultuszminisztériumhoz.

Jóváhagyó tudomásul vette ig.-tanácsunk a nagyenyedi Bethlen-kollégium előjáróságának ama bejelentését, melyszerint a jövő tanévvel kezdődő 6 éves ciklusra rektor professornak Nagy Lajos, aát., gimn. igazgatónak Fogarasi Béla aát és inspektornak Bartha Zsigmond aát választotta meg.

Elekes Károly, gimn. tanár aának a kollégiumi előjáróság ajánlatával beérkezett nyugdíjazási kérését, 32 évi buzgó szolgálatának elismerése mellett, terjesztette ig.-tanácsunk a minisztérium elé, kedvező ellátás végett.

A szászvárosi kollégium ama fölterjesztése, melyben 2 tanári állomásra vonatkozó pályázati hirdetés közzé tételét kéri, kiegészítére visszaadott az előjáróságnak.

A vallás- és közokt. ü. minisztérium kérdésére, megadta ig.-tanácsunk a feleletet arra nézve, hogy Végh Sámuel, zilahi helyettes tanár oklevél megszerzése iránti időhaladéki kérését miért utasította el.

A Bethlem-kollégium előjárósága által elkészített ama szabályzatot, melyben a leánynövényeknek tanítóképző-intézetünkbe való fölvételi módzatai vannak szabályozva, valamint a tanító- és tanítónői-képesítő vizsgálatok rendje van megállapítva, ig.-tanácsunk is megfelelőnek találván, maga részéről is jóváhagyta és kinyomatását elrendelte.

Péter Károly alsó-sófalvi lelkész „Keresztyén Valástan” című és Bodor János zágoni lelkész „Hit és erkölcsstan” című vallástani kézi könyveinek használatossága tekintetében illetékes szakférfiaktól bírálatok vétettek be, melyeknek összefoglaló ismertetése és lehető egyeztetése céljából ig.-tanácsunk, Sándor János, Deési Gyula esperesekből és Parádi Kálmán t. ü. előadó aából álló bizottságot küldött volt ki. E bizottság behatóan foglalkozott a jelzett vallástani kézi köny-

vekkel és az azokra vonatkozólag beérkezett bírálatokkal, minek eredményeként mindkét rendbeli művet egyházkerületünk iskoláiban használatra engedélyezendőnek véleményezte, oly módosítással azonban, hogy Péter Károly könyve nem a III. és IV. hanem a VII. vagy VIII. gimn. osztályokban használtassék, mert az előbb említett tanulók azt magas és tömör stílusa miatt eredményel nem tanulhatnák. Kimondotta egyúttal ig.-tanácsunk, hogy a művekre vonatkozó bírálatokat rendelkezésére bocsátja a szerzőknek, hogy az általában nagyon érdekes, és részben úttörő munkák legközelebbi átdolgozásánál azokat lehetőleg figyelembe vehessék.

Szászvárosi kollégiumunkban ez idén Rómbauer Emil, miniszteri megbízott teljesítette a szokásos vizsgálatot, a melynek eredményéről szóló jkv. bemuttatott ig.-tanácsunkhoz. Ennek megnyugtató adatait örömmel vettük tudomásul de egyúttal fölhívtuk az előjáróságot, hogy a föltüntetett hiányokra terjeszse ki beható figyelmét és jövőre kövesse a miniszteri megbízott által kijelölt helyes irányelveket.

A maros-vásárhelyi kollégiumban Kunz Elek által végzett vizsgálat eredményeit szintén tudomásul vette ig.-tanácsunk, örömmel látva abból, hogy a tapasztalt csekélyebb hiányok dacára is az intézet általában a helyes haladás útján áll.

Orbai esperes aa. fölterjesztéséből sajnálattal értesült ig. tanácsunk arról, hogy a tamás-falvi l. egyházközség felekezeti iskoláját a kor kívánalmainak megfelelően berendezni és fenntartani nem tudja, miért is kénytelen volt jóváhagyni abbéli elhatározását, hogy az iskola az államnak vagy a községnek átadassék.

Elnölő Br. Bánffy Dezső öngyméltósága jelzi ezek után, hogy az egyházkerület jövő évi költségvetésének számvevői tervezetét kell körültekintéssel akként megvizsgálni, és előkészíteni, hogy az a folyó év szeptember havában tartandó ülésünkben már érdemi tárgyalható legyen. Ennek eszközésére Becsek Lajos, Deésy Gyula és Dr. Sárkány Lajos ig.-tanácsos aából álló bizottság kiküldését proponálja. Elnök aa. javaslata elfogadtatott.

Ezek után Kenessey Béla ehker. főjegyző aa. előadásában tudomásul vette ig.-tanácsunk az alsó-siménfalvi, ördögkeresztur, nagy-ölyvesi, sineyi és patai körlelkészek jelentéseit és megállapította az idei államsegélyből valamint a Br. Baldácsy alapítványból részesülők névsorát.

A pénztári hivataltól vett jelentésből arról értesülvén ig. tanácsunk, hogy a Csángó-Magyar Egyesület már évek óta nem küldötte meg a romániai missió javára rendszeresen adni szokott segélyeket ezeknek utólagos folyósítása iránt indokolt kérést intézett ig.-tanácsunk az egylet elnökségéhez.

Ezek után közigazgatási bírósággá alakult át ig.-tanácsunk és e minőségében felülvizsgálat alá vette az udvarhelyi egyhm. közig. bizottságának Torró Dénes volt szentlászlói lelkész által megfellebezett amaz ítéletét, mely szerint nevezett a szentlászlói egyházközségben teljesített szolgálata után túlélvezett 28 korona javadalomnak visszafizetésére ítéltetett. Felebbező lelkész aa. azon a czimen tart igényt e túlélvezett összeghez, hogy az egyházi felévet meghaladó 1 hónapon át is szolgált, ig.-tanácsunk azonban e téves érvelésre való figyelmeztetéssel az elsőfokú ítéletet, indokainál fogva, helybenhagyta, tájékozva felebbezőt arról is, hogy az utasításunkban kezdő és véghatáridőkként megemlített Szent-György és Szent Mihály napok csakis az özvegyárvai kegyévi javadalom elbírálásánál vehetők tekintetbe, de a lelkészi szolgálatok és azok után esedékes honoráriumok mértékének meghatározásánál a rendes polgári időszámítástól eltérnünk nem lehet.

r. s.

(Folytatása következik.)

Egyházmegyei élet.

Visitáció a mezőségen.

Nagyitszeteletű Szerkesztő úr!

Nem valami világra szóló esemény az, a mivel becses lapját fölkeresni bátorkodom, mert csak egy, esperesi vizitációról van szó, mely a görgényi ev. ref. egyházmegyének ugynevezett „mezőségen“ levő községeiben végeztetett a napokban. Bátor vagyok megjegyezni, hogy itt a mezőségen járni, vizitálni, nem annyit teszen, mint azt közönségesen értelmezni szokták. Itt az esztendőnek csakis nyárszakában lehet járni faluról-falura, és ekkor sem életveszély nélkül az útnak irgalmatlan rosszasága, vagy pedig teljes hiánya miatt. Nt. Csekme Ferencz esperes aa. szerencsésen és sikeresen végezte ezen expedíciót T. Szász Márton sárpataki és T. Horváth Odön köbölküti lelkészek kíséretében május 31-től június 9-ig terjedőleg, a következő egyházközségekben: Unoka, Nagy Ercse, Bala, N.-Ölyves, M.-Örményes, Pagocsa, Szentpéter, Tuson, M.-Szilvás, M.-Ujlak, Köbölkút, Oroszfája, Komlód és M.-Erked.

Ezen becses lap hasábjain, ha lehet írni püspökjárásról, lehessen írni esperes járásról is, mert a kettő együtt jár.

A 88-dik Canon szerint, az espereseknek kötelességök a kormányzatok alá bízott ekkleziákat esztendőnként megvizsgálni, magok mellé vevén e végre jelesebb paptársaik közül kettőt, vagy hármat. A 80 as évek vége-felé ezen eljárás odamódosult, hogy az esperes csak egymaga járja meg az ekkleziáit, a hol a pap és presbyterek előtt felolvassa a kérdőpontokat, azokra az előre megírt feleletek visszaolvasatnak, egyes pontokra nézve megjegyzések és útmutatások adatnak stb. stb, s azzal el van végezve minden. Már pedig a canon intencziója az, hogy az esperesi vizsgálat a vagyoni ügyek megvizsgálása mellett, főleg a lelkiekre terjedjen ki, a mint van ez a püspöki vizsgálatok alkalmával is, mikor a vizsgálat főrészt az istentisztelet tartása teszi, melyen ott az egyháznak kicsinyje-nagyja. A vallásos élet emelése, az egyház iránti érdeklődés felújítása — mint tulajdonképeni cél — csak úgy érhető el, ha ez esperes nem csak a parochia négy fala közt tárgyal a pappal és presbyteriummal az egyháznak, ugynevezett fináncziális ügyeiről, hanem érintkezik a néppel ott, a hová az ünnepélyes érülettel megyen, a *templomban*. A Sion örállóinak, a vallás apostolainak itt lehet szólni a szívhez, hogy az fölmelegüljön; a lélekhez, hogy az föl buzduljon. Az ilyen vizitáció aztán olyan, a melyen a nép is részt vesz, — egy lelki érintkezési pont az egyházmegye feje és a nép között.

Görgényi egyházmegyénk Nt. esperese ilyen szellemi nyereséggel is járó vizitációt végzett a napokban itt a mezőségen; valószínűleg szeme előtt lebegett dr. Kolozsvári egyházjog-tanának ezen kitétele: „Az egyházkormányzati cselekvényeknek egyik legfontosabbika az egyházi életnek úgy szellemi, mint anyagi létező viszonyaikra kiterjedő egyházi vizsgálat.“ S valóban a megejtett vizsgálaton nagy gond fordítottatott úgy az anyagiakra, mint a szellemiekre. A megvizsgált 14 egyház mindenikében, még a legkisebb filiában is, istentisztelet tartatott, hól reggel 8 óraker, hól d. u. 5 óraker. M.-Örményesen Jún. 2-án az új — de még föl nem avatott — templomban rendes vasárnap istentisztelet tartatott, a hol imát mondott Szász Márton s predikált az esperes, nagy és illusztris közönség előtt.

Mindenik egyházban a kegyszerek, kötlevelek, számadások, folyónaplók, anya- és jegyzőkönyvek, egy szóval mindennemű okmányok darabonként átvizsgál-

tattak a kéznél levő leltár sorszámai szerint. Ilyen részletes vizsgálat mindenkor meghozza áldásos gyümölcseit, különösen az istentisztelettel való összekötöttsége folytán. Junius 6-án reggel 8 óraker Oroszfáján volt a vizsgálat. És itt kezdődnek azok a benyomások, melyek arra ösztönöztek, hogy ezen vizitációs útról jelentést küldjek. Szép dolog, ha a vizitáció jó példával megyen elől a templom gyakorlásában és nemcsak vasárnap, de minden reggel és délesten a templomba megyen és személyes jelenléte által szereze információt a vizsgálati kérdőpontok 9-ik kérdésére adandó feleletre nézve, hogy t. i. a hivek az istentiszteletet milyen szorgalommal látogatják. Az oroszfáji egyháztagokról sok rossz hír szállangott a multban egyháziatlanságok, perlekedő természetök miatt, azonban én ezt egy fél év alatt — a mióta itt vagyok — nem tapasztaltam, sőt igen az ellenkezőjét; a miről meggyőződést szerzett a vizitáció is, a midőn látta a majdnem zsufolásig megtelt templomot Délután a társegyházban, Komlódon volt a vizsgálat a legapróbb részletekig menőleg; vizsgálat után pedig, délesten istentisztelet, a hová az összes egyháztagokon kívül megjelent tkts. Engi Elek, Báró Bornemissza Andrásné ömél-tősága jószágintézője az udvari tiszt személyzettel és összes cselédséggel együtt, holott nagy munkaidő volt akkor. Jól esett látni ezt az érdeklődést itt, ezen oláh-ság közé ékelt helyen. Junius 7-én d. e. a mező-erke di leányegyházba mentünk, holt tkts. Farkas Árpád gondnok aa házánál vizsgáltattak meg a leányegyház ügyei, különösen a templom építésre vonatkozólag. M. Erke den, emberi emlékezet óta csak egyszer járt esperes, Nt. Lénárt J. a görgényi egyházmegye egykori szeretett esperese, a midőn a templom építés elhatározta tott; azóta közvetlen vizitáció nem volt mostanig. Hogy ezen mostani látogatásnak meg lesz áldásos következménye, magától értetődik. Innen meglátogat tuk egyházmegyénk felejthetetlen emlékü főgondnoká nak özvegyét. özv. Putnoky Domokosné öngagságát a »Putnoki-tanyán«, egy szép virágos mező közepén. Itt van a sirja ama munkás férfinak, ki megteremtője volt a m.-erke di egyháznak, ki építette a bádogostorny u szép templomot, s kit végzete, ha ki nem sor d egyházmegyénk s kicsiny egyházközsége ölelő karjai közül, a m erke di leányegyház gyorsabban fölvirágzik szellemileg és anyagilag egyaránt. Ezen nap délután-ján, bucsuzól, meglátogat tuk és megkoszoroztuk a felejthetetlen főgondnok sirját. Számszerint kevesen voltunk, érzelemben sokan. A méla fenyőfák, a sirha lom körül, segítettek borongós gondolatainknak. A kis virágok az illatos mezőben, úgy néztek reánk, mint könyező szemek. Az esperes, kö nyeket fakasztó bucsú-zavai után, letette a koszorút a fehér márványlapra.

Junius 9-én volt a rendes vasárnapi istentisztelet Erke den, nagy és előkelő közö nség előtt. Ott voltak nagyságos Bonis István országgyűlési képviselő egész családjával, nagyságos özv. Putnoky Domokosné és a község minden rendü és felekezetü tagja. Szívből jött és szívhez szóló imát mondott Szász Márton sárospa-taki lelkész, nagyszabásu, kedves beszédet mondott Nt. esperes aa az anyaszentegyház templomának élő köveiről. Az istentiszteletet befejezte a Himusz ölene- kelése az áll. iskola növendékeinek vegyes dalkara által, melynek vezetője volt Heigel Béla áll. isk. ta-nító és róm. kath. kántor. Istentisztelet után a tem-pлом előtt még egyszer Isten áldását kérte esperes aa a község összes tagjaira és ezzel az ünnepély is, a vizitáció is bevégeződött.

Ilyen volt a mezőségi vizitáció, istentisztelettel egybekötve mindenütt. Legyen így ezután is!

Komlód, 1901. jun. 12.

Orbán Gábor,
ev. ref. lelkész.

T A R C Z A

I m a.

(Az »Erdélyi ev. ref. egyházkerületi Egyházi-Értekezlet« közgyűlése alkalmából tartott ünnepélyes istentiszteleten Sz.-Udvarhelytől 1901. máj. 30-án elmondotta **Deési Gyula** esperes, egyh. alelnök.)

Testi, lelki világoknak teremtő, fenntartó Istene! Gondviselő édes atyánk a mi Urunk Jézus Krisztusban! Hátalatt szívvel, gyermeki alázattal borulunk le előtted a gyülekezetnek sátorában, imádásodnak annyiak buzgó fohásza által megszentelt hajlékában. Az életnek küzdelmei, a kísértések nehéz harcai és a szenvedéseknek sokszor elborító árvizei között, békét, üdvöt szomjuhozó lelkünk kihez, oh kihez mehetne máshoz? csak Te nálad van az örök életnek beszéde.

Szereteted, mely ott tündöklök az ég ragyogó csillagainak milliárdjain és a földnek az emberi verejték áztatta rögein, táplálja a természetnek dajka kebelét, hogy a mezőknek líliomai szebben öltözködjének, mint Salamon az ő királyi dicsőségében; a Te atyai szereteted kútfeje minden áldásnak, minden életnek.

Gondviselésed intézi bölcsen sorsunkat s ad diadalmat a szent ügynek, melyért nevedben harcolunk, a benned élő hit szenteli meg akaratomkat a jónak munkálására. Teremtő lelkednek szikrája minden nemes érzés, nagy gondolat, mely lelkünket a föld porából egy tisztább világba emeli föl; minden jó és nemes törekvés, mellyel szívünk a szent és isteni dolgok szerevéért lángol.

A Te megáldó és védő gondviselésed örökösödött és örökösödik a mi anyaszentegyházunk felett is, támasztva időről-időre bölcs férfiakat, hogy őrállók legyenek hitünknek várán, táplálva a hitnek mindenekét átható éltető tüzeit, építve a Te országodat szent ígédnek hirdetése és a szent sacramentumok által. Tiéd minden erő, minden kegyelem, a hol Te jelen vagy lelkednek megszentelő erejével, ott fakadnak fel az élő és éltető vizeknek forrásai.

A Te nevedben gyülekeztünk most is össze, magassan lobogtatva evangelium szerint reformált anyaszentegyházunk zászlóját, hogy alatta szent lelkesedéssel vívjuk a nemes harcot a Te országodért s nem holt, de élő követeket hozzunk össze a hívő lelkekben, kik velünk együtt építők legyenek anyaszentegyházunk annyi vészt és vihart kiállott romolhatatlan templomának, egyengetői a Te útaidnak, mert a Te útaidban van a mi lelkünknek öröme, békéje és örök idvessége.

Megáldó kezeid védelmezték azt a parányi mustármagot, melyet 300 évvel ezelőtt nagy hitű őseink a saját vérök áztatta földbe hintettek el, s ime, védelmednek szárnyai alatt a parányi magból terebélyes, lombkoszorús fa növekedett föl, melynek árnyékában milliók és milliók keresik és találják föl szívüknek boldogságát, lelköknek üdvét. Millió és millió ajakról száll fel hozzád a szent zsoltosma: „Te benned biztunk eleitől fogva és Te nekünk oltalmunk és hajlékunk voltál minden időben.“

Oh! mert szent kincsünk, drága örökségünk nekünk az anyaszentegyház, melyet a nagy idők megrázó küzdelmei és tusakodásai között a végre fundált a Te bölcsességed, hogy lenne hamisítatlan hirdetője szent fiad tudományának, ki nem apadó forrása az örök élet vízének, erős oszlopa, vas bástyája szent hitünknek.

Erősségünknek Istene! ki védelmező paizsunk voltál a multban, hozzád fordul esengő lelkünk a reánk várakozó nehéz küzdelmek közepette is. Oh jövel, segíj meg, áldj meg, szentelj meg minket! s miként amaz első pünköst ünnepén sebesen zúgó szélnek zendülésében betöltöd a tanítványok lelkét a Te lelkednek csodákat tevő erejével, adj mennyei tüzet nekünk, mely felköltse az alvó lelkeket, életre hívja a szétszórt tetemeiket, megerősítsen mindnyájunkat, hogy

felöltözzék a hitnek mellvasába, sisak gyanánt az idvességnek reménységébe s körülövezve derekunkat a szeretetnek királyi törvényével, szent parancsolatával, munkáljunk híven a Te országodért, mely az igazságnak, lelki szabadságnak és szeretetnek országa.

Hogy munkálhassunk, a Te gondviselő oltalmadba ajánljuk hazánkat, házunkat, anyaszentegyházunkat, a gyülekezeteket, népünket, nemzetünket, a híveket, oh ihlesd meg őket a benned élő hitnek, szeretetnek lelkével, hadd építtessenek fel a léleknek élő templomává.

Oltalmadba ajánljuk anyaszentegyházunk vezérlei férfait, kiket sokaknak felette kiválasztottál, oh segéld, áld meg őket, hogy időkre belátó bölcsességgel, töretlenül nittel vezessék a Te népedet, miként egykor Mózes a bujdosó Izraelt a puszták úttalan útjain, az üdvösség ígéréteinek földje felé. Lelkoddal, kegyelmeddel, segedelmeddel légy Mindnyájunkkal, hogy legyen erős, virágzó a református szent Sion s életünkben, munkánkban szálljon szent nevedre dicséret, dicsőség, magasztalás oh szent, igaz, irtalmatlan Isten! szerető jó édes Atyánk, a Te szent fiad, az Ur Jézus Krisztus által.
Amen.

Lapszemle.

A „*Sárospataki Lapok*“-ban dr. Tüdös István »*Bátor harcosok*« c. cikkben az 1848. XX. t. cikk megvalósítását sürgető hírlap írókról szól és első sorban a „*Magyar Szó*“ iránt adózik feltétlen elismeréssel. Az iskolai ügyek rovatában olvassuk a sárospataki th. tanári karnak a prot. th. fakultás kérdésében adott véleményét mely szerint a tanári kar a jogegyenlőség elvénél fogva a fakultás felállítását, az ország fővárosában, törvényhozásilag sürgetendőnek tartja s e célból a közbenjárásra a konventet megkeresni véleményezi. Könyvismertetésben a *Marton József „Magyar Voltaire és a magyar enciklopædisták“* c. művét ismerteti.

A „*Pot. Egyh. és Iskolai Lap*“-ban „*Szentmártoni*“ Életmentés, c. vezető-cikkében méltányolja a kormányok az elmebajosok összeírására s a 7 éven felüli elhagyott gyermekek gondozására vonatkozó intézkedéseit: ezeket azonban még nem tartja elegendőnek: át kell alakítani a lelkeknek, a társadalomnak gondolkozását s ennek egyetlen eszköze: a Jézus igazi evangéliuma. *János* Józsefnek az Anglikanizmus történeti fejlődésének fő mozzanatairól írott dolgozatai után, *Hörk* József befejezi »Pál apostol és a szocializmus« c. tanulmányát, e részben a kereszténységnek a nő szociális helyzetére s ennek javítására gyakorolt hatását és elvi jelentőségét ismertette.

A „*Debeczeni Prot. Lap*“-ban első helyen *Nádonyi* Miklós fejtegeti a klerikalizmust és szabadelvűséget történelmi alapon. *Barcsa* János a protestantizmus jövőjéről ír, utalva arra, hogy a prot.-mus az egész világon hódít, csak a magyar prot. egyházak veszítenek. Ennek okát a magyarországi egészségtelen viszonyokban találja, s javulását bizton reméli. *Nagy* Lajos a *katholicizmusnak a tudatlan népre való vonzerését* abban találja, hogy eme egyházban a fényes ceremónia sok, de az egyházi adó kevés, az ünnepek száma nagy, az egyház gazdag stb.

A „*Dunntali Pot. Lap*“ ban *Kovács* Bertalan tervezetet mutat be az eddig elhanyagolt népiszkolai vallás tanításról. *Huszár* Károly a „testi fenyték az iskolában“ c. felolvasásának közlését folytatja.

Az „*Evang. Egyh. és Iskola*“ folytatja *Stromp* László felolvasásának közését a *vallás tanítás tervéről*. E részben a felolvasó hangsúlyozza, hogy a bibliai elbeszélések ó-szövetségi részét alapos bírálat „rostálás“ alá kell venni; a kátét, úgy, ahogy van, száműzni óhajtja. *Sziss* János »Vallásos eszmék arany költészetében« címmel tanulmányt ír és a „Hamis tanú“ c. költeményt tárgyalja. Bel-, külföld, Irodalom c. rovatok változatosak és tartalmasok.

„*Magya Szó*“ 145. számában »*Egy volt katholikus*« azt beszél el, hogy miképen lett egy absurd állításokat tartalmazó kath. egyházi beszéd hatása alatt kalvi-

nista családjával együtt. A 147-ik számban s. s. ref. pap felszólítja, a protestánsokat hogy védekezzünk a klerikalismus ellen és ne legyünk nagyon türelmesek elleneinkkel szemben. Végül azt ajánlja, hogy oly képviselőket válasszunk, a kik érdekeinket meg tudják és meg fogják védeni.

s.

Különfélek.

**Felhívás az „Erd. Prot. Lap“ árának be-
küldésére.** — Lapunk e számához czimzett postautalványokat csatoltunk. Szíves tisztelettel kérjük a presbyteriumok elnökeit, hogy a lap 1901. évi árát — mely a szabályzat szerint az első félév alatt befizetendő — **sürgősen** beküldetni sziveskedjenek. A lap anyagi ügyei, a kiadó változása folytán, még elszámolás alatt állanak s így azon kellemetlen helyzetben vagyunk, hogy a II. negyedévi nyomdai számlát sem tudjuk fizetni.

Felhívásunk természetesen csak a **hátrálékosoknak** szól.

A hiadóhivatal.

Az »erdélyi püspök« ezim, Sándor József és az »Alkotmány.« Az összefüggés a következő: Az erdélyi ref. egyházkerület Wlassics miniszternek azon ismeretes rendelete ellen, melyben Majláth erdélyi róm. kath. püspök számára az »erdélyi püspök« czímet állapítja meg és rendeli el, felírt volt a miniszterhez s rendelete sérelmes voltát kimutatva, kérte őt, hogy rendeletét hatályon kívül helyezze. Miután a miniszter erre adott választát, mely egyformán használhatónak nyilvánítja úgy az »erdélyi püspök«, mint az »erdélyi róm. kath. püspök« czimeket, miután — mint mondja — az első sem akar egyebet jelenteni mint a második, tudomásul nem vehette a kerület, ujlag felírt a sérelmes czimkérdés ügyében most már a **törvényhozáshoz**. A képviselőház kérvényi bizottsága e hó 21-én tárgyalta a ker. kérvényét s azt a javaslatot fogadta el, hogy „miután a ref. egyetemes konvent már állást foglalt ez ügyben s maga sem tartotta szükségesnek, hogy a kérdés továbbra is felszinen tartassék,“ adassék ki a kérvény a vallás- és közoktatásügyi miniszternek. Midőn a bizottság minden vita nélkül hozzájárult e javaslathoz **Sándor József** a kovásznai kerület orsz. képviselője (ki különben a bizottságnak nem tagja) azon óhaját fejezte ki, hogy a miniszter nyilatkozzék, hogy hajlandó-e e kérvényre, ha a ház neki kiadja, a kerületnek érdemleges választ adni, mert ettől teszi függővé a házban való felszólalását. A miniszter az ügy állását ismertetve kijelentette, hogy a szóban forgó czim „semmi egyéb,“ mint egy régi történelmi czim, a melynek a többi egyházak püspökeinek állását érintő egyetemes jellege egyáltalán nincs. Készséggel fog válaszolni a kerületnek s ujra meg fogja nyugtatni az iránt, hogy a czimnek oly közjogi jelentőség nem tulajdonítható, a mi a vallás-egyenlőségbe ütköznék és a többi egyházak törvényes állását sértené. Sándor József köszönettel vette a miniszter azon szándékát, hogy érdemlegesen válaszolni fog s hogy ismételte, miszerint nem akart a kérdéses czimnek mai államjogunkkal ellenkező tartalmat adni. — Eddig tart a kérvényi bizottságban történtek rövid és objectiv ismertetése. Persze, nem az »Alkotmány«-ból átvéve, a mely a miniszter választát a Bánffyánus képviselő előtti meghátrálásának, Sándor Józsefet pedig »az Emkét kálvinizáló«-nak tünteti fel. A dolog felfogásában legyen az »Alkotmány«-nak guszttusa szerint. Hanem a midőn egy hazafias nemzeti intézményt, minő az Emke is, meggyanusit felekezetiességgel: akkor elárulja, hogy a nemzeti intézménynek neki hekuba. Igen, az Emke kálvinizálva van a Gr. Kuun Kocsárd félmillió, a Mohayné 100 ezeres, a Kovács Sándor 50 ezeres s minden va-

lamire való erdélyi kálvinista ember alapítványával, tagdíjával, fillérével és ingyen munkájával, de vezetésében ott ülnek Gr. Bély Ákos, Gr. Kornis Viktor stb. római kath. urak és Gr. Majláth ur ott kopogtat mindennap segélyért a több mint $\frac{3}{4}$ részben kálvinisták pénzéből alakult Emkénél kitüntetésre és jutalmazásra ajánlva olyan tanítóját is, ki mellett a püspök ur tözsomszédságában a róm. kath. magyarok oláhosodnak el, pedig sem maga, sem a káptalanja, sem püspök-társai nem igen erőltették meg magukat Emke alapítványainkkal. Hanem az »Alkotmány«-nak fáj, hogy sem az Emke, sem Sándor József nem állanak a néppárt szolgálatában. A magunk részéről köszönettel és elismeréssel vesszük tudomásul, hogy annyi orsz. képviselő gondnokaink közül Sándor József megtette kötelességét s ujra köszönjük a magas konvent bölcsességének, hogy gondoskodott róla, hogy csak ennyit lehessen tenni. Hanem azért az erdélyi egyházkerület továbbra is megy a maga **egyenes** útján!

Az Ev. Ref. Theol. Fakultáson a második félév e hó 18-án bevégeződött. A vizsgálatok eredményei bár nem fényesek, de kielégítőek.

A kolozsvári ref. theol. fakultás végzett hallgatói. A most zárult tanévvel a kolozsvári theol. fakultáson a következő ifjak végezték be tanulmányukat: 1. **Bitai Géza**, Léczfalva. 2. **Kovács József**, Kézdi-Vásárhely. 3. **Lovass Aladár**, Nábrád (Szatmár v. m.) 4. **Magyari Árpád**, Kakasd (u. p. Maros-Vásárhely). 5. **Ósz Lázár**, Úzon. 6. **Szabó András**, Bita. 6. **Székelly Miklós**, Kolos-Borsa Tájékozásul igtattuk ide ne veiket és tartózkodású helyöket, mert hisz ezek lesznek a kibocsájtandó segédlekkészek.

A kolozsvári ev. ref. egyházközség iskoláiban a kövizsgálatok e hó 17-én kezdődtek meg és tartanak e hó 26-ig. Az iskolák népességéről a következő statisztika számol be. A magyar-utczai iskolába járt: 313, a hidelvei iskolába: 386, az alsószén-utczai iskolába: 105. Összesen 804. S ezenkívül az egyház által fentartott 2 kisdédóvóban volt 156 kisdéd. Így az egyház iskolái és óvodáiba járt gyermekek száma 960. Ebből ref. 804. (Vajjon hány százaléka ez a ref. tan-köteleseknek?)

A kolozsvári egyházközség ügyei lelkes intézéséről legszebb bizonyosságot adja az a két alapos tanulmány és igazi lelkesedéssel készített füzet, a mely a minapában látott napvilágot. Az egyik czime ez: „A kolozsvári ev. ref. egyházközség szervezete“; a másik a jövedelmek, költségek, pénztári kezelésére, nyilvántartására stb. ad részletes, praktikus utasításokat. Ajánljuk e két füzetet nagyobb egyházközségeink szíves figyelmébe.

A száazvárosi ev. ref. egyház a mult héten töltötte be a Dr. Bartók György püspökké választásával megüresedett második lelkészi állást. A választás eredménye Baczó Mózsés Kuun kollégiumi helyettes tanár és ifjú lelkész — csaknem egyhangú meghívása — Mint értesülünk, — mivel a meghívás már érvényes egy nagyobb küldöttség fogja felkérni a főt. püspök urat, hogy személyesen igtassa be Baczó Mózsést hivatalába. Gratulálunk az ifju lelkésznek s az egyháznak is a nagy egyértelműséghez!

A mező-nagy-esányi ev. ref. egyházközség temploma és papilakja, a mely Tisza Lászlóné áldozatkészsége és Péter Antal lelkész odaadó munkássága folytán jött létre, már készen van. A felszentelést Dr. Bartók püspök Jul. 7 én személyesen fogja eszközölni.

A háromszéken szünetelő theologus ifjuság műsorral egybekötött táncszertélyt rendez a „Theologus-kör“ alapjának gyarapítására Julius hó 7-én.

Gyászrovat. **Kendi Kandida** a jótékonyágággal híres urnő, ki végrendeletében etédi egyházunknak és sz.-udvarhelyi kollégiumunknak is szép alapítványokat hagyott, f. hó 17-én helyeztetett örök nyugalomra ősei mellé Etéden. Az egész falu és testületei kivo-

nultak a koporsóhoz koszorúkkal rakott gyászkocsi elébe. Ott volt a kollegium tanárkara részéről Szabó András és János Béla tanár is, kik szép cserkoszorút helyeztek ravatalára. Nagy hatású halotti beszédet I. Móz. 41, 29—30 alapján Csia Kálmán lelkész tartott. Béke nyugvó porain; emléke áldott!

Szász Károly alsó-siménfalvi körlelkész. ki nagyfoku idegessége okán hosszabb szabadságot kapott, külön cikkben reflektál lapunk 21. sz.-ban megjelent „Csak rágjátok egymást” kezdetű megjegyzésünkre a »Sz U«-ben. Kétkulacsossággal vádol minket, hogy bár tudjuk, hogy Borsay a hibás, mégis védelmezni akarjuk. Megjegyzésünk csak annyi, hogy mi sem nem támadtunk, sem nem védtünk senkit, csak azt a ref. paphoz nem méltó modort és hangot tettük méltán megérdemelt elítélő kritika tárgyává, a melylyel ez ügyben éltek. Szász Károly mostani soraira nincs más megjegyzésünk, mint az, hogy a ki „beteg”: kerülje az izgalmat s ne okvetetlenkedjék. Különben szívünkben kívánunk neki gyógyulást s vele higgadt nyugodtsága visszatérését!

A Ferencz József Tudomány Egyetem évzáró ünnepére május 29-én tartott meg a városház közgyűlési termében. Műsorát Dr. Vályi Gábor rector megnyitó és záró beszéde, Dr. Farkas Lajos jogi dekan értekezés: és a pályázatok eredményéről szóló kari jelentések képezték. Fakultásunk ifjúsága közül Fodor János, Kliment Jenő és Gál Jenő tanárjelöltek nyertek pályadíjakat.

Pályázat orvosi ösztöndíjra. A nagyenyedi ev. ref. Bethlen kollegiumnál két orvosi ösztöndíj üresedik meg az 1901/2. iskolai éven kezdve.

Az egyik a néhai b. emlékezetű *Sárpataky Zsigmond* és *János* által alapított ösztöndíj, melynek összege évenként 1000 korona. Elnyerheti azon orvosi pályára lépő magyar ifjú, ki nagyenyedi, vagy alsófehermegyei születésű és a gimnáziumot a Bothlen-kollegium főgimnáziumában végezte.

A másik néhai b. emlékezetű dr. *Szotyori József* által alapított ösztöndíj, melynek összege évenként 336 korona. Elnyerheti azon orvosi pályára lépő, vagy már orvosi pályán levő magyar ifjú, ki a gimnáziumot a Bethlen-kollegiumban végezte; ilyenek hiányában az, ki a kolozsvári ev. ref. főgimnáziumban tett érettségi vizsgálatot. Megjegyzendő azonban, hogy a kik rokonságukat a nemeslelkű alapítóval a Szotyori és Marusi családok révén kellőleg igazolják, azoknak elsőbbségi igényök van.

Pályázók kellőleg fölszerelt kérvényeiket a Bethlen-kollegium Előjáróságához czimezve, f. é. június 20-ig alólírottához nyújtják be. Nagyenyed, 1901. június 12. *Nagy Lajos*, r. professor.

Hálás köszönet. Egy nagy megtiszteltetés érte kicsiny egyházamat, mely megérdemli, hogy példa adásul is a nagyközönség becses lapjából elolvassa. Folyó május hó 18-án a helyi postán egy csomag jön czimemre, melyben egy gyönyörű bordó bársony szöszéktakaró volt bepakolva, határozott megjelölésével, hogy a názánfalvi katedrara. Gyönyörűen van selyem gubó és halpénz munkával ékesítve. A küldője Nagykovácsosmegye Kiskapuson lakó *Nagy Dánielné* szül. *bágyoni Simonfy Amália*, róm. kath. vallású nő, ki előre haladott kora daczára, saját kezüleg készítette. Értéke 80 korona, de sokkal több annál az a belbecs, melyet leírni nem lehet. Nem kell ehhez magyarázat, ebben a tettben ki van fejezve annak a vallásnak szelleme, melyet Jézus hozott e földre: szeretet. Isten éltesse soká a tisztalelkű urat, s fogadja egyházam nevében hálás köszönetemet. Maros-Szent-Királyon, 1901. május 20-án. *Székelly Sándor*, ev. ref. pap.

A „Vasárnap” képes családi hetilap, melyet az Egyh.-kerületi Értekezlet támogatásával Nagy Károly th. tanár és Vajda Ferencz sz.-lécnai lelkész szerkesztenek a második félévre, illetőleg a harmadik negyed-évre hirdet előfizetést. Lapunk e számához »Melléklet«-ül

veszik olvasóink a »Vasárnap« egy-egy példányát. Ajánljuk támogatásukba. Egyházak, pátronusok, olvasni szerető híveink figyelmét hívják fel reá lelképásztortársaink s maguk is gyűjtsenek előfizetőket a »Vasárnap«-nak Bizony megérdemli a támogatást s nagy vád nehezedik reánk, ha egy ily olcsó néplapot sem tudunk elérhető állapotrara juttatni. Kérjük, a kiket illet részesítsék anyagi és szellemi támogatásukban!

Hivatalos rész.

2490—1901. KÖRLEVÉL.

Az állami fizetéskiegészítést élvező összes lelkészekhez.

A vallás- és közoktatási m. kir. Miniszter úr ónagyméltósága közölte hatóságunkkal, hogy a folyó 1901. évi állami fizetéskiegészítési összegeknek második évnegyedi részletét csakis július hó folyamán bocsátja rendelkezésünkre, az újabban megállapított kezelési szabályzat szerint akkor esedékessé váló félévi járandósággal együtt.

Igazgatótanácsunk kerülni óhajtván a kiegészítési összegek ily késői kiutalásából eredhető nagyobb késedelmet, elhatározta, hogy második negyedévi járandóságokat a pénz megérkezése után azonnal kifizeti és ennek eszközölhetése céljából a szabályszerű nyugtákat az érdekeltektől előre beveszi.

Fölhívjuk ennél fogva az összes érdekelteket, hogy az első évnegyedre kiutalt és kifizetett összegnek megfelelő második évnegyedi részletről haladéktalanul állítsák ki szabályszerű nyugtatványukat és küldjék be azokat illetékes espereseikhez, honnan az a folyó június hó végéig egyszerre terjesztendő fől igazgatótanácsunkhoz, kiutalás végett.

Tájékozással megjegyezzük, hogy csakis a már véglegesen rendezett kongrua-járandóságok második negyedévi részletét fogjuk folyósítani, tehát a még függőben levő, avagy a lelkész eltávózása, illetőleg a legközelebbi időre eső állomás-elfoglalása folytán kellőleg még meg nem állapított járandóságokról a nyugták fől sem terjesztendő.

Kolozsvárt, 1901. június 24. én.

Dr. Bartók György
elnök.

Dr. Kádár János
titkár.

2456—1901. ERTESÍTÉS.

Az állami fizetéskiegészítési összegek folyósítása tárgyában.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úr ónagyméltósága, folyó évi május hó 29-én kelt 30,353. számú rendeletével, az alábbi *utalványozási eljárás-t* állapította meg, az 1898 évi XIV. t. cz. alapján járó jövedelem kiegészítési összegek folyósítására vonatkozólag:

1. A jövedelem kiegészítési összegek az egyházi főhatóságok kezeihez fognak kiutalványoztatni.

2. Az illető m. kir. adóhivatal a püspök és főgondnok együttes aláírásával ellátott bélyegtelen hivatalos nyugták ellenében fogja számadás kötelezettsége mellett kifizetni.

3. Az utalványozás előleges félévi részletekben és pedig január és július hó folyamán fog megtörténni.

4. Az utalványozással egyidejűleg jegyzék fog a pénzfelvétele jogosult egyházi főhatóságnak megküldetni.

5. Az egyházi főhatóság az egyes lelkészeknek a jegyzékben feltüntetett összegeket a lelkész által kiállítandó és szabályszerűen bélyegelt nyugta ellenében fizeti ki.

6. A lelkész által kiállítandó nyugta szövegében kifejezésre juttatandó azon körülmény, hogy a felvett összeg az 1898. évi XIV. t. cz. értelmében járó jövedelem kiegészítésére szolgál.

7. A jövedelem kiegészítési összeg a lelkészeket csak azon naptól kezdve, melyen állomásukat elfoglalták, azon napig illeti meg, melyen állomásukról eltávoztak.

A lelkész elhalálozása esetén azonban a részére még életében kifizetett jövedelem kiegészítési összeg a lelkész özvegyétől, illetőleg kiskorú gyermekeitől vissza nem fog követeltetni.

8. Az egyházi főhatóság részére megküldendő jegyzékben számjelzett összeg a lelkész részére teljes összegben fizetendő ki.

9. Megengedem azonban, hogy az országos gyámintézeti, az egyházkerületi gyámintézeti, az egyházmegyei gyámintézeti járulékat az egyházi főhatóságok visszatartsák, illetőleg közvetlenül juttassák rendeltetési helyükre, de csakis azon összegben, a melyet ily czimeken megállapítottam, megjegyezvén azt is, hogy a jövedelem kiegészítési összegek kifizetésekor az említett járulék összegekből csak az illető utalványozási félévre esedékes részlet-összegek tartatók vissza.

10. A lelkészek részére kifizetett összegekről szóló nyugták az egyházi főhatóság szabályszerű számadása kíséretében egyszerre és legkésőbb a megtörtént utalványozást követő három hó alatt lesznek hozzám felterjesztendők

11. Az 1900 évi december hó 20 án 95722/900. szám alatt kelt külön intézkedés hatálya érintetlen marad.

E szabályzat fenti intézkedéseit tudomásulvétel és ahhoz alkalmazkodás végett, azzal közöljük, hogy ig. tanácsunk a félévi részletek leérkezése után a hivatalos lap útján fogja figyelmeztetni az érdekelteket nyugtáiknak beküldésére és azoknak beérkezésével maga részéről is félévi előleges részletekben fogja az illetményeket, esperesi úton, kifizetni.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1901. június 20 án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár

2311—1901.

KÖRRENDELET.

Az összes lelkészekhez.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület kötelekébe tartozó lelkészek által folytatott mellékfoglalkozásoknak részletes számbavétele és a papi állással való összeférhetőség szempontjából való elbírálása alkalmából, kimondotta ig. tanácsunk, hogy az illetőkkel külön közölt néhány eset kivételével, a lelkészek által ez idők szerint folytatott és hozzánk bejelentett mellékfoglalkozásoknak a bejelentett óraszám-ban való további folytatását engedélyezi, azzal az általános föltétellel, hogy a mellékfoglalkozás üzése miatt a lelkészi teendők végzésében semmiféle hiány vagy fennakadás elő ne álljon.

Jövőre nézve azonban követendő szabályként megállapítja ig. tanácsunk, hogy a lelkészek és tanítók takarékpénztároknál, szövetkezeteknél, vagy más pénzügyintézeteknél és vállalatoknál, igazgatósági, felügyelő bizottsági-tagságot avagy másnemű megbízást (a rendes hivatalnoki állások kivételével) csak az esetben fogadhatnak el ha

1. A mellékfoglalkozás által hivatali teendőkben nem gátoltnak és ha a foglalkozás hetenként 6 óránál több időt igénybe nem vesz.

2. Ha mellékfoglalkozásuk betöltése miatt saját egyházközségükből, rövid időre is, de többször és rendszeresen eltávolzni nem kénytelenek.

3. Az ig. tanács által egyszer megadott engedély bármikor visszavonható, ha az egyházi érdekek úgy kívánják.

4. Afölött, hogy a fennebbieken elősorolt és más mellékfoglalkozások mennyiben összeférhetők a lelkészi, vagy tanítói állással és ennek folytán engedélyezhetők-e, minden egyes esetben az igazgatótanács dönt. az illetékes esperes, illetőleg a püspök véleményezése alapján.

5. A postamesteri állomásoknak és rendes életpálya jellegrével bíró hivatalnoki illetve tisztviselői állásoknak és adókövető bizottsági tagságnak inkompatibilitása elvileg kimondatik, sőt az ily állásokra eddigelő megnyert engedélyek is visszavonhatók, a szükség kívánalmai szerint.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1901. június 20-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Dr. Kádár János,
titkár.

2633—1901.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a hunyadi egyházmegyébe tartozó, maros-ülyei körlelkészség lelkészi állására ezennel pályázat nyitattik.

Javadalom: Tisztességes 4 szobából álló lakás, egy nagyobb és kisebb kerttel. Az egyházközség pénztárából 127 kor. 20 fill. központi pénztárunkból 472 kor. 80 fill. évente: — továbbá 906 kor. 20 fill. állami fizetés kiegészítési összeg, melyből 300 korona fuvardíj és temetési stóla 20 korona, Együtt 1526 kor. 50 fillér. Kötelességek: 1., a lelkészi szolgálatnak pontos és lelkiismeretes teljesítése és az érvényben álló körlelkészi szabályzat és a helyi körlelkészi utasítás értelmében a körlelkészi teendők végzése és vállaltatása.

Megválasztandó lelkész atyánkfia köteles állomását mielőbb elfoglalni.

Pályázati határnap 1901. július 20-ika. Minősítvány nyel és szolgálati bizonyítvánnyal ellátott folyamodványok a püspöki hivatalhoz küldendők.

Kolozsvárt, 1901. június 18-án

Dr. Bartók György
elnök.

Dr. Kádár János
titkár.

936—1901.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a szilágy-szolnoki egyházmegyébe kebelezett lelei orgonista-kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik.

Javadalom: tisztességes lakás, melléképületekkel és kerttel. Készpénz az egyház pénztárából 600 korona, — tandíj czimen 100 korona. Tanítói can. portió 1 drb. 2 boglyás 1 drb. 1 boglyás kaszáló, a régi temető $\frac{1}{3}$ -ad része s egy drb 2 vékás szántóföld. Adóját az egyház fizeti, munkáltatja a tanító. Szabályrendeletileg megállapított stóla s jogorvosltság esetén az állam által engedélyezendő korpótlék Ezen javadalom lakáson kívül 752 koronára van értékelve, mely államsegélylyel 800 koronára fog kiegészítettetni.

Kötelesség: az orgonista énekvezéri és tanítói teendőknek törvényszerű, pontos végzése. —

Pályázati határidő 1901. július 20.

Szabályszerűen fölszerelt pályázati kérelmek nagytiszt. Viski Pál esperes urhoz küldendők Zoványra (Szilágym.).

Kolozsvárt, 1901. június hó 22-én.

Dr. Bartók György
erdélyi ev. ref. püspök.

280—1901.

MÉGHIVÓ.

A kézdi ev. ref. egyházmegye egyházi értekezletét, van szerencsém, a f. év július hó 10-én Kézdi Vásárhelyen az alábbi program szerint tartandó közgyűlésre összehívni.

Program I. d. e. 9 órakor, az állami elemi iskola tornatermében 1. Elnöki megnyitó 2. A május havi közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése. 3. A f. év május havában tartott egyházkerületi értekezletnek az alapszabályok módosítását illető elvi határozatai érvényesítésével, a már megállapított terv szerint szerkesztett értekezleti alapszabályok tárgyalása és végleges megállapítása.

II. d. e. 10 órakor Istentisztelet az ev. ref. templomban 4. Invocatio 5. A gyülekezet éneke. 6. Ima, tartja Bodor Géza esperes. 7. A k.-vásárhelyi ev. ref. egyházi dalkar éneke. 8. Egyházi beszéd, tartja Volloncs Miklós, maksai lelkész. 9. A gyülekezet éneke.

III. d. e. 11 órakor a gyűlés folytatása, a tornateremben: 10. A magyar gályarabok éneke. Éneklük a polgári leány iskola növendékei. 11. Szaval: Nagy Gerő, k.-vásárhelyi ref. énekvezér. 12. Felolvasás, tartja Szabó Jenő, k.-vásárhelyi ref. lelkész 13. A kézdi ref. egyházmegye kántor-tanítói karának éneke. 14. Szaval, Czirmai Zoltán k.-vásárhelyi ref. s lelkész. 15. A vallásos nevelésről, előadja Zayzon Lajos f.-torjai lelkész. 16. Gyakorlati kérdések, indítványok tárgyalása. 17. A tanítói dalkar éneke.

Lelkipásztortársaimat kérem, hogy híveikben az értekezletünk iránti érdeklődést felkeltve: érdeklődőket ezen gyűlésre meghívni szíveskedjenek.

D. u. 1 és $\frac{1}{2}$ órakor közebed özv. Jancsó Dénesné vendégfogadóházában A közebeden résztvenni óhajtok, ezen szándékukat jul 6 ig, jelentsék be Czirmay Zoltán k.-vásárhelyi s lelkész. értekezleti jegyzőnél.

Alcsernáton, 1901 június 24.

Bodor Géza.
elnök